

GODIŠNJA  
2019

**70 godina Ansambla LADO**





*Bajadera*<sup>®</sup>

65

godina vrhunskog užitka

SATKANA

UŽITKOM



Republika  
Hrvatska  
Ministarstvo  
kulture  
*Republic  
of Croatia  
Ministry  
of Culture*

# Naših prvih 70 godina

*Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO posvetio je 2019. godinu obilježavanju 70. obljetnice umjetničkog djelovanja – predstavljanja, čuvanja i širenja bogate hrvatske plesne i glazbene kulture. Iznimna mi je čast i velika odgovornost preuzeti dužnost ravnateljice Ansambla LADO u doba obilježavanja tako važna jubileja*

## O

piše

ILEANA  
JURIN BAKOTIĆ



I. J. Bakotić

bljetnička sezona posvećena je najprije umjetnicima Ansambla koji su od 1949. do danas tvorili srce i dušu naše ustanove, koreografima, etnomuzikolozima, glazbenim aranžerima, folkloristima, skladateljima, dirigentima, promicateljima tradicijske kulture i svim zaposlenicima koji svoj posao rade daleko od svjetala pozornice. Svi zajedno svojim su predanim radom obogatili i trajno zadužili hrvatsku folklornu umjetnost i stoga im dugujemo iskrenu zahvalnost.

Zahvaljujemo i Ministarstvu kulture Republike Hrvatske koje nam od osnutka pruža snažnu potporu. U slavljeničkoj godini LADO je ostvario mnoge uspješne projekte kojima je različitim umjetničkim oblicima dokazao da opravdava ulogu čuvara i interpreta plesnog, glazbenog, vokalnog i likovnog narodnog stvaralaštva.

Slavljeničku sezonu započeli smo izložbom fotografija LADO/RELJEFI /TRAGOVI Petre Slobodnjak. Izložba je prvi put otvorena u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, a potom u Gradskom muzeju Bjelovar, Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja u Rijeci te napoljetku u Lazaretima u Dubrovniku.

U travnju je predstavljen korizmeni vokalni program „Gospin plač” u crkvama u Mariji Bistrici, Rijeci, Zagrebu, Slavonskom Brodu i Garčinu. U organizaciji Turističke zajednice Grada

Zagreba, u povodu uskrsnih blagdana, na Trgu bana Josipa Jelačića održan je vokalno-instrumentalni koncert Ladarica i glazbenika Ansambla LADO.

Okosnica plesne sezone bio je nov program umjetničkog voditelja Andrije Ivančana „Neka sjaji sunce svima”, prvi put u povijesti Lada u cijelosti posvećen plesovima, pjesmama i običajima Hrvata izvan domovine. Premijerno je izveden u koncertnoj dvorani Arsenal u Zadru, a uslijedili su koncerti u Molvama, Garešnici, Prelogu, Mariji Gorici i u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu – u povodu 60 godina postojanja Večernjeg lista. Dan državnosti je – u sklopu manifestacije Zagreb Classic – obilježen pred desetak tisuća gledatelja na Trgu kralja Tomislava u Zagrebu – koncertom „Neka sjaji sunce svima”.

Nastavili smo tradiciju suradivanja s inozemnim nacionalnim folklornim ansamblima. U Mađarskoj kući naslijeda u Budimpešti u lipnju je održan koncert s Mađarskim državnim narodnim ansamblom MÁNE. Potkraj listopada održan je treći Ethno Summit TradicijaNova u Beogradu u sklopu kojega je LADO s kolegama iz Kola u Narodnom pozorištu u Užicu nastupio s programom „Ruku pod ruku 3.0”. U Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu održan je zajednički koncert s Državnim ansamblom tradicijskih plesova Slovačke SL'UK.

SL'UK je osnovan iste godine kad i LADO, pa je koncert bio dvostruka rodendanska proslava ansambala koji njeguju i predstavljaju plesnu i glazbenu baštinu vlastitih zemalja.

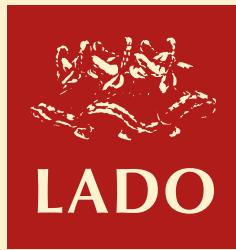
LADO je zatim održao plesni koncert u sklopu Dubrovačkih ljetnih igara, plesni i vokalno-instrumentalni u povodu obilježavanja 70. obljetnice Posudionice i radijnice narodnih nošnji u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu i vokalno-instrumentalni u povodu 100. godišnjice osnutka Etnografskog muzeja.

U rođendanskom mjesecu predstavljen je plesni program „Antologija III” s nekim od najpoznatijih koreografija i glazbenih djela s Ladova dugogodišnjeg repertoara, a koncerti su izvedeni u Hrvatskom narodnom kazalištu i Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu, Slavonskom Brodu, Koprivnici, Novskoj i Münchenu.

Zagrebačka publika uživala je i u zajedničkom nastupu sadašnjih i nekadašnjih umjetnika Lada koji su u zagrebačkom HNK izveli „Ladarke” Emila Cossetta – još jednom potvrdivši uzrečicu „Jednom ladovac, uvijek ladovac”.

S Gradskim kazalištem Komedijski izvedena su božićna priča-zanja „Narodil se mladi Kralj”. U Boutique Cinestar Centra Kaptol premijerno je prikazan dokumentarni film „70” o Ansamblu LADO redatelja Nebojše Slijepčevića. Slavljeničku godinu LADO je završio održavanjem tradicionalnih božićnih koncerata „Radujte se narodi” u Zagrebu, Daruvaru i Varaždinu.

U povodu predsjedanja Hrvatske Vijećem Europske unije LADO će već u siječnju 2020. nastupati u nekoliko europskih zemalja i ponosno predstavljati bogatu hrvatsku tradicijsku izvedbenu umjetnost. ■



## IMPRESSIONUM

**IZDAVAČ:** Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO

**ZA IZDAVAČA:** Ileana Jurin Bakotić

**UREDNIK:** Željko Žutelija

**POMOĆNICE UREDNIKA:** Denis Nepokoj i Livija Zgurić

**GRAFIČKO OBLIKOVANJE:** Marina Skoko i Igor Vranješ

**LEKTURA:** Jasna Penzar

**SURADNICI:** Vid Balog, Katarzyna Borzęcka, Vuk Bošković, Barbara Buršić, Katarina Bušić, Davorka Crnković, Maroš Červeňák, Denis Derk, Petra Golubar, Gordana Gregurović Petrović, Petra Hraščanec, Anita Huđek, Ivan Ivančan, Alan Kanski, Ina Kostelac, Vladimir Kuraja, Karla Labaš, dr.sc. Romana Lekić, Laura Leko, Adrijana Mamula, Irena Matica, Nikola Obad, Antonija Periša, Iva Prosoli, Bojan Pogrnilović, Dubravko Radić, Petra Slobodnjak, Tena Smoljan, Ivana Šarić Žic, Borna Šercar, Željko Šturić, Mirjana Vugrek

**FOTOGRAFIJE:** Katarzyna Borzęcka, Mara Bratoš, Barbara Buršić, Matija Dronjić, Željko Gašparović, Robert Gašpert, Kristina Gospočić, Gordana Gregurović Petrović, Ivica Ivčević, Jelena Janković, Ileana Jurin Bakotić, Martina Kenji, Ferenc Kis, Boris Kačan, Nina Koydl, Siniša Kosić, Milan Lakić, Laura Leko, Igor Nobile, Nikola Obad, Staša Sahman, Nebojša Slijepčević, Petra Slobodnjak, Boris Ščitar, Tomislav Štrok, Predrag Uskoković, Petar Varat, Antun Veličan, Mirjana Vugrek, Alen Vuković, Livija Zgurić, Nada Žgank, Ured Predsjednice RH, Foto Agencija Sjever, Fotoklub Kadar SB za Kazališno-koncertnu dvoranu Ivana Brlić-Mažuranić, Foto-Video Knežević, Posuđe.net, arhiva Ansambla LADO, arhiva Dubrovačkih ljetnih igara, arhiva Edward Bernaysa, arhiva FolkloFonije, arhiva Posudionice i radionice narodnih nošnji, arhiva Svetišta Majke Božje Trsatske, arhiva Mediteran produkcije, privatna arhiva Damira Begovića, privatna arhiva Vlatke Januš Maroković, privatna arhiva Irene Matice, privatna arhiva Mire Poljanca, privatna arhiva Borne Šercara

**NASLOVNICA:** vizual LADO70

**AUTOR:** Pero Vojković

**TISAK:** Printera Grupa d.o.o.

 PRINTERA

**NAKLADA:** 800 primjeraka

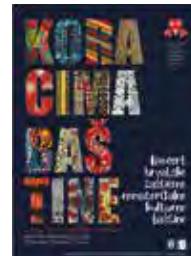
Godišnjak LADO besplatno je izdanje

Uvodnik .....	3
365 dana .....	5
Obljetnički koncerti .....	8
Dokumentarni film .....	16
70 godina ponosa i slave .....	18
Orkestar Lada .....	24
Nova ravnateljica .....	26
Božićni koncerti .....	31
Neka sjaji sunce svima .....	34
Gostovanje u Posuđu i Vionici .....	39
Ethno summit TradicijaNova .....	40
Koncert u Ljubljani .....	42
LADO i SL'UK .....	44
Umjetnička suranja .....	46
Izložba LADO / RELJEFI / TRAGOVI .....	48
Ljetna turneja .....	52
Suradnja s Dubrovačkim ljetnim igrama .....	55
Jazziana Croatica i Ladarice .....	57
Korizmeni koncerti .....	58
Pokroviteljstva .....	60
Dani dječjih vrtića .....	62
Posjet studenata iz Poljske .....	63
Radionice u Puli i Pazinu .....	64
Pogled u profesionalizam .....	66
Moćna, nježna i voljena Žana .....	68
Trajna veza s Ansamblom LADO .....	70
Priznanje Mojmiru Golemu .....	71
Narodil se mladi Kralj .....	72
Edukacija u praksi .....	74
LADO i MANÉ .....	75
LADO i Etnografski muzej .....	76
In memoriam .....	79
Dan otvorenog trga .....	82
Dobrodošlica učenicima iz Varaždina .....	83
LADO i Večernji list .....	84
FolkloFonija .....	86
Radionica tradicijskih glazbala .....	88
Edukacije na Bernaysu .....	89
Zašto volim LADO .....	90
Veseli LADO .....	92

# 365 dana

Bila je to vrlo posebna godina u kojoj je Ansambel LADO mnogim manifestacijama, koncertima i edukacijama obilježavao i proslavljaо 70. obljetnicu osnutka, dijeleći sa svojom vjernom publikom i mnogim poštovateljima radost i ponos očuvanja hrvatske folklorne tradicije i tradicijske baštine. Neprestano pomlađivanje Ansambla i kontinuitet predana rada jamči da će njegova budućnost biti jednako uspješna kao i povijest duga sedam desetljeća

## Predstavljanje nematerijalne kulturne baštine



**Ansambel narodnih plesova** i pjesama Hrvatske LADO nastupom 6. listopada u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu uveličao je koncert u organizaciji Posudionice i radionice narodnih nošnji. LADO se silno ponosi svojim fundusom u kojem je pohranjeno više od 1200 kompleta narodnih nošnji iznimne vrijednosti i ljepote.

Koncertom su se željela prikazati nematerijalna dobra hrvatske tradicijske kulture uvrštena na popis UNESCO-ove nematerijalne kulturne baštine te na Popis zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Ministarstva kulture Republike Hrvatske. S obzirom na važnost hrvatske nematerijalne baštine prepoznate i u svijetu, Ansambel LADO umjetnički interpretira napjeve, plesove i običaje s UNESCO-ova popisa nematerijalne kulturne baštine.



## Advent na Prekrižju

**Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović** otvorila je 30. studenoga manifestaciju Advent na Prekrižju. Svi su zainteresirani mogli svakog petka i subote tijekom Adventa posjetiti vilu Prekrižje i upoznati se s tradicijskim običajima.

Na toj manifestaciji, održanoj u sklopu Adventa u Zagrebu, nastupile su i Ladarice uz pratnju Ladova orkestra. Izvele su „Izajdi sunajce/Lipo ti je živit u Morkanu“, u obradi Dinka Fia i „Drumarač/Svatovac“, slavonsku pjesmu u obradi Bože Potočnika.



## Kako povezati posao i putovanja

**Dijana Banek**, prvakinja ansambla LADO, sudjelovala je na panelu „Kako povezati posao i putovanja“, održanom od 15. do 17. ožujka u Areni Zagreb, u sklopu međunarodnog sajma turizma PLACE2GO. Na sajmu – koji je 2019. održan osmi put – okupilo se više od 200 izlagачa iz 22 zemlje, a uz glumca Gorana Grgića i profesora Dejana Nemčića, Dijana Banek govorila je o svojim iskustvima vezanim uz turneve Ansambla LADO u sklopu kojih se upoznaju kulture različitih zemalja svijeta. Organizatorica festivala Damjana Domanovac za sudjelovanje na panelu odabrala je Ladovu umjetnicu znajući kako je Dijana Banek s Ladom proputovala gotovo sve europske države, ali i one na drugim kontinentima. Najveću kulturološku razliku, ali i onu u načinu života – istaknula je Dijana Banek – doživjela je za boravku u Indiji 1999. godine. Duboko su je ganuli siromašne prizori djece koja žive na ulicama grada New Delhiya.



## Ansambl LADO na Ambienti

Osim samostalnih koncerata i nastupa na kulturnim zbivanjima, LADO često gostuje na otvaranjima različitih gospodarskih manifestacija, konferencija i sajmova. Jedan od takvih bio je i sajam namještaja Ambienta koji se od 9. do 13. listopada održavao u Zagrebu.

Sajam Ambienta iznimno je važan za predstavljanje dostignuća hrvatske drvne industrije i noviteta za uređenje interijera. Ove je godine proširen na prostore nekoliko paviljona i uključivao Art Fair na kojemu su svoje radove predstavili mnogi hrvatski umjetnici.

LADO je na otvorenju izveo kratak program „Revija narodnih nošnji“, smisljen upravo za takve prigode. Izlagачima i sudionicima na otvorenju 46. Ambiente predstavio je dio bogatog hrvatskog naslijeda. Tim se nastupom LADO skladno uklopio u sajamski program kojim se, među ostalim, željelo pokazati da se suvremenost – simbolički gledano – uvijek temelji na tradiciji.

## Nagrađene ugledne žene

U sklopu međunarodne konferencije „Napredak žena, napredak ekonomije – ostvari potencijal“, koju je četvrtu godinu zaredom organizirala Mreža hrvatskih žena, uglednim ženama hrvatskog podrijetla iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Švicarske i Sjedinjenih Američkih Država dodijeljene su nagrade „Utjecajne hrvatske žene“ i „Buduće liderice“. Na dodjeli nagrada, održanoj u prostorijama Matice iseljenika 8. ožujka, na Dan žena, bili su nazočni visoki uzvanici i ugledni inozemni gosti koji su u izvedbi Ladarica doživjeli dio hrvatske glazbene baštine.



## Svjetski dan turizma

U povodu Svjetskog dana turizma koji se svake godine tradicionalno obilježava 27. rujna, Turistička zajednica Grada Zagreba je s Ansamblom LADO organizirala nastup Ladarica i Orkestra Lada koji je oduševio domaću i stranu publiku. Točno u podne održan je prvi koncert Ladarica na Stubama Kralja Ladislava na Dolcu koje povezuju najpoznatiju zagrebačku tržnicu Dolac i Tkaličićevu ulicu. Drugi koncert vokalnog nastupa izveden je u popodnevnim satima kod poznate zagrebačke fontane Manduševac. Ansambl LADO, iznimno zahvalan što na svojim putovanjima upoznaje nove običaje i kulture, sa zadovoljstvom je darovao nastup građanima i posjetiteljima grada Zagreba.



## Na naslovniči časopisa Morning Calm



Engleski fotograf i novinar putopisac Rudolf Abraham posjetio je LADO u svibnju i fotografirao nekoliko Lado-vih parova za potrebe srpanjskog izdanja Morning Calm, *inflight* magazina kompanije Korean Airlines, jednog od najvažnijih časopisa o kulturi Južne Koreje. Časopis izlazi jedanput na mjesec u nakladi od 300 000 primjeraka. Naslovnicu časopisa krase Klara Kašnar i Matej Gluščić u prigorskoj narodnoj nošnji, a na osam se stranica predstavlja povijest i bogatstvo hrvatskih narodnih nošnji. Uz LADO, na izradi priloga Rudolfu Abrahamu pomagali su mnogi suradnici i djelatnici Etnografskog muzeja u Zagrebu.



**Prvi koncert** Ansambla LADO u 2019. godini, u Kući za ljude i umjetnost Lauba u Zagrebu, 31. siječnja održale su Ladarice. Tom su prigodom, na događanju Frontrunner 4.0 tvrtke Siemens Hrvatska, uzvanicima izvele glazbene brojeve iz Slavonije, Dalmacije i Turopolja. Nastup Ladarica bio je dojmljiv spoj tradicije i svega što nas, u sklopu suvremenih tehnoloških promjena, očekuje u skoroj budućnosti – čemu je bila posvećena gala-večer ugledne tvrtke.

## Tradicija i budućnost



## Solisti Lada na dodjeli nagrade

**U Pučkom otvorenom učilištu** Velika Gorica, na dodjeli nagrada „Zlata vrijedan” najboljim poljoprivrednim gospodarstvima u organizaciji Ministarstva poljoprivrede i Večernjeg lista, nastupili su solisti Ansambla LADO, Kristina Opačić-Vrućina i Pavol Begovac. U glazbenom programu sudjelovali su i ženski vokalno instrumentalni sastav Zvizde i klapa Stine. Kristina Opačić Vrućina izvela je pjesmu „Primem pero svojo ruko desno” u pratnji Alana Kanskog na cimbalu, a sa solistom Pavom Begovcem pjesmu „Snočka sem ti draga”.

## Uporabna vrijednost recikliranog

*Banneri* koji su godinama na zgradici Lada najavljuvali različite koncerte i najvažnije trenutke Ansambla – kad više nisu bili aktualni, u 2019. godini, dobili su novu svrhu – reciklirani su i pretvoreni u unikatne torbe za plažu, odlazak u trgovinu...

Mesh platno od kojega su načinjeni *banneri* zbog svoje se rupičaste strukture pokazalo kao najbolji odabir za postavljanje na vanjske površine, a uvjerili smo se da je iznimno čvrsto i za prenošenje stvari koje nosimo na turneje.

Mali tim ladvaca potrođio se da se *banneri* očiste i recikliraju. Upoznali smo divne ljude u Udrži Kamensko koja je napravila prijedlog torbe i napisljetu ih izradila. Svaka je torba unikatna, a *banneri* skupljamo i dalje i veselimo se novim torbama ili nekim drugim uporabnim predmetima.





OBLJETNIČKI KONCERTI

# Kad LADO slavi rođendan





Rođendanski  
koncerti Ansambla  
LADO s programom  
„Antologija III“ u  
Zagrebu, Slavonskom  
Brodu, Koprivnici,  
Novskoj i Münchenu

piše LIVIJA ZGURIĆ

snimke PETRA SLOBODNJAK,  
ŽELJKO GAŠPAROVIĆ, MARTINA KENJI,  
LIVIJA ZGURIĆ, FOTOKLUB KADAR  
SLAVONSKI BROD, PRIVATNA ARHIVA  
VLATKE JANUŠ MAROKOVIĆ

**V**eć na početku 2019. godine u Ansamblu LADO osjećalo se posebno raspoloženje. Obljetnička je godina, na svakom se koraku govori o velikom jubileju, dojeni Ansambla prepričavaju anegdote iz prošlosti, a mi – mladi naraštaji i članovi velikog kolektiva – sa zanimanjem slušamo o vremenima u kojima se mnogi od nas još nisu ni rodili. Uživljavamo se u to posebno ozračje, iako nam je teško zamisliti kako je ono izgledalo 1949. godine, nekoliko godina nakon završetka Drugog svjetskog rata, kad je LADO osnovan.

Svima nam je bilo jasno da rođendan nije samo proslava, nego naporna priprema za obilježavanje velike obljetnice kojom će LADO na najsvečaniji i najblistaviji način potvrditi status prvorazredne nacionalne kulturne institucije i sa svojom vjernom publikom proslaviti važan jubilej. Iako je cijela godina bila u znaku jubileja, s neprestanim podsjećanjem na sedam desetljeća umjetničkog djelovanja i očuvanja hrvatske plesne i pjevne baštine, vrhunac proslave 70. rođendana Ansambla LADO bio je u rođendanskom mjesecu studenome 2019.

Umjetnički voditelj Andrija Ivančan za tu je svečanu prigodu pripremio program „Antologija III“ u kojem su bile zastupljene neke od najpoznatijih izvedaba

Ansambla LADO, odavno proglašene antologijskima – pa je naziv programa najpreciznije navijestio što će publici biti predstavljeno kao „šlag na rođendanskoj torti“. Neizostavne su bile antologijske koreografije Zvonimira Ljevakovića, dr. sc. Ivana Ivančana, Bože Potočnika, Marijana Makara, Vidoslava Bagura i Tomislava Uhlika kojima se LADO mnogo puta proslavio na domaćim i svjetskim pozornicama.

### ZAHVALA SVIM NARAŠTAJIMA

Temeljnu ideju programa sažeo je umjetnički voditelj Andrija Ivančan:

„Cijela je ova godina posvećena svima koji su Ansamblu dali dio sebe – glazbenicima, plesačima pjevačima i svim ostatim zaposlenicima. Ovime što radimo želimo svim naraštajima zahvaliti na

trudu i odanosti Ansamblu LADO. Antologijskim izvedbama, od kojih neke nisu godinama izvođene, želimo podsjetiti na te velike koreografije i oživjeti ih u ovom svečanom trenutku koji očituje kontinuitet 70-godišnjeg rada.“

Program „Antologija III“, pod pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović, izveden je u Zagrebu, Slavonskom Brodu, Koprivnici, Novskoj i Münchenu. Na jednom od zagrebačkih koncerata LADO je prvi put ugostio i umjetnike Državnog ansambla tradicijskih plesova Slovačke SL'UK. Predstavljanjem iznimnog interpretacijskog umijeća slovačkog plesnog ansambla, folklorne glazbe i pjevačkih sastava, publika je mogla doživjeti živopisne prikaze tradicionalnog slovačkog folklora.

### RASPORED NASTUPA

8. studenoga	<b>Slavonski Brod, Koncertno-kazališna dvorana I. B. Mažuranić</b>
10. studenoga	<b>Koprivnica, Sportska dvorana Gimnazije "Fran Galović"</b>
15. studenoga	<b>Zagreb, Hrvatsko narodno kazalište – LADO i SL'UK zajednički koncert</b>
16. studenoga	<b>Zagreb, Hrvatsko narodno kazalište</b>
25. studenoga	<b>Novska, Pučko otvoreno učilište</b>
26. studenoga	<b>Zagreb, Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog</b>
2. studenoga	<b>München, Njemačka, Koncertna dvorana Gasteig</b>





### DOSTOJANSTVEN OPROŠTAJ

Rodendanske su proslave katkad prigoda i za dostojanstven oproštaj od Ansambla kojemu ste posvetili ne samo profesionalnu karijeru nego i cijeli svoj život. Tako smo se na rodendanskim koncertima oprostili od naše Žane koja odlaskom u mirovinu napušta pozornicu kojoj je darovala svoje umijeće, strast i neiscrpnu energiju. Snježana Hulina, dugogodišnja solistica Ansambla LADO, koju sví od milja zovemo Žana, nakon 37 godina stvaranja i čuvanja tradicijske umjetnosti oprostila se od svoje publike i svojih kolega. Njezin posljednji naklon publici bio je i za nju, i za publiku, i za njezine kolege vrlo emotivan trenutak. Dug i zaslужen pljesak umjetnici neiscrpne energije i vječita osmijeha bio je popraćen suzama.

### KONCERTI ZA PAMĆENJE

Dva će se rođendanska koncerta zasigurno dugo pamtitи.

Kad se 16. studenoga podigao zastor u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, na pozornici se predstavilo 60-ak nekadašnjih umjetnika Lada koji su svojim nastupom uveličali proslavu 70. obljetnice. Iz gledališta nacionalnog kazališta odjekivao je dugi pljesak jer gledatelji su znali kako je riječ o ljudima koji

*Želimo svim naraštajima zahvaliti na trudu i odanosti Ansamblu LADO. Antologiskim izvedbama, od kojih neke nisu godinama izvođene, želimo podsjetiti na te velike koreografije i oživjeti ih u ovom svečanom trenutku koji očituje kontinuitet 70-godišnjeg rada*

su stvarali povijest Ansambla. Deset dana poslije isti se događaj ponovio i u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog pred jednako oduševljenom publikom.

Među veteranima su bili pripadnici svih naraštaja Lada pa i „prvaci”, kako od milja zovu Beatu Domić Devčić, Miru Poljanca i Slavko Kranjčec – koji su 1949. godine vježbali u istoj dvorani u kojoj vježbaju i današnji umjetnici. Oni se i danas živo sjećaju prve međunarodne turneje Lada u Švicarskoj samo nekoliko mjeseci nakon osnutka Ansambla, kao i Svjetskog folklornog festivala u Llangollenu u Velikoj Britaniji na kojemu je Lado bio laureat.

Organizaciju okupljanja veterana i njihov nastup s današnjim Ladom preuzeo je Hrvoje Radić koji je uložio golem trud da sastavi popis ljudi koji će moći sudjelovati u programu. Od kraja rujna probe su održavane svakog tjedna pod vodstvom glazbenog voditelja Bojana Pogrmića

– što je za mnoge veterane nedvojbeno bio velik napor, nadvladan željom za sudjelovanjem u tom vrlo posebnom programu.

I Bojan Pogrmić svjedočio je na probama i pri susretima s veteranim mnogim emotivnim trenucima, pa je najbolje prepustiti riječ njemu jer to su neposredni dojmovi jednog od doajena sadašnje postave Lada.

### BOJAN POGRMILOVIĆ: PREPLAVLJENI EMOCIJAMA

*Nastojanje bivših ladovaca da i oni na svoj način pridonesu proslavi 70. obljetnice Lada bio je šlag na rođendanskoj torti. Okupilo se pedesetak bivših plesača pjevača i glazbenika s nakanom da samostalno, ali i u sinergiji sa sadašnjim Ansambalom, izvedu kulne „Ladarke” Emila Cossetta. Djelo koje je svojim sadržajem i značenjem postalo himnom, ali i zaštitnim znakom svih naraštaja Ansambla. Umjetnički voditelj Andrija Ivančan zamislio je da bivši ladovci prva dva stavka izvedu*

## OBLJETNIČKI KONCERTI



samostalno, a da im se u trećem stavku priključi sadašnji ansambl.

Svakog ponedjeljka i srijede, gotovo dva mjeseca, imao sam čast i zadovoljstvo raditi s predstavnicima gotovo svih naraštaja Lada. Čak i s onima koji su bili na počecima 1949. godine. Kad sam bio zauzet obvezama s Ladom, na probama me mijenjao moj prethodnik, nekadašnji dirigent Lada Tomislav Uhlik koji se uključio u izvedbu.

Voditelj orkestra Alan Kanski radio je s glazbenicima.

Očekivali smo da bi krajnji rezultat mogao biti dobar jer, napisljeku, sve su to bili vrsni pjevači. Ipak, kao što su i sami isticali, mnogi od njih godinama nisu pjevali. Među mojim novim (starim) pjevačima bilo je dosta onih s kojima sam radio u prva dva mandata, ali i onih koji se nisu nikada dosad susreli s mojim načinom rada na vokalnoj

Vlatka Januš Maroković, Hrvoje Radić i braća Davor i Dubravko Radić podijelili su ponos i radost zajedničkog izlaska na scenu s Anom Glojnaric, Ladovom umjetnicom koja je na njih prenijela ljubav prema tradiciji (lijevo)

tehnici. Bilo je dirljivo s koliko su učeničke radosti prihvaćali moje pedagoške upute i rad na ubrzanu razvoju glasa.

Početne probe nisu djelovale obećavajuće. Nedostajalo je daha, vokalne kondicije, snage, a onda je trpjela i intonacija, pa i energija izvedbe. Pjevači su se u tim trenucima osjećali obeshrabreno. Ipak, već nakon treće ili četvrte probe, kad su se dionice učvrstile, a pjevačko umijeće dignuto na višu razinu, Ansambl LinoLado, kako smo ga u šali nazvali, počeo je poprimati očekivanu razinu kvalitetne izvedbe. Nakon intenzivnih priprema i prekrasnog međusobnog druženja stigla je i prva proba sa sadašnjim Ansambalom.

Poplava emocija kod svih sudionika u dvorani – bio bi, možda, najkraći i najsažetiji prikaz svega što se zbivalo tijekom te probe: brisanje suza, ganutost, oduševljenje. Svaka daljnja proba bila je repriza te erupcije emocija, a oduševljenje nije jenjavalo ni na generalnim probama.

HNK Zagreb



Ladu su 70. rođendan čestitali ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek, gradonačelnik Zagreba Milan Bandić, savjetnica Ureda predsjednice RH Renata Margaretić Urlić i intendantica HNK Dubravka Vrgoč (desno)

Izvedbe u HNK i Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog imale su isti učinak na publiku koja je shvatila i osjetila važnost tog događaja, ali i prepoznala kvalitetu izvedbe. Vrhunac je bio u trenutku u kojem su se, u trećem stavku, priključili sadašnji ladovci u nošnjama i sjedinili se u veliko ladovsko izvedbeno tijelo. Razlika od 70 godina nestala je u taktu. Stekao sam dojam da su svi sudionici izvedbe bili povezani nekim nevidljivim ladovskim nitima. Svi mi u publici opet smo bili preplavljeni emocijama. Bio je to snažan, sublimiran iskaz sedamdesetogodišnjeg ladovskog duha i umijeća.

Svoje je dojmova prepričala i Morena Kovač, veteranka Lada, koja se odmah odazvala pozivu i s veseljem predano radila kako bi se ostvarila ideja umjetničkog voditelja Andrije Ivančana o sjedinjanju bivših i sadašnjih ladovaca u himni „Ladarke“. Uživala je u suradnji s Bojanom Pogrnilovićem i Tomislavom Uhlikom.

**Svi sudionici izvedbe u HNK i Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog bili su povezani nekim nevidljivim ladovskim nitima. Svi mi u publici opet smo bili preplavljeni emocijama. Bio je to snažan, sublimiran iskaz sedamdesetogodišnjeg ladovskog duha i umijeća koji se očitovao i u uvodnom kolažu arhivskih snimaka koje je pripremio Alen Vuković**



#### MORENA KOVAC:

#### JEDNOM LADO – UVIEK LADO

Početkom jeseni stigao mi je poziv Ansambla LADO za sudjelovanje u programu obljetničkog koncerta. Činilo mi se nestvarnim. Pozvani su svi članovi koji su, neovisno o dužini boravka, u jednom razdoblju svojeg života bili u Ladu – od onih koji su u Ansamblu bili samo nekoliko mjeseci do onih koji su

u njemu dočekali mirovinu. To je respektabilan broj ljudi, primjereno obilježavanju velike obljetnice. Odazvalo se čak pedeset i troje ladvaca i sedam članova orkestra, a osobito lijepo bilo je vidjeti veterane – posebice Beatu Domic Devčić iz prve generacije Lada.

Vecina se nije nimalo dvoumila, odmah su se odazvali pozivu. Probe su počele po dogovoru, dva puta na tjedan. Ništa nam nije bilo teško. Pod sigurnom rukom našeg Bojana Pogrnilovića i uz pomoć Tomislava Uhlika predano smo vježbali. Posljedne dvije probe s orkestrom i članovima Ansambla pokazale su da trud nije bilo uzaludan. Bili smo vrlo veseli i uzbudeni, a nije nas mimošla ni trema kad smo zakoračili na pozornicu. Na koncertima u Hrvatskom narodnom kazalištu i Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog pjevali smo himnu Lada „Ladarke“. Mi veterani započeli smo program kao tzv. nulta točka, a





*u trećem stavku pridružio nam se cijeli sadašnji Ansambl. Čini mi se da smo opravdali očekivanja. Kad te ljubazno i iskreno pozovu da evociraš svoje uspomene, onda je to velika čast. To se ne zaboravlja. I potvrđuje se vječita istina: jednom LADO – uvijek LADO.*

Jedan od ladovaca novijeg naraštaja oglašio se na svojem Facebook profilu, kako i dolikuje internetskoj generaciji, sklonoj društvenim mrežama.

#### FILIP MARTINIĆ:

#### SUSRET GENERACIJA

*Ladovim su se veteranim u izvedbi Cossetto-vih „Ladarki“ pridružili i današnji umjetnici Lada, oni koji su duša ovog umjetničkog*

*Ansambla. Zajedničkim nastupom razgalili su srca publike u prepunim dvoranama. I za veterane, ali i za sadašnji postav Ansambla, susreti i zajednička proba bili su iznimno emotivni i uzbudljivi. Iz Lada se može otici u mirovinu ili na neko drugo radno mjesto, ali duh uvijek ostaje u Ladi. Presretan sam što sam osjetio što znači stati rame uz rame s velikanima koji su mi cijelog života uzor i motivacija.*

Sanja Nuhanović, ravnateljica Kazališno-koncertne dvorane Ivana Brlić-Mažuranić u Slavonskom Brodu čestitala je Ladu rođendan i izrazila zadovoljstvo što je KKD Ivana Brlić-Mažuranić bila jedan od domaćina proslave velikog jubileja.

**Snježana Hulina opršta se s kolegama i publikom na svom posljednjem koncertu**

#### SANJA NUHANOVIĆ: SRETNI I PONOSNI

*Sretni smo i ponosni što nam svake godine, ponekad i s dva različita programa, svojim izvedbama podarite vrhunski umjetnički užitak. Vaše kvalitete potvrđene su pred stručnjacima i oduševljenom publikom na mnogim pozornicama u svijetu. Stoga smo iznimno ponosni što je i naša Kazališno-koncertna dvorana uvrštena na kulturnu kartu vaših mnogih nezaboravnih nastupa.*

#### GOSTOVANJA

U povodu Dana Grada Koprivnice, u nedjelju, 10. studenoga, koncert Ansambla LADO u sportskoj dvorani Gimnazije Fran Galović gledalo je nekoliko tisuća ljudi.

S nekim od svojih programa LADO gotovo svake godine posjeti Novsku. Ove su godine, u organizaciji Turističke zajednice Grada Novske, u Sportskoj dvorani Novska koncert održali pred tisuću oduševljenih gledatelja.

Posljednji u nizu rođendanskih koncerta održan je 2. prosinca u dvorani Carl Orff u kulturnom centru Gasteig u Münchenu i na njemu je LADO i s njemačkom publikom proslavio 70. obljetnicu umjetničkog djelovanja. U München se vratio nakon devet godina, a da su Ladovi

Nastup u  
Slavonskom Brodu



umjetnici nedostajali njemačkoj publici pokazali su i pozivi na bis. Predstavnici Hrvatske katoličke župe – voditelj fra Petar Klapež i dušobrižnik fra Marinko Vukman – obavijestili su mnoštvo hrvatskih iseljenika o gostovanju Lada. U publici je bio i generalni konzul Republike Hrvatske u Münchenu Vladimir Duvnjak koji je nakon koncerta priredio primanje za umjetnike i vodstvo Ansambla u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Bavarskoj.

#### **VLADIMIR DUVNJK: ROĐENDANSKI DAR PUBLICI**

Za Hrvate u Münchenu Advent nije mogao započeti lijepšom priredbom nego što je bio rođendanski koncert Ansambla LADO. Održan je u ovom lijepom gradu – administrativnom, gospodarstvenom, kulturnom i sportskom središtu Bavarske – u ponedjeljak, 2. prosinca 2019. godine. Publika u dvorani Carl Orff, Kulturnog centra Gasteig, najvećeg u Münchenu, nije skrivala svoje oduševljenje programom pod nazivom „Antologija III” koji je uključivao neke od najpoznatijih točaka s Ladova repertoara. Gledatelji su dugim i toplim pljeskom pozdravljali sve izvedbe, a one najpoznatije i najpopularnije, poput „Slavonskih kola”, „Baranjske žetve”, „Bunjevačkog momačkog kola”, „Vrličkog kola” i „Podravskih svata” nagradili su glasnim ovacijama.

Generalni konzulat Republike Hrvatske u Münchenu poslao je više od stotinu obavijesti o koncertu münchenskim uglednicima i institucijama s područja kulture te predstavnicima diplomatskog zbora akreditiranim u Bavarskoj. Poslije smo od mnogih dobili komplimente za Ladov koncert koji su opisali kao – „vrhunski doživljaj za oči, uši i dušu.” O Hrvatima u Münchenu svišto je i govoriti – oni još i sada govore o koncertu i s velikim zanimanjem iščekuju sljedeći nastup Lada u Münchenu, u nedjelju, 26. siječnja 2020., u crkvi Sant Michael u središtu Münchena.

S Ansamblom LADO i njegovim radom, kao višegodišnja volonterka ladovki koja je plesala i prijateljevala s kasnjim članovima profesionalnog ansambla poput Janje Ivančan, Ljiljane Ivanišević, Mojmira Golemcu, Vlade Kuraje, pokojnog Branka Sopeka i drugih, pobliže me upoznala moja supruga Branka davne 1982. ■

godine. Tada sam se i ja trajno oduševio njezinom privrženošću Ansamblu i hrvatskoj folklornoj baštini. Stoga je mojoj supruzi i meni, jednako kao i djelatnicima Konzulata, bila iznimna čast i zadovoljstvo što smo za članove Ansambla, poslije koncerta, u Generalnom konzulatu RH u Münchenu priredili primanje i od srca im čestitali na održanom koncertu i 70. rođendanu.

LADO – mio i drag (*nomen est omen!*) kakav je oduvijek bio i ostao, uzvratio nam je na najljepši mogući način – ladarskom pjesmom koja je ispunila prostor Konzulata i naša srca onom prepoznatljivom ljepotom suzvučja, toplinom i energijom tako svojstvenima Ansamblu. Puno im hvala na tome. Želim sve najbolje članovima Ansambla LADO, njihovim obiteljima i svima kojih ih vode. ■



Svečano primanje u Generalnom konzulatu RH u Münchenu (lijevo) nakon koncerta u Kulturnom centru Gasteig (dolje)



# Sedam desetljeća u četiri priče

Filmskim praćenjem četiriju priča u dokumentarcu „70“ dočaran je naporan rad članova Ansambla LADO, ali i duh kolektiva koji slavi 70. rođendan

piše LIVIJA ZGURIĆ snimila PETRA SLOBODNJAK

Dokumentarni film „70“ o Ansamblu LADO premijerno je prikazan 11. prosinca u zagrebačkom kinu Kaptol Boutique Cinema. Filmom je obilježeno sedam desetljeća postojanja jedinog profesionalnog folklornog ansambla u Hrvatskoj. Pruža uvid u život ansambla „iznutra“ – što publika inače ne vidi – s gledišta i emocionalnih izvorišta izvođača. Dokumentiran je naporan rad na kojemu se temelji uspješnost, dugovječnost i ugled Ansambla, ali i ono nevidljivo, a jednako važno – duh jednog kolektiva i zajednička strast prema poslu koji obavljaju njegovi izvođači.

Snimanje je započelo u veljači, a filmska je ekipa dvadeset dana pratila Ansambel na probama u dvorani i na koncertima u Opatiji, Dubrovniku i Zagrebu. Posljednji kadrovi snimljeni su u studenome, na rođendanskom koncertu „Antologija III“ u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu.

Život kolektiva LADO prati se trima usporednim pričama usredotočenima na izvođače u procesu pripreme koncerata tijekom 2019. godine – prvaka Dubravku



Radića, solisticu Petru Matutinović i glazbenika solista Mladena Kosovca. Četvrta priča prikazuje pripreme i odlazak Ansambla na ljetnu turneju, uključujući sve izazove s kojima se prije koncerta susreće umjetničko, tehničko i upravljačko osoblje.

Snimanje 50-minutnog dokumentarnog filma financiralo je Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Idejni začetnik tog projekta bio je donedavni ravnatelj Ansambla LADO Krešimir Dabo, a ostvarila ga je aktualna ravnateljica Ileana Jurin Bakotić. Film je sniman u nekoliko hrvatskih gradova, a režirao ga je Nebojša Slijepčević, nagrađivan redatelj, producent i scenarist.

Na premijeri filma u Kaptol Boutique Cinema predstavila se filmska ekipa i glavni protagonisti

„Radio sam već nekoliko backstage filmove, volim taj žanr i snimati i gledati. Svaki je kolektiv različit i bilo je iznimno zabavno provoditi vrijeme iza pozornice i otkrivati ‘tajne’ Lada. Vjerujem da će se publika osjećati kao što sam se ja osjećao – kao netko tko ima priliku zaviriti u nepoznat i uzbudljiv svijet. Snimanju sam pristupio prateći vlastitu znatiželju. Osobno nemam nikakav talent za sceničko izvođenje i zato se neizmjerno divim svim Ladovim izvođačima, ljudima koji mogu svirati čak i na loncima poput Mladena. Ili Dubravku i Petri koji i ozlijeđeni mogu izvesti točke koje ja ne bih mogao ni



Vizual potpisuju Petra Slobodnjak i Pero Vojković

potpuno zdrav”, rekao je Nebojša Slijepčević nakon premijere i pritom svim umjetnicima, protagonistima i cijeloj ekipi koja je sudjelovala u snimanju filma zahvalio na strpljivosti i ugodnoj suradnji.

„Najizazovnije je bilo snimati žensku ‘svlačionicu’”, našalio se na premijeri direktor fotografije Miran Krčadinac i nasmijao sve nazočne. „Kaže se ‘ono što se dogodi u Ladu - ostaje u Ladu’. Bilo je lijepo boraviti u neposrednoj blizini umjetnika Ansambla LADO, to je posebna povlastica. Kao kad se približiš nekom vinaru pa vidiš kako radi vino. Na sve što rade sada gledam drukčje.”

Iva Kraljević otkrila je u čemu je privlačnost posla montažera. „Nadopunila sam bazen svojih imaginarnih prijatelja. Jako su dragi i znam o njima svašta – kojim su psovkama skloni, koju cipelu najprije obuvaju...” Dodala je kako će možda nekoga prepoznatog samo iz montaže filma spontano zagrliti, a nekoliko ju je puta osoba s filmske snimke koju je srdačno pozdravila na ulici začudeno pogledala.

Film „70” nastao je u umjetničkoj organizaciji Paradoks. Izvršna producentica je Tina Tišljar, direktor fotografije Miran Krčadinac, a snimatelj zvuka Dino Ljuban. Montažerka je Iva Kraljević, montažer glazbe Luka Gamulin, a za montažu i miks zvuka bio je zadužen Tihomir Vrbanec. Koncerte su snimali Iva Kraljević i Bojan Mrđenović, gimbalom je snimao Avik Shainich, a za rasvjetu se brinuo VUX. ■



Filmska ekipa pomno je pratila svaku etapu stvaranja Ladovih programa (gore i desno)

# 70 godina ponosa i slave

Neki se koraci nikada ne bi smjeli zaboraviti, neke se pjesme pamte zauvijek. Zato postoji LADO. Već sedam desetljeća bastion hrvatske izvedbene tradicijske umjetnosti koji ponosno i na najvišoj izvedbenoj razini ispunjava svoju ulogu čuvara i interpreta plesnog, glazbenog, vokalnog i likovnog narodnog stvaralaštva. Ambasador hrvatske kulture u svijetu, omiljeni ansambl na domaćim pozornicama – od najvećih do onih u manjim mjestima – ponosan je na svoju prošlost, ali istodobno okrenut budućnosti i novim izazovima

*pripremila LIVIJA ZGURIĆ snimke PETRA SLOBODNJAK, ARHIVA ANSAMBLA LADO, PRIVATNA ARHIVA MIRE POLJANCA*

Ansambel  
LADO u tada  
megapopularnom  
Ed Sullivan Showu,  
1967. godine



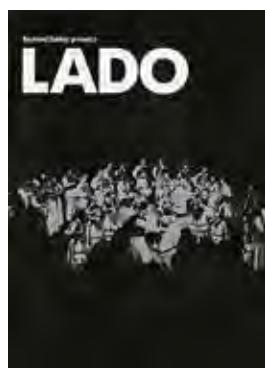
**A**nsambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO 70 godina neprekidno umjetnički djeluje na domaćoj i svjetskoj sceni. Sedam desetljeća čuva jedinstvenu i bogatu plesnu i glazbenu baštine Hrvatske, ali i mnoge tradicijske instrumente i narodne nošnje. Danas Ansambl LADO posjeduje više od 1200 kompleta izvornih narodnih nošnja, jedinstvenu kolekciju iznimne ljepote i vrijednosti. Svaki je nastup Ansam-

bla, uz pjesmu i ples, svojevrsna revija izvornoga hrvatskog tradicijskog ruha.

## AMBASADOR KULTURE

Mnogi kažu kako je LADO jedan od najatraktivnijih i najvažnijih ambasadora hrvatske kulture. Doista, iza njega je više od pet tisuća koncerata na svim kontinentima. Nastupi u najvećim svjetskim dvoranama poput Koncertne dvorane Čajkovski u Moskvi, Nakano Sun Plaza Hall u Tokiju i Royal Albert Hall u Londonu kao i na pozornicama u najmanjim mjestima u Hrvatskoj za umjetnike Lada znače isto – na najvišoj izvodačkoj razini predstavljati hrvatsku kulturu. To je samo jedna od zadaća Ansambla kroz čije je prostore na Trgu Republike Hrvatske u Zagrebu prošlo petstotinjak umjetnika i zaposlenika te mnoštvo vanjskih suradnika – etnokoreologa i koreografa, etnomuzikologa, glazbenih aranžera i folklorista, ali i skladatelja i dirigentata nadahnutih pučkim glazbenim stvaralaštvom koji su svojim radom obogatili i zadužili hrvatsku kulturu.

Osim nastupa na pozornicama mnogih kazališnih i koncertnih dvorana, festivala



Plakat i novinski članak (desno) kojim je popraćen nastup Ansambla LADO u Royal Albert Hallu 1978. godine



## SLAVONIC DANCES

### VARIOUS TRADITIONS

It would no doubt be an extreme statement to say that there was no such thing as a national dance, but what passes by the name is usually far older than that modern phenomenon, the nation state. Such dances are racial, regional, or traditional, not as a rule national. Certainly the splendid display of dancing and singing from Yugoslavia which was shown at the Albert Hall last night was not national dancing but folk-dancing, for the variety was great, representing traditions from Serbia, Slavonia, Croatia, and from what, very obviously in the taste of the Shqiptar suite, was till recently Turkey in Europe.

One of the songs sung last night was pure Hungarian, and it was followed by something like a Bohemian furiant; another song, known as Mr. Bela's Jig, was based on a walk common in the Levant. In addition to the sheer pleasure of watching the unusually executed dances there was the interest of comparative folk-lore, which showed a male dancer from Backa using bells on the feet and cutting capers like English Morris and a Serbian horo-dance, in which handkerchiefs were knotted as in a folk Larachino dance. Quite distinctive, however, were the Slavonian and the Vrlika rada, the first for its up-and-down motion from the toes of what was essentially a *dante à terre* and the second for its accompaniment by the sound only of the dancers' feet.

The programme scrupulously ascribed choreography and musical arrangements to individuals. But it was all of it folk material. What the choreographer had done was to select sections of a dance which on its native heath would go on for hours, string them together, break open circles into semi-circles to fit a stage, and generalize for purposes of demonstration. But he did not disturb the authenticity of the dances, so far as the music went; the harmonizations were made mainly for rhythmic purposes. The company is strong, rather like the Russian girls who came to the Stolti Theatre, are dancers who have the traditions but have been organized into a State Ensemble and are now therefore professionals. The standards of execution are professional and receive credit, as does the whole presentation of the programme, on their director, Mr. Branka Miličević.

i otvorenih scena, LADO je u proteklih 70 godina osvojio i sve najveće hrvatske arene – pulsku, splitsku i zagrebačku. U zagrebačkoj Areni Ladov je koncert 2017. godine gledalo i slušalo 7000 ljudi – što je najveći koncert koji je LADO održao u Hrvatskoj. Osim nastupa na mnogim pozornicama Broadwaya, čak je u dva navrata nastupio u najpoznatijem američkom i svjetskom „Ed Sullivan Showu“, što je jedno od najvećih svjetskih priznanja Ansamblu u njegovoj povijesti, a medijski sigurno najvrednije.

### NAGRade i PRIZNANJA

Za svoj rad i zasluge u promicanju nacionalne baštine LADO je dobio mnoge nagrade i priznanja: godišnju nagradu INA-e za promicanje hrvatske kulture u svijetu za 2006. godinu; 24 Porina, među kojima i Porin za životno djelo (2002.); pet Nagrada grada Zagreba (1963., 1968.,

2002., 2009., 2017.); nagradu Orlando na 54. Dubrovačkim ljetnim igrama 2003.; dvije nagrade „Ivan Lukačić“ na 34. i 44. Varaždinskim baroknim večerima (2004., 2014.) te Povelju Predsjednika Republike Hrvatske za 60 godina umjetničkog djelovanja (2009.). Osim toga, LADO je 2002. godine bio predstavnik Europe na Šestom svjetskom simpoziju zborske glazbe u Minneapolisu.

Jedinstven je način na koji hrvatsku plesnu i pjevnu tradicijsku baštinu predstavlja taj ansambl. Za razliku od folklornih ansambala iz drugih zemalja koji se u predstavljanju plesne tradicije uvelike služe stiliziranim kretnjama, LADO je ostao vjeran tzv. zagrebačkoj školi folklor-a čiji je utemeljitelj prof. Zvonimir Ljevaković, jedan od osnivača Lada. U svijetu ju je učinio poznatijom dr. sc. Ivan Ivančan, nekadašnji direktor i umjetnički voditelj Lada. Poštujуći izvornost narodne pjesme

Ansambl LADO  
u Münchenu  
1981. godine



i plesa, koreografski zahvati se svode na povezivanje pojedinih plesova u cjelinu i prilagodljivost zakonitostima pozornice.

#### ZAJEDNIŠTVO PLESA I PJESME

Malo je zemalja u svijetu koje se mogu pohvaliti takvom raznolikošću i vrijednošću glazbenog izričaja, koreografskog bogatstva i nemjerljivo vrijednom riznicom narodnih nošnji. U hrvatskom folkloru, a to je također jedna od različitosti u usporedbi s drugim zemljama, plesači su ujedno i vrhunski pjevači. Ples i pjesma

su u našem folkloru uglavnom neodvojivi. Zbog toga je u Ladu i vokalni i plesni dio jednak važan – jer i jedan i drugi su sastavni dio hrvatske tradicije. Zato se svaki radni dan u Ansamblu sastoji od vokalnih i plesnih proba. Upravo zbog toga LADO nije samo plesni ansambl. Skupina od četrdesetak vrhunskih plesača, koji su istodobno i izvanredni pjevači, s lakoćom se preobražava iz plesnog ansambla u reprezentativan folklorni zbor, a 14 izvrsnih glazbenika svira osamdesetak tradicijskih i klasičnih instrumenata. Uz plesne, vokalne i vokalno-instrumentalne koncerne, samostalne koncerne održavaju i Ladarice, Vokalisti Ansambla LADO i Orkestar Ansambla LADO.

Uza svjetovni repertoar, LADO redovito – od početka 90-ih godina prošlog stoljeća – izvodi božićne i korizmene koncerte.

Govoreći o raznolikosti hrvatskog folklora i različitosti u odnosu na folklore drugih zemalja, valja spomenuti važnu suradnju s profesionalnim nacionalnim ansamblima drugih europskih zemalja s kojima LADO zajedno nastupa. U studenome ove godine održan je prvi zajednički koncert sa slovačkim kolegama iz ansambla SL'UK, koji se prvi put predstavio hrvatskoj publici.

Prvi nastup u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu 1950. godine

Putovanje na prvo inozemno gostovanje u Švicarsku, od 4. do 18. ožujka 1950. godine



Mnogi umjetnici koji su barem mali dio svojega života proveli u Ladovu kolektivu uvijek se rado sjećaju vremena provedena u njemu i s ljubavlju govore o koncertima, publici, putovanjima i velikoj Ladovoj obitelji, a većina onih koji su u Ladu proveli svoj radni vijek ističu kako je to vrijeme prebrzo prošlo. Ne postoji bez razloga uzrečica: „Jednom ladovac, uvijek ladowac!“. To se najbolje vidi na rođendanskim koncertima koje LADO održava u studenome u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, kada se na istom mjestu okupe svi naraštaji Lada – neki na pozornici, a drugi u publici. Svi će se složiti kada kažu kako je posao plesača pjevača prelijep, ali i iznimno iscrpljujući. Zahtijeva izvrsnu fizičku kondiciju, poznavanje vokalne tehnike, veliku sposobnost prilagodbe, spremnost na duga izbivanja od kuće i obitelji.

#### JEDINI PROFESIONALCI

LADO je jedini profesionalni folklorni ansambl, javna ustanova u kulturi koju je 1949. godine osnovalo Ministarstvo kul-



ture. Svi su umjetnici ujedno i zaposlenici koji za svoj rad primaju plaću.

Mnoge zanima kako se postaje članom Lada i gdje se Ladovi umjetnici obrazuju. LADO zapošljava samo punoljetne osobe – nakon uspješno položene audicije na kojoj se provjeravaju ritam, vokalne pre-dispozicije i plesne sposobnosti. Kandidati moraju što vjernije slijediti tehniku i stil plesa raznih hrvatskih plesnih područja koje im predstavljaju Ladovi demonstratori. Znatan dio Ladovih izvođača završio je, naime, Školu za klasični balet, Odjel za narodne plesove koji postoji od početka 80-ih godina i čiji je nastavni plan temeljen na Ladovu programu.

Ustrajnim nastojanjima LADO pokušava osvojiti i srca nove publike, i to ne samo različitim umjetničkim programima predstavljenim na plesnim podijima i vokalnim i vokalno-instrumentalnim koncertima tijekom godine. Povremeno predstavlja i posve nove projekte i stvara nove izvedbene forme kojima se želi približiti publici drukčijeg umjetničkog senzibiliteta. Tako su predstavljeni projekti Lado Electro u kojemu su se sjedinili elektronska glazba i folklorne melodije,

Jazz(l)ando – fuzija jazza i tradicije, Veronika Desinićka – folklorni balet s pjevanjem, a planira se i suradnja s koreografima suvremenog plesa te suradnja s umjetničkim organizacijama koje njeguju drukčiji glazbeni izričaj.

#### LADO NOVOG DOBA

Ansambel LADO stalno prilagođuje svoje komunikacijske alate zahtjevima suvremenoga tržišta. LADO danas, kada govorimo u kontekstu informacijskih tehnologija, sa svojom publikom komunicira fotografijama, video spotovima i drugim oblicima komunikacije na svojim internetskim stranicama i društvenim mrežama. Za svoje koncerte tiska programske knjižice, plakate i druge promotivno-informativne materijale. Suvremenim metodama komuniciranja LADO se nastoji pozicionirati na tržištu kulture koje se neprestano mijenja i stvara nove izazove.

Iako koncerti Ansambla diljem svijeta nailaze na nepodijeljeno oduševljenje publike, ali i stručne kritike koja ga redovito svrstava uz bok najboljih svjetskih folklornih skupina, danas se zanimanje za tradicijsku kulturu sve više gubi što je

Zvonimir Ljevaković  
50-ih godina  
minulog stoljeća  
(desno)

LADO na proslavi  
20. godišnjice  
Ansambla Tanec  
1969. (gore)

Odmor na putu  
u Salzburg 1969.  
(lijevo)



velika opasnost, ne samo za LADO nego i za mnoge amaterske KUD-ove. Upravo je zbog toga LADO povećao raznolikost svojih nastupa, omogućivši samostalne nastupe svojim podbrandovima – Ladarcama, Vokalistima Lada i Orkestru Ansambla LADO.

Ustanova se bavi i drugim aktivnostima vezanim uz predstavljanje hrvatske tradicijske kulture. Primjerice izdavanje nosača zvuka kojih je više od 30, organiziranje radionica, seminara, okruglih stolova, a zaposlenici Lada redovito su nazočni na vodećim svjetskim kongresima poput ISPA-e i Womexa. Suradnja s umjetnicima s različitim područja iznjedrila je mnoge pobude, poput suradnje Ladovih umjetnika u projektima izvodača različitih glazbenih izričaja i projektima povezanim sa suvremenim plesom. LADO je sudjelovao u snimanju stranih i domaćih igranih i dokumentarnih filmova, nastupao u mnogim televizijskim i radijskim emisijama, a snimio i nekoliko svojih samostalnih TV filmova od kojih su najvažniji „Hodi duša“, „Veseli se, o Marijo“ i „Kalvariјa“. Ladovi umjetnici nastupali su u baletnim, opernim i dramskim predstavama nekoliko naših kazališta (HNK, Komedia, Gavella).

Sve važnije plesne koncerete Lada, kao i božićne koncerte, snimala je i emitirala Hrvatska radiotelevizija, a u fonoteci Hrvatskoga radija nalazi se više od pet stotina različitih glazbenih brojeva iz repertoara Ansambla. U nekoliko je cijelovečernjih emisija LADO, u izravnom prijenosu (koncerti uživo) nastupao za Europsku radijsku mrežu – EBU.



#### NADAHNUĆE ZA FOTOGRAFE

LADO je sudjelovao ne samo na mnogim nastupima u sklopu otvorenja različitih umjetničkih izložaba nego i vlastite izložbe. U Etnografskom muzeju priredio je veliku, reprezentativnu izložbu „Iz riznice Lada“ koja je poslije, u manjem opsegu, postavljena i u Muzeju grada Rovinja.

LADO su snimali najveći hrvatski umjetnički fotografi, počevši od legendarnog Toše Dabca, njegove suradnice Marije Braut (jedno vrijeme plesačice pjevačice ansambla) do najvećih hrvatskih fotografa današnjice – Ive Pervana, Damira Fabijanića, Ivana Balića – Cobre i

LADO u Areni Zagreb 2017. godine (desno)

Najviše Porina LADO je osvojio 2013. godine. Tadašnja ravnateljica Ivana Lušić, plesačica pjevačica Petra Matutinović i voditelj marketinga Krešimir Dabo (dolje)



drugih. U suradnji s galerijama i muzejima te kolegama iz drugih ansambala ove smo godine otvorili izložbu fotografija Petre Slobodnjak „LADO / RELJEFI / TRAGOVI“ u Zagrebu, Bjelovaru, Rijeci i Dubrovniku.

Dosad su izdane i dvije reprezentativne monografije: „LADO – hrvatsko nacionalno blago“ i „LADO – hrvatska tradicijska glazbala i sastavi“ koja sadrži i četiri nosača zvuka.

LADO je – u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje, fakultetima, školama i drugim institucijama – usredotočen i na organiziranje radionica, edukacija i drugih sadržaja namijenjenih rasuđivanju i obra-



Ispred plakata u Izraelu 1987. (gore)

S putovanja u Kuvajt 1979. (lijevo)

zovanju djece i mlađih, njihovih profesora, nastavnika i odgojitelja. Svojedobno je pokrenut i Folklorni centar pri Lадu – kao važan zametak buduće Ladove Folklorne akademije. Zasad je u sklopu Centra aktivno djelovao samo Studio za tradicijska glazbala i Studio za Tambure. Već treću godinu LADO organizira radionice „Pogled u profesionalizam“ koje su ove godine, uz plesne radionice, proširene i na radionice sviranja tradicijskih glazbala i radionice vokalne tehnike tradicijskog pjevanja.

#### TRAJNO NASLIJEĐE

Sve što LADO radi danas i što su radili njegovi prethodnici, ostaje u naslijede novim naraštajima – novim umjetnicima koji možda danas poduzimaju svoje prve korake i nekoj novoj publici. Svi uspjesi



koje je LADO ostvario u dosadašnjih sedam desetljeća, sva pozitivna energija koju su Ladovi umjetnici širili i primali od onih koji su stajali ispred njih – nemjerljivo su bogatstvo koje može osjetiti samo izvodač koji je istinski predan onome čime se bavi. To je vjetar u leđa, ali i obveza da LADO i dalje ostane bastion hrvatske izvedbene tradicijske umjetnosti koji ponosno i na najvišoj izvedbenoj razini ispunjava svoju ulogu čuvara i interpreta plesnog, glazbenog, vokalnog i likovnog narodnog stvaralaštva. ■



U 70-godišnjoj karijeri LADO je objavio dvije reprezentativne monografije

*LADO je objavio dvije monografije i gostovao na najvećim hrvatskim i svjetskim pozornicama. Ima obvezu i u budućnosti ostati bastion hrvatske izvedbene tradicijske umjetnosti i ispunjavati ulogu čuvara i interpreta plesnog, glazbenog, vokalnog i likovnog narodnog stvaralaštva*



Nastupima prethode svakodnevne kondicijske vježbe

Cjelovečernji koncert u pulskoj Areni 2018.



# Samostalni nastupi vrsnih glazbenika

Koncertima na Sceni Amadeo u atriju Hrvatskog prirodoslovnog muzeja u Zagrebu i Pučkom otvorenom učilištu u Sv. Ivanu Zelini Orkestar Ansambla LADO prikazao je bogatstvo tradicijskih glazbala svih hrvatskih regija

piše ALAN KANSKI snimili PETRA SLOBODNJAK I ANTUN VELIČAN



Nastup u Zagrebu



Koncert u Sv. Ivanu Zelini

Orkestar Ansambla LADO, koncertom na Sceni Amadeo u atriju Hrvatskog prirodoslovnog muzeja 9. srpnja i u Pučkom otvorenom učilištu u Sv. Ivanu Zelini 17. listopada, tradicijskim glazbalima i sastavima i ove je godine prikazao bogatstvo hrvatske tradicijske glazbe.

„Hrvatska tradicijska glazbala i sastavi” naziv je koncerta kojim se Orkestar Ansambla LADO predstavio publici Scene Amadeo na kojoj je prikazan spektar narodnih i tradicijskih glazbala. Od solističkih do manjih ili većih sastava, zajedničke izvedbe dvaju sustava tambura – srijemskog i farkaš sustava s violinama,

cimbalom, raznim drvenim puhaćim i udaraljkaškim tradicijskim glazbalima. Orkestar svira i glazbu jadranske regije na mandolinama i lijericama, karakterističnoj za neretvansko i dubrovačko primorje. Dojmljiva je i „Tovareća mužika” na početku programa koja u maniri marša popraćenog perkusijama izvodi ritmičko zveckanje starinskim peglama na žar i puhanjem u volovske robove.

U program se nastojalo uvrstiti što više hrvatskih regija i glazbala karakterističnih za ta područja, vodeći istodobno brigu o dinamici i atraktivnosti izvedenih točaka. Publika je oduševljeno reagirala na svim koncertima i Orkestar je svaki

put pozivan na bis – izvedbu antologičkih „Kupinečkih fizurica” Bože Potočnika.

Koncert je pred prepunom dvoranom ponovljen i na memorijalnom koncertu „Črnkova popevka zvoni” u Sv. Ivanu Zelini gdje je zanimanje publike za koncert bilo znatno veće od kapaciteta sjedećih mesta u dvorani Pučkog otvorenog učilišta. Članovi Orkestra toplo su dočekani i ispraćeni dugotrajnim pljeskom oduševljene publike.

Ansamb LADO i sljedeće godine planira prirediti koncerete Orkestra koji bi našu tradicijsku kulturu trebao predstaviti ne samo u Hrvatskoj nego i izvan njezinih granica. ■

# Doživljaj ljepote... Orkestar Lada

Božo Potočnik, nekadašnji glazbenik Ansambla LADO i jedan od najpoznatijih glazbenih obrađivača u Hrvatskoj, nakon koncerta Orkestra na Sceni Amadeo, na svojem je Facebook profilu objavio emotivan post kojem se prisjetio nezaboravnih uspomena svoje mladosti

Još pod dojmom sinoćnjeg koncerta u Prirodoslovnom muzeju u Zagrebu htio sam nešto lijepo kazati o Ladovim umjetnicima-sviračima, ali sad me sputava to što sam donedavno i sâm bio uključen u glazbene sadržaje i neke aktivnosti, a to znači da ne bih mogao biti posve objektivan.... Najposlijе (pomislih u sebi, da nitko ne čuje), tko „šiša“ objektivnost. Riječ je o emocijama, o doživljaju ljepote, o nečemu vrlo subjektivnom, pa dopustimo sebi tu slobodu iskazivanja osjećaja!

A sinoć sam bio i više nego subjektivan. Ponovno sam proživio velik dio svoje mladosti. Program u izvedbama izvrsnih glazbenika tekao je besprijekorno. Nježno pretapanje zvukova kordofona, aerofona i membranofona naše tradicije sve nas je u gledalištu opuštalo i usmjeravalo prema osjećaju ispunjenosti. Mene su (ne prvi put) ispunile „Kupinečke fizurice“, izvedene kao dodatak. Možda je to trenutak za koju riječ više o umjetnicima-sviračima, pa evo vam, dragi prijatelji, moje priče o nastanku svirke koja ne blijedi u programima Lada ni poslije toliko desetljeća (...ima li LADO podatak o prvoj izvedbi? Ja sam zaboravio, a bilo bi lijepo znati...).

Otprilike kasnih 60-ih dogovorio sam – kao TV urednik – snimanje filma „Kupinečka nošnja“ i uz pomoć prof. Zvonimira Ljevakovića okupio sve raspoložive snage za dokumentarni prikaz pravljenja prekrasne kupinečke nošnje. Prvi je gudec (guslač, violinist) bio Imbra Bistrica, domaći čovjek. On je, po mojem mišljenju, izvor i početak. Kako je posao koji sam obnašao na TV bio iznimno obvezujući i zahtjevan, a povremeno čak nadilazio moje snage, prohujalo je nekoliko godina do prvog preslušavanja već stare snimke. Napokon sam uspio dešifrirati svaku notu, sve poteze gudala i muzičke teme prepune ornamenata u kojima sam prepoznavao stilsku bit svirke. Iako su dvojica svirala violine, čitljiv na snimci bio mi je samo



Nastup Orkestra LADO na Sceni Amadeo

prvi – Imbra, samosvojni majstor, čvrst i jasan u tonu i potezu, pravi vođa sviračkog sastava.

## OSOBNE DVOJBE

U nekom drugom sretnom trenutku doznao sam od starijih svirača da su nekad, „...kaj su oni čuli ... znali igrati i po tri gudca, ak' je bilo penez, a igrali su saki na svoj način ...“. I tako je meni ostalo da zamislim kako su to drugi i treći pratili prvoga, ako je svaki od njih negdje drugdje bio prvi i vodio svoj sastav. Potrajalo je, a razdirale su me i dvojbe – činim li pravu stvar ili se tek prenemamžem „gurajući“ ansambl u troškove za treću violinu, kad su u sastavu oduvijek bile najviše dvije.

Uostalom, i spontana poliritmija, makar i unutar iste mjere, koju sam mogao prepostaviti u izvoru i želio provesti u postupku obradbe, nije obećavala neki brzi i lagadan učinak. Šokovi te vrste nisu tih godina pobuđivali osobito veselje u Orkestru Lada. Kad sam donio note u LADO, nije mi se činilo da će pobuditi zanimanje jer su u tijeku bile pripreme za neku od turneja, pa „... kad se vratimo...“.

## DOBRO JE POČELO

Ipak, na probama je počelo živahno i gotovo bez napora. Sva je poliritmija bila riješena čvršćim potezima gudala i jasnom akcentuacijom. U notama su bili svi važni stilski detalji koje su lako prihvatiли i novi, sve zreliji svirači-guci koji su došli u LADO pa ih još i unaprijedili dajući im svoj generacijski pečat. Sjećam se prve izvedbe i začuđene publike koja je reagirala sa zadrškom, ali je tražila bis. I sami su svirači bili iznenadeni. Ipak, pravi su aplauzi tek počinjali. Orkestar Lada nije više samo popunjavao vrijeme potrebitno za presvlačenja plesača nego je počeo privlačiti pozornosti svojim izvedbama koje su u budućnosti prerasle u samostalne koncerte.

„Kupinečke fizurice“, kojima je naziv nadjenula Andjela, moja pokojna supruga, držeći u rukama baš fizurice, taj prelijepi tradicijski ukras preko ženskog čela, ostale su trajna svojina profesionalnog Lada i ne silaze s njegova repertoara. U toj je spoznaji sinoć bilo i moje ispunjenje, veliko zadovoljstvo i ponos nadahnutom izvedbom Ladova orkeстра. Hvala dečki, hvala Imbra Bistrica, hvala LADO! ■



# Skladan brak prava i kulture

Ileana Jurin Bakotić, po struci pravnica, rođena u Rijeci, od 1. siječnja 2019. ravnateljica je Ansambla LADO. Na čelnom mjestu našeg vodećeg i jedinog profesionalnog folklornog ansambla ostvarila je svoju davnu želju da sjedini pravnu struku i kulturu kojom je zaokupljena još od klasične gimnazije pohađane u rodnom gradu

piše ŽELJKO ŽUTELIJA snimke PETRA SLOBODNJAK, ROBERT GAŠPERT I LIVIJA ZGURIĆ

**P**rije otprilike dvije godine neformalno sam razgovarao s Krešimirovom Dabom, bivšim ravnateljem

Lada, koji mi je rekao da će se, potkraj isteka mandata, postupno pripremati za karijeru sveučilišnog profesora. Nemalo sam se iznenadio odlukom mladog i vrlo uspješnog ravnatelja i pitajući se ga tko će ga naslijediti na važnom mjestu čelnika jedinog profesionalnog folklornog ansambla u Hrvatskoj s kojim, kao urednik Godišnjaka, suradujem od 2003. godine.

Prisjetio sam se tog razgovora kad sam doznao da je na javnom natječaju koji, sukladno Statutu Ansambla LADO, raspisuje i provodi Upravno vijeće (u kojemu je 7 članova, četvero vanjskih i troje iz Lada), a odluku o imenovanju donosi ministrica kulture, novom ravnateljicom Lada imenovana Ileana Jurin Bakotić, diplomirana pravnica i dotadašnja šefica pravne službe. Na čelno mjesto u Lадu postavljena je 1. siječnja 2019., u godini kad Ansambl obilježava 70. obljetnicu postojanja. Za taj veliki jubilej bile su predvidene mnoge manifestacije koje su trebale istaknuti karizmatičnost Ansambla LADO, jednog

od najvažnijih promicatelja hrvatske tradicijske kulture na domaćim i inozemnim pozornicama.

Nova je ravnateljica, iako suživljena s Ladom, bačena „u vatru“ u obljetničkoj godini, suočena s novim izazovima – ali to su bili i njezini glavni motivi da se kandidira za tu funkciju. Privlačilo ju je novo i izazovno, a iskušenje ju je motiviralo.

**Rodena ste Riječanka, već desetak godina živate u Zagrebu, pravnica ste po struci i godinu dana na čelu Ansambla LADO. Pomalo neobična životna putanja?**

Rodena sam 1984. godine u Rijeci gdje sam završila osnovnu školu, Salezijansku klasičnu gimnaziju i Pravni fakultet. Nakon što sam diplomirala na Pravnom fakultetu u Rijeci, zaposlila sam se kao vježbenica u odvjetničkom društvu Mačešić i partneri koji je imao i pisarnicu u Zagrebu. Zbog potreba ureda bila sam premještena u pisarnicu u Mihanovićevu ulici – i to je bio početak mojeg života u Zagrebu. Nakon položena pravosudna ispita doista su mi se mogla početi otvarati vrata odvjetničke karijere u uglednom odvjetničkom

Na otvorenju izložbe u MUO s autoricom Petrom Slobodnjak i inicijatorom izložbe, bivšim ravnateljem Krešimirovom Dabom



društvu. No, slučajno sam u Narodnim novinama 2013., za vrijeme polaganja pravosudnog ispita, pročitala da je otvoren natječaj za voditelja pravne službe u Ansamblu LADO. Prijavila sam se nadajući se da bi me taj posao mogao približiti kulturi i umjetnosti čemu sam bila sklona još od klasične gimnazije. I moja je majka uvijek bila zaokupljena umjetnošću i kulturom, jednako kao i pravom. Vjerojatno je taj osjećaj prenijela i na mene.

**Prošli ste na natječaju i zaposlili se na novom i vama dotad posve nepoznatu radnom mjestu. Kako ste se osjećali?**

Bilo je puno kandidata na natječaju, a mene su intervjuirale dvije neovisne odvjetnice koje su procjenjivale moje sposobnosti. Zanimalo ih je zašto želim otići iz odvjetništva, a ja sam najiskrenije odgovorila da želim promjenu i da sam to čvrsto odlučila. Došla sam na upražnjeno mjesto voditelja pravne službe. Bilo je puno toga što je trebalo uređiti. Počela sam se upoznavati i suživljavati s kolektivom. Dragocjena praksa u uglednom odvjetničkom društvu Mačešić i partneri čije je područje djelovanja pretežito pomorsko, trgovачko i finansijsko pravo te je tradicionalno orijentirano na inozemne stranke i predmete s inozemnim elementom – bila je temelj svih mojih dalnjih pravnih postupaka. Prionula sam na posao kako bi se u Lадu učvrstila pravna regulativa, gotovo dvije godine donekle zapuštena zbog upražnjena mjesto voditelja pravne službe. Posao je bio dinamičan što mi jako odgovara i – što je najvažnije – dobro sam se osjećala u novoj radnoj sredini. Profesionalni smo ansambl sposobljen za spektar različitih poslova, većinom nemamo potrebu angažirati vanjske odvjetnike, podržavamo i njegujemo samodostatnost, snalazimo se u postojećim okolnostima kako najbolje znamo.

**Jeste li prije dolaska u LADO, u svojoj sklonosti prema kulturi imali neke posebne etno-afinitete, ljubav prema folkloru i tradicijskim vrijednostima?**

Prije dolaska u LADO o Ansamblu sam znala nešto sasvim općenito, ono što pripada općoj kulturi. Ali ubrzo sam počela spoznavati o kakvom je kolektivu riječ, neprestano se susrećući s entuzijazmom,



Ileana Jurin Bakotić s ton majstorom Matijom Aukerom

strašću, čudesnom energijom i ponosom. Naučila sam kako biti dio Lada znači ponos i ljubav, energiju koja se s izvođača i umjetnika prenosi na cijeli kolektiv. To me oduševljavalo, to je bila promjena kojoj sam težila, a da nisam bila ni svjesna što me očekuje i u što se upuštам. Komunikacija s članovima kolektiva bila je jednostavna i inspirativna, umjetnici sugovorniku uvejk daruju nešto posebno i poticajno.

**Bilo je puno promjena u Lадu. Nakon ravnateljice Ivane Lušić njezino je mjesto preuzeo Krešimir Dabo, mijenjali su se umjetnički i glazbeni voditelji, dirigenti... je li to utjecalo vaš rad?**

Zapravo ne. LADO je veći od svih nas, od svakog pojedinca. Prilagodbe novim ljudima svode se na kulturu komuniciranja, toleranciju i poštovanje različitosti među

**LADO je veći od svih nas, od svakog pojedinca.  
Prilagodbe novim ljudima svode se na kulturu komuniciranja, toleranciju i poštovanje različitosti među ljudima i njihovim kreativnim i upravljačkim vizijama**

ljudima i njihovim kreativnim i upravljačkim vizijama. Moj je posao bio da sve te promjene prilagodim pravnoj regulativi. Za LADO je iznimno važna intenzivna komunikacija s ustanovama s kojima surađuje. Bivši ravnatelj Krešimir Dabo ukazao mi je veliko povjerenje što je povećavalo moju odgovornost, ali i slobodu u radu i odlučivanju. Često se misli da je pravo suhoparna i dosadna struka, a ja tvrdim da je i u njoj mnogo kreativnosti i da upravo o toj kreativnosti ovisi znatan dio uspjeha u poslu temeljenu na zakonskim odredbama.

**Kako ste doživjeli prelazak s mesta voditeljice pravne službe na funkciju ravnateljice Ansambla LADO? To su ipak vrlo različite uloge, drukčija odgovornost, možda i prebacivanje „u višu brzinu“, česta putovanja i izlazak u javnost... Je li to poremetilo vašu ideju o težnji za radnim mjestom koje će vam, koliko-toliko, jamčiti sređen obiteljski život?**

Uh, nimalo lako pitanje. Velika je čast biti na čelnom mjestu takvog „živog spomenika kulture“ kao što je Ansambl LADO, jedinstvene ustanove koja zapošljava više od 70-ero ljudi. Golema je odgovornost, ali jednak tako i zadovoljstvo. Ne postoji edukacija za mjesto ravnatelja, to nije struka, to je mjesto na kojem se uči iskustvom, donose brze odluke, svakidašnji „slalom“ kroz užitke i probleme, ponos i suočavanje s dvojbama... ali nadasve velik užitak kad se zajednički trud predstavlja na sceni, a publika umjetnike nagrađuje dugotrajnim pljeskom. LADO ima umjetničkog i glazbenog voditelja-dirigenta te ostale članove umjetničkog vodstva i stručnih službi koji zajedničkim snagama oblikuju program i završni čin na pozornici. Za to je potrebna uljuđena i uravnotežena komunikacija među svima nama i toga smo svjesni te se zajedno trudimo. Ravnatelj vodi ustanovu i odgovoran je za cjelokupno poslovanje, a umjetnički voditelj planira i provodi umjetnički rad Ansambla. Za glazbeni dio programa, uz umjetničkog voditelja, nadležan je glazbeni voditelj dirigent. Tehnika vodi brigu o logističkoj potpori. Administrativno-tehnički dio Lada brojčano je prilično skroman, a scenskih je izvođača, glazbenika i



plesača pjevača 55-ero. Oni su taj scenski vidljivi dio Ansambla. Uvjerena sam da je dobra organizacija najvažniji dio posla – od razlučivanja važnog od manje važnog i određivanja prioriteta do organiziranja turneja.

#### **Koliko vam je ova jedna godina ravnateljstva utjecala na profesionalni i privatni život?**

Ni trenutka nisam požalila što sam izšla iz svoje „sigurnosne pravne zone“ i prihvatile novi izazov. Više gotovo uopće nemam slobodnog vremena, ali nastojim što uspješnije organizirati svoj obiteljski život s dvoje još ipak male djece – bez uobičajenih baka-servisa, osim u krajnjoj nuždi – i mužem koji ima puno razumijevanje za moj novi posao jer je i njegov pun nepredvidivosti. S minulim vremenom provedenim na mjestu ravnateljice sve sam sigurnija i sve lakše podnosim „breme odgovornosti“. Naučila sam brzo rješavati probleme, malo me što može iznenaditi i ne odustajem od svoje odlučnosti kad sam u nešto uvjerenja. Ne rasipam olako energiju na nepotrebnosti.

**Koliko se promjenom radnog mjeseta promjenilo vaše mišljenje o Lадu? Gledate li na Ansambel danas drukčije nego s radnog mjeseta određenog pravnim okvirom?**

Divljenje prema Ansamblu nije se nimalo promjenilo. Izvođačima je njihov posao ujedno i život i to pobuduje moje iskreno divljenje. Mnogo se žrtvjuju, ulažu mnogo strasti i truda u svoj posao, a to je neizmjerno važno ne samo za njih nego za cijelu našu državu koju predstavljaju u najboljem svjetlu. Ponosna sam što mogu biti dio takva kolektiva, sada čak i na njegovu čelu. Jedan je od razloga Ladove uspješnosti dobra podjela poslova, razgraničenje na upravni i umjetnički dio. Svatko radi svoj posao najbolje što zna, a onda ga zajedno koordiniramo. Iznimno je važno što su zaposlenici Lada vrlo samokritični, nitko ih izvana ne može podvrgnuti većoj kritici od njih samih i uvijek teže savršenstvu.

**LADO često i s pravom nazivaju ambasadorom hrvatske tradicijske kulture koji nas na najdostojniji način predstavlja**

Ileana Jurin Bakotić, ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek, Andrija Ivančan i Bojan Pogrmilović na koncertu na Trgu kralja Tomislava u Zagrebu

**na svjetskim pozornicama. Čini se da je posljednjih godina sve teže organizirati velike inozemne turneve?**

Doista je sve teže organizirati velike turneve i predstaviti se u svijetu. Takve su turneve financijski vrlo zahtjevne. Mi smo veliki ansambl koji putuje s više od 5 tona opreme čiji je prijevoz vrlo skup, troškovi zakonskih dnevnic za 60-ero zaposlenika koji odlaze na turneu, a koje organizatori ne žele snositi – pozamašna su svota, ali mi se i dalje trudimo hrvatsku tradicijsku baštinu predstaviti svijetu. Već u siječnju 2020., kad počinje hrvatsko predsjedanje Vijećem Europske unije, nastupat ćemo u zemljama Srednje Europe i svečano obilježiti/otvoriti predsjedanje – u Beču, Pragu, Münchenu i Bratislavu – a tijekom šestomjesečnog hrvatskog predsjedanja gostovat ćemo i u drugim zemljama. Planiramo u skoroj budućnosti i neke veće projekte, ali nadamo se da će se tradicija



predstavljanja Lada na velikim svjetskim pozornicama – na kojima smo uvijek doživljavali velike uspjehe – nastaviti na ponos i dobrobit naše zemlje. Za takve projekte neminovna nam je veća finansijska potpora jer je to novcem iz redovita budžeta neostvarivo.

**A što je s pokroviteljima? Čini se da je sponzorstvo u nas rezervirano samo za vrhunske sportove, a vrhunska kultura, koja promiče identitet nacije, ostaje na rubu zanimanja moćnijih pokrovitelja.**

To je doista istina za koju nemam suvislo objašnjenje. Kao da je posrijedi neprepoznavanje onoga što smatramo nacionalnom vrijednošću. Ali tako je općenito s kulturom, ne samo s Ladom. Nisam ovlaštena da odgovorim na pitanje zašto je tako. LADO ima stalne partnera s kojima surađuje i koji nas prepoznaju, ponajprije HEP, INA i Turistička zajednica Grada Zagreba – na čemu smo im zahvalni. Želim istaknuti da smo u ovoj obljetničkoj godini imali

***Nadamo se da će se tradicija predstavljanja Lada na velikim svjetskim pozornicama – na kojima smo uvijek doživljavali velike uspjehe – nastaviti na ponos i dobrobit naše zemlje***

veliku finansijsku potporu Ministarstva kulture bez čega ne bismo uspjeli dostoјno obilježiti veliki jubilej i ostvariti planirane projekte.

**U što ulazete prihode od ulaznica s vaših nastupa?**

U održavanje Ansambla, od tehničke opreme i fundusa narodnih nošnji do produkcije i prostorija u kojima radimo. Mi smo neprofitna javna ustanova u kulturi,

cilj nam je uprihoditi što je više moguće, ali sav se taj novac ulaže u održavanje onoga što posjedujemo i u naš razvoj.

**Što još možemo očekivati od Ansambla LADO u 2020. godini? Kakve su vaše razvojne vizije?**

Osim već navedenih nastupa vezanih za hrvatsko predsjedanje Vijećem Europske unije, u drugoj polovici godine planiramo koncerne Orkestra u Bugarskoj, kraće nastupe na Cipru i Malti u sklopu otvaranja izložbi Etnografskog muzeja u Zagrebu, plesne i vokalno-instrumentalne koncerne u Mađarskoj i Poljskoj, nakon dugo vremena vraćamo se na Splitsko ljeto, a u rujnu ćemo, zajedno s Ansamblom Kolo nastupiti u Rijeci, europskoj prijestolnici kulture. U svibnju, u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog, planiramo premijeru novog vokalno instrumentalnog programa s Jazz orkestrom HRT-a i udaraljkaškim sastavom Sudar Percussionom, a bit će i drugih iznenađenja. ■



BOŽIĆNI KONCERTI

# Radujte se, narodi!

Nakon triju zagrebačkih koncerata i nastupa u Daruvaru, LADO je božićnu turneju pred razdraganom publikom završio u varaždinskom HNK

piše LIVIJA ZGURIĆ snimili PETRA SLOBODNJAK, TOMISLAV ŠTROK, ILEANA JURIN BAKOTIĆ, FOTO AGENCIJA SJEVER, PREDRAG USKOKOVIĆ

Nastup u Župi  
sv. Antuna  
Padovanskog  
u Zagrebu  
19. prosinca 2019.

**T**radicionalne božićne koncerte, ove godine nazvane „Radujte se narodi”, Ansambl LADO započeo je 15. prosinca nastupom u Narodnom sveučilištu Dubrava u Zagrebu. Nakon toga Ansambl je nastupio u Crkvi sv. Blaža i Župi sv. Antuna Padovanskog u Zagrebu. Jednosatni program koji je priredio glazbeni voditelj – dirigent Bojan Pogrmišić, predstavljen je i publici u Daruvaru.

Izvedeno je 20 glazbenih brojeva u obradi nekih od najpoznatijih glazbenih aranžera, primjerice Dražena Kurilovčana, Zorana Jakunića, Bože Potočnika i Dinka Fia.

Hrvatska radiotelevizija i ove je godine snimala koncert u Župi sv. Antuna Padovanskog u Zagrebu. Snimka je na Božić emitirana na Prvom programu HRT-a, a na Badnjak na Drugom programu Hrvatskog radija.

„Božićnim programom LADO je i ove godine zaokružio cijeli blagdanski ciklus – od Došašća do Sveta tri Kralja. Uz mnoge poznate napjeve u posebnim obradama za folklorni zvuk pjevača i svirača Ansambla

**RASPORED NASTUPA**

- |              |                                      |
|--------------|--------------------------------------|
| 15. prosinca | Zagreb, Narodno sveučilište Dubrava  |
| 16. prosinca | Zagreb, Crkva sv. Blaža              |
| 17. prosinca | Varaždin, HNK Varaždin               |
| 18. prosinca | Daruvar, Župa sv. Antuna Padovanskog |
| 19. prosinca | Zagreb, Župa sv. Antuna Padovanskog  |
| 20. prosinca | Varaždin, HNK Varaždin               |

Župa sv. Antuna Padovanskog u Daruvaru (gore)  
Tradicionalni božićni nastup u Crkvi sv. Blaža u Zagrebu (dolje)  
U obnovljenoj dvorani varaždinskog HNK (desno)





čulise imanje poznatkoj i svojom iznimnom ljepotom zaslужuju pozornost slušatelja”, istaknuo je Bojan Pogrmilović.

LADO već četvrt stoljeća božićne koncerte održava i u Varaždinu. Svoju je božićnu turneu u sklopu slavljeničke 70.

obljetnice Ansambl završio u baroknom gradu, u koncertnoj dvorani varaždinskog HNK. ■

**ŽELJKO ŠTURLIĆ, ravnatelj Narodnog sveučilišta Dubrava**

## Najljepše božićne pjesme

Koncertom punim emocija i veselja, izvođenjem najljepših božićnih pjesama, Ansambl narodnih pjesama i plesova Hrvatske LADO prvi se put predstavio u Narodnom sveučilištu Dubrava. Uz tradicijske božićne pjesme koje se izvode u svim krajevima Hrvatske, pjevane su i manje poznate pjesme Međimurja, dubrovačkog područja, Podравine, Baranje, Kostajnice, Turopolja, Hrvatskog zagorja, ali i napjevi iz Gradišća i okolice Pećuha. Izvrsne izvedbe pjevača i vokalnih solista, vrhunsko muziciranje orkestra i nadahnuto dirigiranje Bojana Pogrmilovića oduševilo je oko 500 gledatelja. Uživali su zajedno s izvođačima, povremeno pjevušeći poznate pjesme i dugotrajnim pljeskom nagrađujući svaku izvedbu.

Zapjevavši na kraju koncerta zajedno s ladjovcima, mnogi nisu uspjeli suspregnuti suze radosnice. Svi smo bili ponosni što nam je omogućeno da budemo barem mali dio 70-godišnjeg jubileja Ansambla

u božićnom ozračju emocijama i mislima posvećenom obiteljima i bliskim ljudima. Čestitke koje smo primili nakon koncerta pokazuju da je bio kulturni događaj godine na koji smo iznimno ponosni. Želja je svih posjetitelja i svih

zaposlenika ustanove da nam LADO svake godine podari ovakav koncert i da on postane tradicionalan. Čestitke najprije Ansamblu, ali i svima koji su sudjelovali u pripremi i ostvarenju projekta za dugo pamćenje. ■





# Publika obasjana pjesmom i plesom



Za sezonu 2019., obilježenu 70. obljetnicom umjetničkog djelovanja, Ansambl LADO prvi je put pripremio plesni program sastavljen od koreografija i glazbenih brojeva Hrvata koji žive izvan domovine. Izveo je niz plesnih i vokalno-instrumentalnih koncerata diljem Hrvatske

piše NIKOLA OBAD snimila PETRA SLOBODNJAK

**D**vosatni plesni program punog naziva „Neka sjaji sunce svima, di još našeg roda ima“ u cijelosti je posvećen plesovima i pjesmama Hrvata koji žive izvan domovine. Program koji je priredio umjetnički voditelj Ansambla LADO Andrija Ivančan sastavljen je od 16 plesnih i glazbenih brojeva i folklornih običaja Hrvata koji stoljećima žive u iseljeništvu.

”Tijekom burne prošlosti, osobito u razdoblju između 15. i 17. stoljeća, Hrvati s područja današnje Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine zbog vojnih su djelovanja potražili spas izvan svoje domovine, nastanjujući područja na kojima su se zadržali do danas. Iako stoljećima odvojeni od matice, očuvali su svoj identitet i svoju tradicijsku kulturu. Stoga upravo njima

LADO posvećuje svoju rođendansku, 70. sezonu djelovanja”, rekao je umjetnički voditelj Ansambla LADO Andrija Ivančan. Istaknuo je kako se nazivom programa sve narode u zemljama koje nastanjuju Hrvati poziva na ljubav, miran suživot, toleranciju, poštovanje i građenje mostova između naroda i njihovih kultura.

#### KONCERT ZA DAN DRŽAVNOSTI

Najveći ovogodišnji koncert LADO je održao na Trgu kralja Tomislava na Dan državnosti, u sklopu četvrtog po redu festivala Zagreb Classic.

Taj je koncert, u povodu 70. rođendana Ansambla, bio Ladov dar građanima i posjetiteljima Zagreba na jednoj od najvećih i najljepših otvorenih scena u Hrvatskoj. U koncertu je uživalo desetak tisuća gledatelja među kojima i visoki dužnosnici i inozemni gosti.

Više od pedesetero Ladovih umjetnika prikazalo je raznolikost i bogatstvo narodnog ruha te dočaralo život i običaje Hrvata koji žive u Austriji, Bosni i Hercegovini,

LADO je sudjelovao na festivalu Zagreb Classic održavši koncert na prepunom Trgu kralja Tomislava u Zagrebu





Crnoj Gori, Češkoj, Italiji, na Kosovu, u Mađarskoj, Rumunjskoj i Vojvodini.

#### POČETAK PLESNE SEZONE

Plesnu koncertnu sezonu u obljetničkoj godini LADO je započeo 26. travnja u zadarskom Arsenalu. „Nastup Lada u duhu je našeg Arsenala, kulturno-povijesnog

spomenika nulte kategorije. Radujemo se druženju s legendama hrvatske kulturno-umjetničke scene i nadamo se velikom odazivu Zadrana”, rekla je Marijana Prtenjača, direktorica prodaje Ilirije Travela i Ilirija Resorta uoči koncerta u Zadru.

Samo dan nakon povratka iz Zadra LADO je plesni program predstavio i u

Molvama, rodnom mjestu nekadašnjeg Ladova direktora i umjetničkog voditelja dr. sc. Ivana Ivančana.

Treću godinu zaredom LADO je gostovalo u Garešnici. Program „Neka sjaji sunce svima” 16. svibnja predstavio je garešničkoj publici u sportskoj dvorani Srednje škole August Šenoa. Istog su mjeseca

dvosatni plesni program izveli za publiku u Prelogu te u Mariji Gorici u povodu Dana općine.

#### **POD NEBOM OPATIJE**

Ladu je 2019. godine ukazana čast da 8. lipnja koncertom otvori kulturnu manifestaciju „Ljeto na ljetnoj” koju godinama organizira Festival Opatija. Pod vedrim nebom program na Ljetnoj pozornici Opatija pratio je 800-tinjak gledatelja koji su LADO nagradili dugim pljeskom. Idealni vremenski uvjeti i zainteresirana publika, uz profesionalnu izvedbu Ladovih izvođača, utjecali su na izvrsno ozračje na Ljetnoj pozornici na kojoj se LADO u manje od godinu dana opatijskoj publici predstavio s dvama plesnim programima.

Potkraj lipnja, nakon spektakularna koncerta na Trgu kralja Tomislava u Zagrebu, LADO je na Ljetnoj pozornici u Malom Lošinju otvorio manifestaciju Kulturno ljeto. Sjedinjenjem vokalno-instrumentalna programa „Mi nosimo zelen venčec” s prigodnom koreografskom točkom „Revija narodnih nošnji” sastavljenom od dijelova različitih koreografija s Ladova repertoara stvoren je jedinstven scenski ugodač.

Program „Mi nosimo zelen venčec” LADO je izveo i u sklopu 51. Picokijade na Trgu sv. Jurja u Đurđevcu.

#### **OBLJEŽAVANJE TRIJU JUBILEJA**

Nakon povratka sljetnog godišnjeg odmora Ansambl LADO gostovao je 6. rujna na tradicionalnom festivalu Dani slavonske šume u Našicama – gradu koji je proslavio 790 godina postojanja. U povodu 130. godine djelovanja Hrvatskog kulturnog društva Lisinski, u noći potpuno posvećenoj kulturi, Ansambl LADO predstavio se na ljetnoj pozornici uz impresivni dvorac Dore Pejačević vokalno-instrumentalnim koncertom „Mi nosimo zelen venčec”. Rijetko doživljena reakcija publike koja im se pridružila u pjesmi tijekom koncerta oduševila je ladovce.

U lijepom su sjećanju ladovci ostali i članovima HKD-a Lisinski Našice s kojima su se družili dugo u noć. Tom je prigodom predsjednik Hrvatskog kulturnog društva Lisinski u Našicama Hrvoje Šleder izjavio:

„Bila nam je čast što je našu obljetnicu svojim nastupom u Našicama, u sklopu



festivala Dani slavonske šume, uveličao Ansambl LADO. Unatoč kišovitu vremenu publika je – oduševljena izvedbama – uživala u nastupu izvrsnih pjevača i svirača. Nadamo se da ćemo u budućnosti

Antun Leinveber u impresivnom skoku u koreografiji „Veseli se kućni domaćine“. Ove je godine promoviran u kategoriju srednjih uloga



Plakat plesne sezone 2019. (gore)  
U Malom Lošinju održan je vokalno-instrumentalni koncert i prikazana revija narodnih nošnji (gore desno i desno)

moći ponovno biti dobri domaćini dragim gostima iz Zagreba.

Posljednji nastup na otvorenom u 2019. godini, a time i posljednju izvedbu programa „Neka sjaji sunce svima“ LADO je održao pred brojnom publikom na otvorenju međunarodnog festivala tradicijske kulture FolkoFonija na Kapucinskom trgu u Varaždinu. ■



Vokalno-instrumentalni koncert u Našicama

# Kad folklor dodirne srce

**Tematskim programom „Neka sjaji sunce svima”, posvećenim dijaspori, Ansambl LADO gostovao je u Hercegovini**

piše INA KOSTELAC snimka POSUSJE.NET

**K**oncert je održan 4. srpnja u Sportskoj dvorani u Posušju. Na velikoj kulturno-zabavnoj i sportskoj manifestaciji „Posuško lito 2019.” programom „Neka sjaji sunce svima” evocirana su sjećanja na plesove, pjesme i običaje Hrvata izvan domovine – što je pobudilo snažne osjećaje kod publike koja živi s domovinom u srcu. U pauzi između prvog i drugog dijela koncerta nastupala su lokalna kulturno-umjetnička društva. U prepunoj dvorani bilo je oko 1500 gledatelja, a u folklornoj raskoši uživali su i predstavnici Općine Posušje.

U sklopu te turneje, 6. srpnja LADO je održao i kraći plesni koncert na Međunarodnoj večeri folklora u Vionici. Koncert je održan na prekrasnoj otvorenoj vioničkoj pozornici, pred



1200 gledatelja i u nazočnosti predstavnika Općine Brotnjo.

Na istoj je manifestaciji LADO nastupao i prije godinu dana, zajedno s ansamblima Kolo i Tanec. Taj će koncert ostati posebno u sjećanju po zajedničkom gledanju utakmice u kojoj je Hrvatska nogometna reprezentacija pobijedila nogometnu reprezentaciju Danske i kad su svi zajedno navijali za Vatrene. ■

**Gotovo 2000 gledatelja uživalo je u programu „Neka sjaji sunce svima” (gore i sasvim lijevo) i proslavilo s LADOM 70. rođendan (dolje lijevo i dolje)**



# LADO I KOLO kao mostovi kultura

Otkako su oba Ansambla prije četiri godine ponovno pokrenula međusobnu suradnju, svaki je novi susret bio sve plodniji, svaki zajednički koncert sve bolji, a svaki sljedeći projekt sve ambiciozniji i uspješniji

piše VUK BOŠKOVIĆ snimila JELENA JANKOVIĆ

**S**tvoriti održiva i plodna partnerstva u današnjem je kulturno-umjetničkom prostoru podjednako teško koliko i nužno. U prethodnih nekoliko godina Ansambl narodnih pesama i igara Srbije KOLO i Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO uspjeli su u tome. Zajedničkim radom, suradnjom i procesom međusobnog učenja i podržavanja, dva ansambla – koji u svojim nogama zajedno imaju više od stoljeća iskustva, znanja i tradicije – uspostavili su partnerstvo kojim se stvara dodatna kvaliteta na kulturno-umjetničkim prostorima dviju zemalja.

Kruna je ove suradnje gostovanje Ansambla LADO na Ethno summitu „TradicijaNova” koji je pokrenuo i treću jesen zaredom u Srbiji organizira Ansambl KOLO. U prethodne tri godine, koliko traje Ethno summit, ali i sudjelovanje Lada na njemu, LADO je postao partner čija je prisutnost neizostavni dio „TradicijeNove”.

## RUKU POD RUKU 3.0

Prvog dana Ethno summita, koji se ove godine održavao u Užicu, Ansambli KOLO i LADO su, pred ispunjenim Narodnim pozorištem, zajedničkim koncertom „Ruku pod ruku 3.0” otvorili Ethno summit „TradicijaNova”. Užička se publika prvi put susrela s dvama Ansamblima. Uspjeh koncerta i odlične reakcije

publike temelje se na uspješnom partnerstvu dvaju Ansambala. Te su dvije organizacije odlučile prije četiri godine ponovno pokrenuti međusobnu suradnju i otad je svaki novi susret bio sve produktivniji, svaki zajednički koncert sve bolji, a svaki sljedeći projekt sve ambiciozniji i uspješniji.

Zajednički koncert nije jedini dio „TradicijeNove” u kojem je LADO sudjelovalo. Članovi i rukovoditelji Ansambla LADO bili su sastavni dio svih elemenata Ethno summita koji teži trasiranju puta za budućnost tradicionalne umjetnosti.

Sastavni je dio „TradicijeNove” i konferencija na kojoj su stručnjaci s različitim područja djelatnosti razgovarali o sadašnjosti i budućnosti tradicionalne umjetnosti i kulture. Cilj treće konferencije bio je pronaći načine na osnovi kojih disciplina koja se smatra dijelom „čuvanja prošlosti” može postati sastavni dio umjetnosti današnjice, ali i nositelj njezine budućnosti.

Krešimir Dabo i Bojan Pogrnilović održali su predavanja koja su pobudila iznimno pozitivno reagiranje i plodnu raspravu. Krešimir Dabo održao je predavanje „Uloga odnosa s javnošću u komunikaciji tradicijske kulture Ansambla LADO” tijekom kojega je detaljno predstavio rad Ansambla i njegovo poboljšanje

odnosa s javnošću radi jačanja odnosa s postojećom publikom, ali i buđenja zanimanja kod nove publike.

„Ovaj rad donosi prijedloge poboljšanja odnosa ustanove s javnošću radi potencijalnog dugoročnog održavanja zanimanja javnosti za tradicijsku kulturu kao neotudiva dijela nacionalnog identiteta”, rekao je, između ostalog, Dabo.

## EDUKATIVNO PREDAVANJE

Bojan Pogrnilović održao je edukativno predavanje za sve članove konferencije pod nazivom „Kontinuirana edukacija u svrhu potpune profesionalizacije umjetnika ansambla LADO – vokalni aspekt”. Pogrnilović je na konferenciji govorio o svojem višedesetljetnom iskustvu rada s članovima Ansambla LADO i kako se vokalna edukacija može poboljšati i unaprijediti radi boljeg, zdravijeg i profesionalnijeg rada.

Gоворио је о својим и многим uspjesima Ansambla LADO, ali i o prijedlozima budućeg razvoja.

„Sve to upućuje na velike izazove koji su pred članovima Ansambla, ali i potrebu da rukovodstvo kvalitetno rasporedi radno vrijeme te pripremi Ansambl za vrhunsku izvedbu, uz povećanje njihovih izvedbenih mogućnosti, ali i očuvanje njihova zdravlja”, istaknuo je Pogrnilović.



LADO i KOLO zajedničkim su nastupom oduševili publiku u Užicu

Direktor Ansambla KOLO Vladimir Dekić bio je vrlo zadovoljan rezultatima konferencije. Prema njegovim riječima, konferencija, cijelokupna ideja i realizacija Ethno summita „TradicijaNova” rezultale su uspostavom suradnje, kontaktima i razmjrenom znanju što prije nije bilo moguće. To je učenje, prema Dekićevim riječima, najveća vrijednost konferencije Ethno summita.

„Naučili smo da samokritičnost kao vrijednost u našoj umjetnosti ne postoji, te da, ako se ne mijenjamo, možemo izgubiti laskavu titulu ‘umjetnost’. Naučili smo da ono što je izneseno na konferenciji ostaje zabilježeno, da o tome razmišljamo i vraćamo se određenim temama iz prethodnih godina s novim iskustvom ili novim zaključcima”, rekao je Dekić.

Vrlo je ponosan što se o ovom summitu govori u znanstvenim krugovima kao o primjeru izvrsnog koncepta spajanja teorije i prakse, besprijekorne organizacije i hrabrog razmišljanja o tradiciji.

#### KREATIVNA RADIONICA

Na „TradicijiNovoj” održana je tijekom četiri dana kreativna radionica. Članovi

Ansambla LADO sudjelovali su u scenko-dramskom nastojanju da se od dramske adaptacije „Devojka cara nadmudrila” stvori scensko djelo. Redateljica Tara Manić uspjela je u toj nakani udruživši snage s Vanjom Ejdus, koreografom Milanom Bačkuljom, dramaturgom Vukom Boškovićem i članovima Ansambla KOLO, Ansambla LADO i glumcima Narodnog pozorišta u Užicu.

„Za mene je to velik izazov s obzirom na to da su se spojila dva profesionalna ansambla te skupina glumaca. Radili smo ono što inače nije specifično za naš posao, pa je već zbog toga sve bilo jako zanimljivo”, rekao je Goran Vašarević iz Ansambla LADO.

Redateljica sa suradnicima radila je istodobno i s glumcima i s plesačima, tako da su se i jedni i drugi suočili sa zadacima s kojima se prije nisu susretali.

„Ulogom koju sam dobio osvijestio sam u sebi animalni dio koji je dotad u meni bio zatomljen”, rekao je Goran Vašarević.

S druge strane scene, redateljica Tara Manić je neprestano imala osjećaj da je radionica nešto vrlo plodonosno i korisno za sve prisutne.

„Sloboda koju sam imala u koncipiraju

radionice, ali i u odabiru literarnog predloška, omogućila nam je inspirativan, istraživački, a najviše koloritan proces”, rekla je Tara.

#### USPJEŠNA SURADNJA

Poslije četiri dana intenzivnih proba, dramsko-plesno scensko djelo izvedeno je pred sudionicima Ethno summita i dočekano pljeskom.

Ova će radionica možda stvoriti prostor da u budućnosti takva vrsta suradnje među različitim disciplinama scenskog izvođenja postane učestalija.

LADO se ponovno pokazao kao pravi partner i institucionalni suradnik Ansambla KOLO. Njihova će se suradnja nastaviti i dogodine jer dva ansambla već uvelike planiraju još čvršću suradnju i još bolje rezultate. Budućnost tradicionalne umjetnosti uvijek je važna tema zbog sve urbanijeg mijenjanja svijeta, ali baš zbog toga LADO i KOLO rade zajedničkim snagama – ne samo da bi osigurali budućnost tradicionalnoj kulturi nego i da bi je popularizirali i istaknuli njezinu važnost u kulturnom životu obaju društava u kojima plešu i pjevaju. ■

# LADO u Cankarjevu domu



Ansambl LADO gostovao je 29. rujna u Linhartovoj dvorani Cankarjeva doma u Ljubljani gdje je nastupio s programom „Neka sjaji sunce svima“

piše LIVIJA ZGURIĆ snimila NADA ŽGANK

**U**dvosatnom programu kojim se narodi pozivaju na ljubav, mir, toleranciju, gradeњe mostova među nacijama i njihovim kulturama, oduševljena publika pljeskom je nagradivila izvođače i uživala u pomno pripremljenim koreografijama.

To je bio prvi nastup Ansambla LADO u Ljubljani nakon 2011. godine – kada je u organizaciji Predstavnštva Hrvatske turističke zajednice u Sloveniji sudjelovalo na svečanosti Hrvatska večer. Gostovanja Lada u Sloveniji poduprlo je Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Ovo je bio drugi koncert hrvatskih izvođača, istodobno održan u Cankarjevu domu. U drugoj je dvorani nastupila hrvatska glazbena diva Josipa Lisac. ■





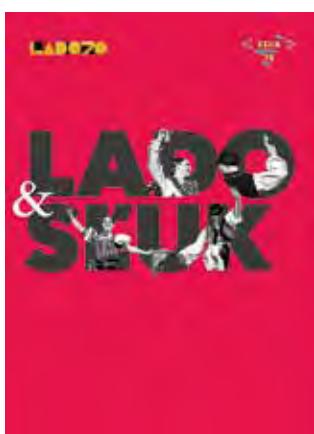
Nastup Ansambla LADO u Ljubljani prilog  
je izgradnju mostova kulture među dvjema  
državama (gore, sasvim lijevo i dolje)



# 140 godina folkloru na istoj pozornici

Slovački folklorni ansambl SL'UK i Ansambl LADO osnovani su 1949. godine, a rođendane su proslavili zajedničkim nastupom na pozornici Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu. U povodu predsjedanja Hrvatske Vijećem Europske unije, u siječnju 2020. godine planira se ponovni susret dvaju ansambala na zajedničkom koncertu u Bratislavi

piše MAROŠ ČERVENÁK snimila PETRA SLOBODNJAK



**P**rvi zajednički koncert dvaju profesionalnih nacionalnih folklornih ansambala Slovačke i Hrvatske održan je 15. studenoga 2019. godine u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu.

I Državni ansambl tradicijskih plesova Slovačke SL'UK sa sjedištem u Bratislavi i Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO sa sjedištem u Zagrebu osnovani su 1949. godine. Tim su koncertom zajedno proslavili 70. rođendane.

Zamisao o zajedničkom koncertu rođila se u lipnju 2019. godine – kad su predstavnici Ansambla SL'UK prisustvovali koncertu Ansambla LADO na Trgu kralja Tomislava u Zagrebu. Dva ansambla imaju mnogo zajedničkog – izvode tradicijske plesove i pjesme, čuvaju tradicijsku kulturu vlastitog naroda, a repertoar često obogaćuju i drukčijim, suvremenim žanrovima.

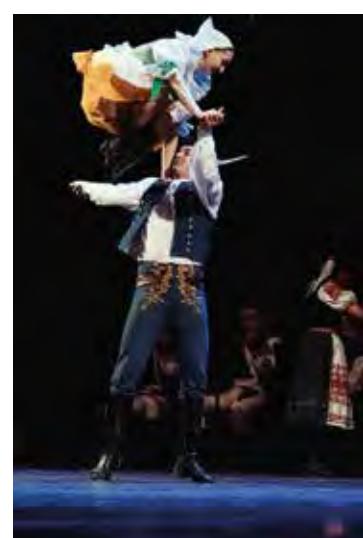
Vodstvo  
Ansambla SL'UK s  
ravnateljicom Lada



Tradicija obaju naroda iz koje oba ansambla crpe nadahnuće za umjetničku izvedbu temelji se na zajedničkom slavenskom kulturnom naslijeđu što je dodatno pridonijelo emocionalnom doživljaju koncerta. Ta je suradnja za SL'UK važan napredak i iskustvo pa se stoga nadamo da je ovaj koncert samo prvi u nizu zajedničkih projekata. Veselimo se onome što donose budući izazovi. ■

Prvi zajednički koncert održan je u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu

Publika je imala prilike vidjeti virtuoznost slovačkih umjetnika te neke od najpoznatijih Ladovih kroegrafija



Nastupi dvaju nacionalnih ansambala oduševili su publiku u HNK



# U kolu umjetničkog zajedništva

LADO i Umjetnička organizacija **de facto**, nadahnuti hrvatskim tradicionalnim plesovima i običajima, u Zagrebačkom plesnom centru izveli su predstavu „Kolo” u kojoj su sudjelovale plesačice suvremenog plesa, glumci i umjetnici Lada

piše PETRA  
HRAŠČANEC  
snimio IVICA  
IVČEVIĆ

**A**nsambl LADO ove je godine, s Umjetničkom organizacijom **de facto**, sudjelovao u projektu koji je rezultirao koreografskim radom Petre Hrašćanec i Saše Božića, inspiriranim hrvatskim tradicionalnim plesovima i običajima. Temelji se na pitanju jesu li i kako drevni narodni običaji kao popularni fenomeni suvremenosti uopće preživjeli. Predstava „Kolo” izvedena je 21. i 24. studenoga u Zagrebačkom plesnom centru. ■



**AUTORI:**

**Petra Hrašćanec  
i Saša Božić**

**IZVODE:**

**Livio Badurina,  
Nikša Butijer, Ema Crnić,  
Una Štalcar-Furač,  
Jelena Miholjević, Šimun  
Stankov i umjetnice**

**Ansambla LADO: Ana  
Drobina i Klara Kašnar**

**SVJETLO:**

**Marino Franklo**

**IZBOR KOSTIMA:**

**Zdravka Ivandija-Kirigin**

**PRODUKCIJA ZA****DE FACTO:**

**Tena Bošnjaković**

**PR:**

**Zrinka Šamija**

Nakon dvogodišnjeg istraživanja izvedbenog potencijala folklora u koji smo se Saša i ja upustili, a pogotovo nakon susreta s izvođačima Lada na radionici scenskog pokreta, poželjeli smo postaviti rad koji će na sceni uključivati različita izvođačka tijela. Predstava „Kolo“ okupila je plesače suvremenog plesa (Ema Crnić, Šimun Stankov i Una Štalcar Furač), glumce (Jelena Miholjević, Livio Badurina i Nikša Butijer) te dvije izvođačice Ansambla LADO (Ana Drobina i Klara Kašnar).

Avantura tog relativno kratkog procesa započela je pretpostavkom da je ono što danas znamo o folkloru derivirano iz zapisa i arhiva te da ćemo se u našem procesu baviti prvo bitnim postavkama bivanja zajedno o kojima ne znamo ništa. Budući da smo reprodukciju isključili koliko god smo mogli, ostao nam je jedino naš imaginativni aparat, poput malog djeteta otvoreno u igri i kreaciji, ali i duhovitosti i neposrednosti.

U šest tjedana procesa dogodila se predstava, ali ponajprije se stvorila zajednica različitih ljudi povezanih na prekrasan način – kao umjetnika, kreativaca i ponavljajuće kao osobnosti. Usudila bih se reći da su svih osmero izvođača, bez obzira na svoju stručnost, ovih šest tjedana proveli izvan svoje zone komfora i neizmjerno im hvala što su se u tom procesu bez zadrške prepustili istraživanju svojih mogućnosti. U tom „laboratoriju“ zapazila sam da – bez obzira na različite umjetničke izraze – među izvođačima postoji snažna želja za razmjenom vještina što smatram odrazom pravog profesionalizma i veličine neke umjetničke ličnosti. Hvala im na smijehu i na želji da se to istraživanje nastavi.



# Susret tradicije i modernog senzibiliteta

**Obilježavanje 70. obljetnice postojanja Ansambla LADO započelo je izložbom LADO / RELJEFI / TRAGOVI, javnosti prvi put prikazanoj 7. veljače u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu. Izložba je rezultat trogodišnje suradnje autorice izložbe Petre Slobodnjak i jedinog profesionalnog folklornog ansambla u Hrvatskoj, a nastala je na poticaj bivšeg ravnatelja Krešimira Dabe**

piše PETRA SLOBODNJA snimili PETRA SLOBODNJA, NEBOŠA SLIJEPČEVIĆ, ALEN VUKOVIĆ, LIVIJA ZGURIĆ, ROBERT GAŠPERT

**L**ADO je moj prvi fotografski susret s folklorom. Prije toga sam imala drukčiju predodžbu o tome što je folklor i kako izgledaju nastupi. Sve su moje predrasude „pale u vodu“ kad sam prvi put stala pred Ansambl. Vidjeti ih iz neposredne blizine, osjetiti i čuti ritam koji Ansambl stvara glasom, glazbom, ali i svojim tijelima – za mene je značilo osjetiti se privilegiranom. Dolazak u LADO povećao je broj dragih ljudi koji me okružuju i koje mi je uvijek ugodno vidjeti. Ladovci su mi ukazali veliko povjerenje pustivši me u svoju intimu, u dio procesa u koji malo ljudi ima slobodan pristup. Omožilo mi je to da umjetnike upoznam osobno i da s njima gradim poseban odnos. Slobodno sam šetala kroz riznicu nošnji i pomnije promatrala pojedinosti koje su mi promakle na sceni. Osjećam se kao da sam ušla u vremeplov koji se pokazao moćnim nadahnućem za stvaranje.

## PODJELA NA ČETIRI ZONE

Izložba LADO / RELJEFI / TRAGOVI nastajala je dugo, spontano i bez pritiska, a tome je pridonijela i kustosica Muzeja



za umjetnost i obrt Iva Prosoli koja – osim što shvaća moju estetiku i emocije – razumije i Ladovu. Zamisao je stvorena kustosičinom i mojom suradnjom i prema njoj je izložba podijeljena na četiri zone. Iva Prosoli je u uvodnom tekstu kataloga napisala da su se time „nastojale poštovati uobičajene podjele folklorne glazbe i plesa

Na otvorenju izložbe publici su se obratili ravnatelj Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu Miroslav Gašparović, ravnateljica Lada Ileana Jurin Baković, ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek i autorica izložbe, a LADO je izveo nekoliko pjesama iz svojeg repertoara



Slike s fotografijama u impresivnom interijeru obnovljenih dubrovačkih Lazareta

prema regijama". Istaknula je da se „iza naslova LADO / RELJEFI / TRAGOVI krije kompleksnost, višeslojnost i isprepletanje značenja kakvo donosi folklorni glazbeni izričaj.”

Stručna suradnica u pripremi izložbe bila je Iva Niemčić, ravnateljica Instituta za etnologiju i folkloristiku. Fotografiama scene pridruženi su apstraktni pejzaži snimljeni na mjestima s kojih plesovi i pjesme potječu – kako bi se dobio vizualni prostorni kontekst. Pejzaži pokazuju moj doživljaj koreografija, ponekad podsjećajući na stiliziran pokret, na nabore na haljinu, na vojнике koji odlaze u rat. Prostor izložbe evocirao je mrak pozornice u kojemu su sva svjetla usmjerena na izvođače, odnosno fotografije.

# Bogatstvo hrvatske baštine

piše IVANA ŠARIĆ ŽIC, viša kustosica Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka

**KADA UGOSTITE VITALNOG** i uglednog 70-godišnjaka, zasigurno ćete nakon tog susreta biti puni dojmova. Respektabilne godine njegova iskustva i vas će oplemeniti novim znanjima i dručjim pogledima.

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka imao je upravo takvu povlasticu. U razdoblju od 18. travnja do 8. svibnja 2019. predstavio je izložbu Petre Slobodnjak LADO/RELJEFI/TRAGOVI. Ona je rezultat autoričina iskustva suradnje s Ansambalom LADO koji je ove godine proslavio 70. obljetnicu umjetničkog djelovanja. Svečano otvorenje uveličao je i nastup troje umjetnika Lada koji su predstavili glazbu s područja Jelenja te pridonijeli upoznavanju glazbene baštine Primorsko-goranske županije o čijem čuvanju i predstavljanju skrbi ovaj muzej.

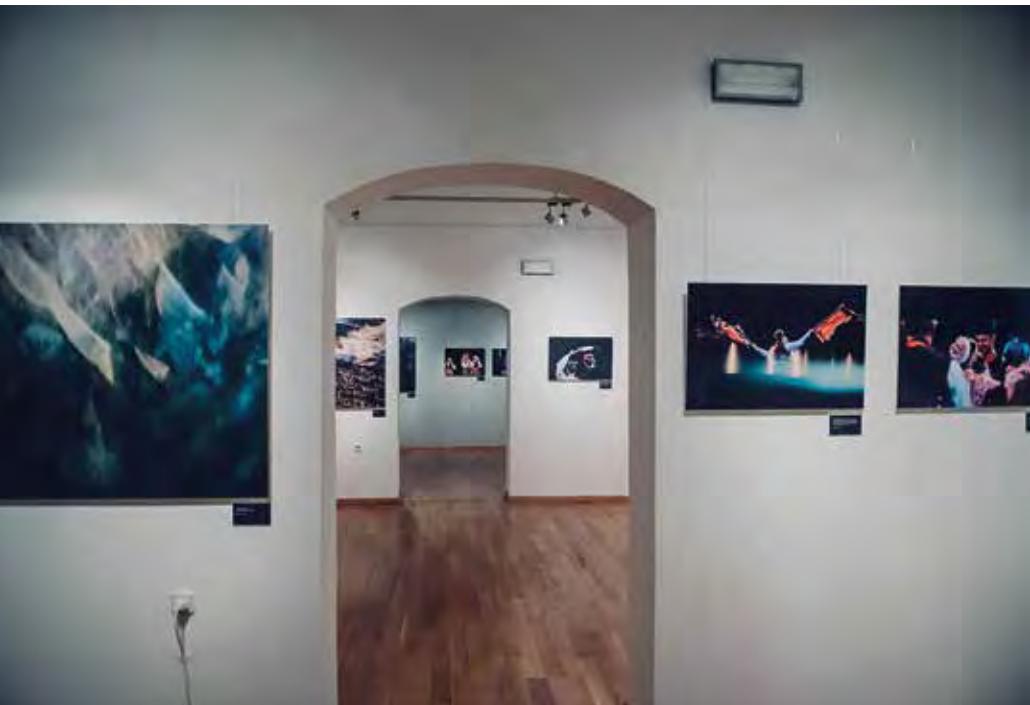
Spoj mladenačkog entuzijazma autorice i zrelosti i iskustva slavljenika rezultirao je iznimnim fotografijama koje su monumentalnom prostoru Velikog atrija Muzeja podarile novu vizualnu dimenziju. Kao i u prethodna dva gostovanja, u Zagrebu i Bjelovaru, i ovdje je poštovana podjela Hrvatske na četiri plesne zone, a zatim su po ključu razvrstane i prateće fotografije. U središnjem dijelu Atrija bila su izvješena svilena platna, a takvo predstavljanje omogućilo je posjetiteljima da šetnjom kroz njih „urone” u labirinte bogate i koloristične hrvatske baštine.

Oduševljenje zamisli i vizualnim rješenjima izložbe nisu za trajanja izložbe dijelili samo muzealci nego i gotovo 600-tinjak posjetitelja. Svjež i umjetnički dojmljiv pogled na tradicionalno ruho u zanosu plesnog pokreta razbudio je sjećanje starijih naraštaja, a pobudio zanimanje mlađih. Jedan od zabilježenih dojmova u mujejskoj Knjizi dojmova sažima mišljenje većine posjetitelja: „Inspirativni LADO u izvrsnoj postavi s kvalitetnim vodstvom!”. Ta opaska jasno pokazuje svu složenost i važnost i ove izložbe i Ansambla LADO.

Muzeji odavno nisu introvertirane ustanove koje „samo” čuvaju zajedničku baštinu već je dijele sa svojom zajednicom, pridonoseći tako njezinu stalnom predstavljanju i održanju. Takve su suradnje uvijek pozitivni iskoraci baštinskih institucija i nositelja i promicatelja baštine. Stoga se, kao i nakon svake ugodne i zanimljive suradnje, nadamo novim zajedničkim projektima već u 2020. godini.



Umjetnici Lada u Pomorskem i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka predstavili su glazbu i ples s područja Jelenja



Izložba u Bjelovaru, rodnom gradu autorice Petre Slobodnjak

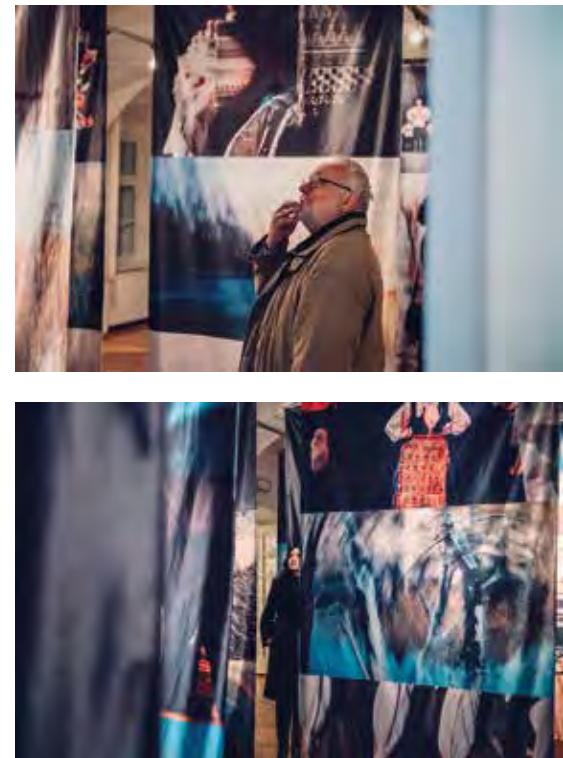
Dio su postava video-uradci Alena Vukovića, a posebnost su izložbe velike, lepršave poliesterske svile s otisnutim detaljima nošnji i pejzažima čime se ukaže na povezanost podneblja i narodnih običaja. Prolaskom kroz postav deset svila, visokih četiri metra i njihovim razmicanjem, posjetitelji su animirali izložbu pre-tvarajući je u interaktivno iskustvo.

Osim fotografija, autorica sam vizualnog identiteta i kataloga vođena istom zamisli kojom je vođen i postav izložbe. Podijeljen je na četiri cjeline za koje je kustosica interpretirala četiri priče, odnosno naziva pjesama, plesova ili kola s Ladova repertoara („Ljelje”, „Zeleni Juraj”, „Lindo” i nijemo kolo). Katalog je dizajniran poput harmonike, podsjeća na nabor haljine, a lista se kružno, kao što Ansambl pleše kolo.

*Ladovci su mi ukazali  
veliko povjerenje pustivši  
me u svoju intimu, u dio  
procesa u koji malo ljudi  
ima slobodan pristup.  
Omogućilo mi je to da  
umjetnike upoznam  
osobno i da s njima gradim  
poseban odnos*

#### PREDSTAVLJANJE U BELOVARU

Osim u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu (od 7. do 24. veljače), izložba je postavljena u Gradskom muzeju Bjelovar, u galeriji Nasta Rojc (od 12. do 28. ožujka), Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka (od 18. travnja do 8. svibnja) te u 5. ladi Lazareta u Dubrovniku (od 14. do 29. srpnja). Svaki je od tih prostora svojim posebnostima izložbi dao novo ruho, ne remeteći osnovnu ideju postava izložbe.



„Izložba LADO / RELJEFI / TRAGOVI bjelovarske autorice Petre Slobodnjak postavljena je u godini u kojoj su obje institucije – Ansambl LADO i Gradska muzej Bjelovar – obilježavali 70. obljetnicu postojanja. Nadahnuta ljepotom narodnih nošnji i plesom, autorica je ovaj naš svjetski poznat ansambl narodnih pjesama i plesova predstavila na originalan način – umjetničkom fotografijom – pa je Ladov rad obogaćen na još jedan način, pružajući tako posjetitelju mogućnost da



Izložba u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka



Dizajner Petrine haljine Damir Begović na svečanom otvorenju izložbe u Muzeju za umjetnost i obrt

uživa u detalju nošnji i pokreta”, rekao je Milan Pavlović, ravnatelj Gradskog muzeja Bjelovar.

#### GOSTOVANJE U DUBROVNIKU

U Dubrovniku se izložba otvorila dan prije koncerta Ansambla LADO na Dubrovačkim ljetnim igrama. „Bilo nam je zadovoljstvo surađivati s Ladom i zajedno s Umjetničkom galerijom Dubrovnik i Dubrovačkom baštinom organizirati i otvoriti izložbu u novoobnovljenim Lazaretima uoči Ladova koncerta na Dubrovačkim ljetnim igrama na Revelinu u srpnju ove godine. Tako smo i dubrovačkoj publici i svim turistima približili hrvatsku tradicijsku kulturu na malo drukčiji način, istodobno obilježivši jubilej nacionalnog folklornog ansambla”, rekao je ravnatelj Folklornog ansambla Lindo Vlaho Kljuna.

Izložba se održavala pod pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar Kitarović i Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Postav nastavlja svoje poslanje i u 2020. godini, ostvarujući dijalog s publikom željom baštine ispričane suvremenim jezikom. ■

# Komplementaran spoj dviju umjetnosti

piše IVA PROSOLI, kustosica, Muzej za umjetnost i obrt Zagreb

**RAD NA IZLOŽBI LADO / RELJEFI / TRAGOVI za mene je bio uzbudljivo putovanje obilježeno mnogim neočekivanim izazovima, učenjem i uspostavom nekoliko novih prekrasnih prijateljstava.**

Upoznavanje s radom Ansambla LADO, s različitim gledištima njegova djelovanja, umijećem i profesionalizmom – meni je značilo prvi korak prema boljem razumijevanju slojevitosti, bogate povijesti i neizbrojivih slojeva značenja koje u sebi nosi svaka pjesma koju izvode, svaki stih i svaki pokret. Snaga je izvedaba Ladovih umjetnika u isprepletanju ilirskog, keltskog, praslavenskog i kršćanskog, ceremonijalnog, seoskog i plemičkog – bremenite povijesti sadržane u nacionalnom folkloru s pojedinačnim osobnostima izvođača i vizijama njihovih voditelja. Takav pristup čini njihove izvedbe vječno suvremenima, živima.

Zabilježiti sve to fotografijom nije lagan zadatak – o čemu svjedoči činjenica da je u povijesti hrvatske fotografije bilo samo nekoliko profesionalnih fotografa čiji su radovi dorasli tom izazovu, bez obzira na njihovo znanje i fotografsko umijeće. Među tim malobrojnima svoje mjesto ima i Petra Slobodnjak koja prati, upoznaje, živi i razumije LADO već nekoliko godina. Njezino znanje i dobro poznavanje Ladova repertoara, ali i poznavanje svih izvođača i njihovih voditelja, zapravo svih osobnosti koje su se u ovoj umjetničkoj obitelji susrele rezultiralo je fotografijama koje dostoјno dokumentiraju taj uzavrelji organizam. Ali i mnogo više od toga. Imaginacija, duh i otvorenost Petre Slobodnjak na kakve se rijetko nailazi u bilo kojem području ljudskog djelovanja nadogradila je dokumentaciju i rezultirala izložbom dinamičnog i komplementarnog spoja dviju umjetnosti slične poetike. Petrine fotografije prevele su pokret u sliku, ne samo fotografijama s nastupa i priprema nego i pejzažima, i otvorile put prema Ladovoj umjetnosti i onima koji je dotad nisu poznavali. ■



Ladarice na otvorenju izložbe u MUO

# Sunce sjaji i kad nevrijeme prijeti

Iako je na početku ljetne turneje sredinom srpnja vrijeme zaprijetilo održavanju koncerta u tvrđavi Revelin u Dubrovniku, LADO i vjerna publika nisu se nimalo pokolebali – nakratko odgođen nastup sa skraćenim programom „Neka sjaji sunce svima” nagrađen je burnim pljeskom i pozivom na bis

pišu NIKOLA OBAD I LIVIJA ZGURIĆ snimili PETRA SLOBODNJAK, MILAN LAKIĆ I BORIS KAČAN



Na taraci tvrđave Revelin, zbog jakog vjetra, izveden je skraćeni program, nagrađen velikim pljeskom publike



14. srpnja **otvorenje izložbe LADO / RELJEFI /TRAGOVI – Dubrovnik, Lazareti (5. lađa)**  
15. srpnja **plesni koncert – Dubrovnik, Tvrđava Revelin**  
17. srpnja **vokalno-instrumentalni koncert – Solin, Gradina**  
19. srpnja **vokalno-instrumentalni i plesni koncert – Biograd na Moru, Ilirija Resort**

**T**radicionalna ljetna turneja u Dalmaciji ove je godine obilježena proslavom 70. rođendana Ansambla LADO s parnjakom, Dubrovačkim ljetnim igrama, koje su 2019. godine također proslavile 70. obljetnicu. Početak koncerta na taraci tvrđave Revelin morao je biti nakratko odgoden: tamni oblaci, kišne kapi i jak vjetar prijetili su nevremenom, neuobičajenim za sredinu srpnja. Ipak, ni publika ni Ansambl nisu se pokolebali u vjeri kako će se nebo ipak smilovati i omogućiti koncert. Smirenje vremena pred Revelinom publika je strpljivo čekala čak 45 minuta, a kad je koncert naposljetku održan, umjetnike je nagradila velikim pljeskom i pozivima na bis. LADO je, unatoč lošim vremenskim prilikama, zadržao optimizam i vedrinu

duha, podarivši publici skraćenu verziju programa „Neka sjaji sunce svima“. Naziv programa kao da je prkosio vremenskoj nepogodi.

Uoči nastupa Ansambla LADO u dubrovačkim Lazaretima, u organizaciji Folklor-nog ansambla Lindo, otvorena je izložba LADO/RELJEFI/TRAGOVI, autorice Petre Slobodnjak.

Ljetna turneja Ansambla LADO nastavljena je nastupima u prekrasnom ambijentu solinske Gradine i u Biogradu na Moru. Poznato je kako se umjetnici tog ansambla, kao izvrsni plesači i pjevači, iz plesnog ansambla s lakoćom preobražavaju u folklorni zbor. Upravo su toj umjetničkoj preobrazbi svjedočile solinska i biogradska publiku. U sklopu Solinskog kulturnog ljeta LADO je izveo jednosatni

## LJETNA TURNEJA

Za najmlađe goste Ilirija Resorta, LADO je održao edukativnu radionicu

vokalno-instrumentalni program „Mi nosimo zelen venčec”, a za građane i posjetitelje Biograda na Moru osmišljen je kombiniran vokalno-instrumentalni i plesni program. U prvom dijelu programa LADO je prikazao bogatstvo i raznolikost hrvatskih tradicijskih instrumenata i vokalnih izričaja hrvatskih krajeva, a drugi je dio sadržavao neke od točaka iz programa „Neka sjaji sunce svima”.

Uoči koncerta u Biogradu na Moru Stjepan Večković, glazbenik solist i plesni voditelji Sandra Sekula i Alen Šušković održali su radionice za najmlade goste Ilirija Resorta. ■



Koncert Lada na bazenu Ilirija Resorta u Biogradu



# Dvije perjanice hrvatske kulture

Suradnja dviju velikih kulturnih institucija, Dubrovačkih ljetnih igara i Ansambla LADO, započela je 1952. godine i traje do danas. Na više od 60 nastupa pred domaćom i inozemnom festivalskom publikom LADO je prikazao iznimnu ljepotu i bogatstvo hrvatske folklorne baštine

piše KARLA LABAŠ snimke ARHIVA DUBROVAČKIH LJETNIH IGARA, ARHIVA ANSAMBLA LADO

**D**ubrovačke ljetne igre, od 1956. godine član Europske udruge festivala, u veljaći su predstavile pretprogram kojim je u ljeto 2019. obilježena sedamdeseta obljetnica jednog od najstarijih i najprestižnijih europskih festivala. Tijekom 47 dana trajanja festivala, od 10. srpnja do 25. kolovoza 2019., domaćoj i inozemnoj publici predstavljeno je više od 80 dramskih, glazbenih, baletnih i folklornih izvedaba. Ostvarenja najkvalitetnijih hrvatskih umjetnika i vrhunske izvedbe gostujućih inozemnih umjetnika ujedinjeni su u jedinstven kulturni doživljaj. Konceptualni okvir ove godišnjih Dubrovačkih ljetnih igara zasniva se na krialici „Mitovi grada“.

„Tim će se programom rastvarati mitologija europskog kulturnog naslijeđa, mitovi Dubrovnika i mitovi samog festivala, istodobno propitkujući prošlost, budućnost, ambijentalnost i njegovanje suodnosa tradicije i modernosti“, istaknula je intendantica Dubrovačkih ljetnih igara Dora Ruždjak Podolski u veljaći 2019. godine.

Važan dio obljetničkog programa bilo je i gostovanje Ansambla LADO koji predstavlja raskoš, bogatstvo i dragocjenu vrijednost hrvatske folklorne baštine, a s Dubrovačkim ljetnim igrama surađuje već više od šest desetljeća.

## NASTUP NA REVELINU

Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO nastupio je pred

Nastup Lada 1953.  
u Dubrovniku



rasprodanim gledalištem i oduševljenom publikom na taraci tvrđave Revelin, izvođeći program „Neka sjaji sunce svima“ – u cijelosti posvećen plesovima, pjesmama i običajima Hrvata koji žive izvan domovine.

Na Dubrovačkim ljetnim igrama, najvećoj i najprezentativnijoj hrvatskoj kulturno-umjetničkoj manifestaciji, LADO uspješno gostuje gotovo od početaka, točnije od 1952. godine. Standardnim plesnim programima pred oduševljenom publikom, ali i stručnom kritikom, prikazuje

umjetnički obrađenu ljepotu, bogatstvo i raznolikost hrvatske glazbene i plesne tradicije. Uz plesne programe, LADO na Igrama povremeno vrlo uspješno izvodi i vokalno-instrumentalne programe, a za izvedbu takvog programa 2003. godine nagrađen je prestižnom nagradom Orlando koju Hrvatska radiotelevizija dodjeljuje za najbolja umjetnička ostvarenja na Dubrovačkim ljetnim igrama.

Ocjjenjivački sud za glazbu koji su te godine tvorili Zoran Brajša, Ileana Grazio i Mario Polzer jednoglasno je donio odluku

## SEDAM DESETLJEĆA SURADNJE



Nastup u parku Gradac 1960.

da nagradu Orlando za najveći umjetnički doseg u glazbenom programu 54. Dubrovačkih ljetnih igara dodijeli Ansamblu LADO za ponoćni koncert održan 5. kolovoza u atriju Kneževa dvora.

U obrazloženju nagrade navodi se: „Uz plesne programe folklornih izražaja, već petnaestak godina LADO istražuje i hrvatsku sakralnu glazbu pučke provenijencije, najvećma zanemarenu, godinama potiskivanu i zaboravljenu. Posebna pozornost posvećena je božićnom, trikraljskom i uskrsnom ciklusu dio kojih je ljetos čula i dubrovačka festivalska publiku. Zadivljeni smo bogatom stilskom raznolikošću izvedbe tog raznorodnog programa u kojoj

su umjetnici očuvali stilske odrednice svakog predstavljenog područja.”

### VRHUNSKI DOŽIVLJAJ

Program koncerta tog ljeta 2003. uključivao je božićne napjeve i kolende iz Dalmacije u obradi etnomuzikologa Joška Čalete koji je i ravnio izvedbom. Folklornu *suitu* za ženski zbor *a cappella* „Evo smo vam zdravo došli”, nadahnutu terenskim zapisima božićnih pjesama i kolendi iz okolice Trogira, izveo je ženski zbor. Slijedile su kolende iz Starog Grada na Hvaru „Dobra večer u barba Sibeta”, djelo najbližike vokalnom izrazu klapskog pjevanja koje je izveo muški zbor. Prvi dio koncerta



Nastup na taraci tvrđave Revelin 1976.

završio je mješoviti zbor izvedbom božićnih pjesama i kolendi s Murteru pod nazivom „Preveliku radost navišćujem vama”.

U drugom dijelu koncerta pjevačima se pridružio tamburaški orkestar Lada pod ravnjanjem svestranog glazbenika, zborovođe i dirigenta Dražena Kurilovčana, a izvedena su četiri stavka liturgijske kantate za folklorni zbor i tambure „Telo Kristušev“ Tomislava Uhlika. Koliko je koncert bio uspješan – osim nagrade svjedoče i novinski napis. Slobodna Dalmacija objavila je kako je LADO, „potaknut ovacijama oduševljene publike, pjevao i svirao i treći, neslužbeni, dio uistinu uspješnog i umjetnički vrhunskog glazbenog doživljaja“.

### RASPRODANI KONCERTI

Na Dubrovačkim ljetnim igrama, počevši od prvog nastupa 1952. godine do posljednjeg u ljeto 2019., Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO gostovao je na više od 60 rasprodanih koncerata. Ladove nastupe na Igrama ne propuštaju ni Dubrovčani ni njihovi gosti koji dolaze iz cijelog svijeta i na taraci dubrovačke tvrđave Revelin svjedoče bogatstvu i ljepoti hrvatske folklorne baštine, diveći se muzikalnosti, vještini i srčanosti Ladovih izvođača te ljepoti narodnih nošnji. Nastavljajući nizati takve uspjehe i u svojim sedamdesetim godišnjima, ove dvije velike institucije, LADO i Igre, potvrđuju status istinskih perjanica hrvatske kulture. ■



Ispred Crkve sv. Vlaha 1999.

# Moderni glazbeni hibrid



**Umjetničkom suradnjom Jazziane Croatice i Ladarica stvorena je nova hibridna glazba koja povezuje virtuzne instrumentalne dionice članova Jazziane i vrhunsko pjevanje Ladarica**

piše  
BORNA  
ŠERCAR

snimke  
STAŠA SAHMAN,  
ARHIVA BORNE  
ŠERCARA



**S**uradnja s Ansambalom LADO „mota“ mi se po glavi od 2009. kad sam osnovao Jazzianu. U proteklih desetak godina surađivali smo s vrhunskim vokalistima (Josipa Lisac, Valentina Fijačko Kobić, Tamara Obrovac, Ana Jembrek i drugi) i instrumentalistima (Ante Gelo, Ivana Kuljerić Bilić, Matija Dedić, Ernie Watts), ali projekt „Klek's Witches“ s Ladom nedvojbeno je kruna mojega umjetničkog stvaralaštva. Skladba početno zamišljena kao instrumentalna, skladana za peti album Jazziane Croatice „Rise after Fall“, postala je vokalno-instrumentalna nakon što se u meni iskristalizirala misao kakva bi trebala biti uloga Ansambla LADO u kombinaciji s Jazzianom.

Vrlo sam sretan jer smo uspjeli snimiti predivan spot za pjesmu „Klek's Witches“ koji je režirao ugledni umjetnik Zdenko Bašić, autor mnogih animiranih filmova, ilustracija, filmova i spotova. Projekt, odnosno cijeli proces, traje dvije godine – otkad sam se počeo dogovarati s umjetničkim voditeljem Lada Andrijom Ivančanom. Za uvježbavanje mlađih snaga – šest fenomenalnih Ladarica – zaslužan je vokalni voditelj Bojan Pogrnilović. Na snimanju u studiju djevojke su briljirale, dajući sve od sebe. Uslijedio je dogovor s redateljem Zdenkom Bašićem i napisljeku snimanje spota. Sniman je u okolici Zagreba i na Kleku. Na snimanju se dogodila ona prijeko potrebna „kemija,“ pravi „klik“. Vokalisticice su me – na početku možda malo suzdržane u za njih posebnoj ulozi – tijekom snimanja oduševile predanošću i opuštenošću, ali i potpunom usredotočenošću na zadatku. ■



Ova glazba nije tipična. Ne može je se svrstati ni u jedan konvencionalni žanr. To je nova, hibridna umjetnička muzika koja povezuje virtuzne instrumentalne dionice članova Jazziane i tipično pjevanje Ladarica. Tako nastaje nova forma i zvuk, a sve radi ostvarivanja prvotne ideje Jazziane Croatice, kao predvodnice pronalaženja modernog autentičnog hrvatskog glazbeno-umjetničkog brenda.

U suradnji s Ladom kanim organizirati cijeli program. Već smo se počeli dogovarati o projektu. Koncertni program, odnosno skladbe za CD, već su gotove, a ideja je da se Jazziani osim Ladarica priključe i izvrsni instrumentalisti Ansambla LADO. S obzirom na to da su me na posljednjem nastupu, koji sam ove godine gledao u HNK, oduševili i plesači, razmišljam i o koreografijama. Uspijemo li, to bi mogao biti izvrstan, malo „pomaknut“ moderni hrvatski glazbeni proizvod. ■

Najmlađe Ladove vokalistice izvrsno su se snašle u ulozi vještica s Kleka





# Kad majka oplakuje sina

**Ansambl LADO nastavlja dugogodišnju tradiciju održavanja korizmenih koncerata.  
Ove je godine nastupio u Mariji Bistrici, Rijeci, Zagrebu, Slavonskom Brodu i Garčinu**

piše ANTONIJA PERIŠA snimke PETRA SLOBODNJAK, FOTO VIDEO KNEŽEVIĆ, ARHIVA SVETIŠTA MAJKE BOŽJE TRSATSKE

**N**a korizmenim koncertima održanim diljem Lijepe Naše LADO se predstavio programom „Gospin plač”. Riječ je o lirsko-epskim pasionskim napjevima koji žalosnim izrazom Majke Marije dočaravaju njezinu muku. Napjeve „Gospina plača” iz svih krajeva Hrvatske obradili su Dražen Kurilovčan, Joško Ćaleta, Krinoslav Šokac, Vid Balog, Ivica Ivanković i Marko Markovina.

Korizmena turneja započela je nastupima u dvama nacionalnim svetištima – u Mariji Bistrici i na Trsatu. Nakon toga je LADO nastupio i u Zagrebu, Slavonskom Brodu i Garčinu.

„Veliko bogatstvo hrvatskoga pučkog pjevanja, posebice ono vezano uz korizmu i Božić, ispunjava me ponosom i iznimno se radujem programima. S velikim



Župa sv. Blaža u Zagrebu

„Ansambel LADO održao je korizmeni koncert ‘Gospin plač’ 12. travnja 2019. godine u Svetištu Majke Božje Trsatske. To nije prvi koncert s kojim LADO gostuje na Trsatu, tako da ni vjernicima ni publici nije nepoznata vrijedna baština i predivni vokali Ansambla. Tako je bilo i ovaj put. U punoj crkvi pred Cvjetnicu taj je događaj upotpunio spomen na Isusovu ljubav prema nama. Zahvaljujući suradnji s ravnateljicom Lada Ileanom Jurin Bakotić, našom Riječankom, dogovoren je koncert, ostvaren svesrdnim zalaganjem Nikole Obada. Predivan koncert pod dirigentskom palicom Bojana Pogrnilovića, u domaćinskom i toploem ozračju, duboko je dirnuo vjernike. Kao gvardijan, u ime svih vjernika Rijeke, iskreno zahvaljujem Ansamblu LADO na predivnim glasovima koji su nam ostali u srcu uoči svetkovine Uskrsa”, rekao je fra Bernard Barbarić, trsatski gvardijan.

zadovoljstvom želim istaknuti da me praksa održavanja sakralnih koncerata, započeta devedesetih godina tijekom mojeg prvog mandata u Ladu, dočekala u punom zamahu, jednako kao i danas kada sam ponovno na mjestu glazbenog voditelja”, rekao je maestro Bojan Pogrnilović, glazbeni voditelj – dirigent Ansambla LADO.

Program „Gospin plač” nagrađen je 2014. godine na Varaždinskim baroknim večerima prestižnom nagradom „Ivan Lukačić”. ■



Garčin, Crkva sv. Mateja Apostola i Evanđeliste



Trsatsko svetište (gore i lijevo)

#### RAPORED NASTUPA

- |             |  |
|-------------|--|
| 10. travnja | Marija Bistrica, Župa Uznesenja Blažene Djevice Marije |
| 12. travnja | Rijeka, Svetište Majke Božje Trsatske                  |
| 13. travnja | Zagreb, Župa sv. Blaža                                 |
| 14. travnja | Slavonski Brod, Crkva Presvetog Trojstva               |
| 16. travnja | Garčin, Crkva sv. Mateja Apostola i Evanđeliste        |

# Inkerpor i LADO u istoj šalici tradicije

piše i snimila LIVIJA ZGURIĆ

Inkerovo posude upotrebljava se u mnogim hotelima, ugostiteljskim objektima i kućanstvima. Kadak se i nehotice zapitamo tko se krije iza jednostavnog dizajna i široke uporabne vrijednosti tog posuda, važnog dijela kulturne stola.

Riječ je o Inkerporu, tvrtki koja je 2010. godine preuzela proizvodnju i prodaju posuda brenda INKER, porculanske i keramičarske tradicije duže od 65 godina. Za domaće i inozemno tržište tvrtka proizvede oko četiri milijuna komada porculanskog posuđa na godinu.

Stoga nam je draga da je tvrtka tako duge tradicije i cijenjene kvalitete proizvoda prepoznala važnost Ladova jubileja i prihvatiла pokroviteljstvo u obljetničkoj godini.

Današnji Inkerpor, bivša tvornica Jugokeramika, 50-ih godina prošlog stoljeća među prvima je u Jugoslaviji počela započijavati dizajnere koji su oblikovali posude izlagano i nagrađivano na svim važnijim domaćim i inozemnim izložbama industrijskog dizajna. Proizvodi Jugokeramike, poslije preimenovane u Inker, bili su poznati po funkcionalnosti i širokoj primjeni, od ugostiteljstva i hotelijerstva do kućanstava. Važan su dio povijesti hrvatskog industrijskog dizajna, uvršten i u muzejske postave.

Nakon raspada Jugoslavije izgubljen je znatan dio tržišta, a 1997. godine većinski vlasnik Inkera postaje korporacija Hussar



holding AG. Do 2006. godine, kada ga preuzima španjolski proizvodač sanitarija, Inker je promijenio još nekoliko vlasnika.

Tvrtka Inkerpor očuvala je Inkerov brand. Za LADO je, na temelju sponzorske suradnje, Pero Vojković oblikovao posebnu šalica za *macchiato*, s prigodnim obljetničkim znakom LADO70. Iz lijepo oblikovanih Inkerovih šalica moderna izgleda i živopisnih boja danas se piće kava u mnogim kafićima i restoranima u Hrvatskoj i svijetu. ■

  
**INKER**  
A PORCELINE COMPANY

# Ponosno svjetlo hrvatske kulture

Nacionalna kompanija prepoznaće važnost očuvanja i promicanja hrvatske tradicijske kulture što Ansambl LADO predano ostvaruje već punih sedam desetljeća. Stoga HEP sponzorski podupire LADO u obilježavanju njegove 70. obljetnice postojanja

**U**z prirodna bogatstva, kulturna je baština hrvatska naj-vrednija imovina. Sa željom da očuva, podupre i oživi kulturnu scenu u Hrvatskoj, HEP već dugi niz godina podupire projekte iz područja umjetnosti i kulture, ali i projekte koji za cilj imaju očuvanje tradicije i baštine.

Temeljne vrijednosti na kojima se zasniva i potiče kulturni razvitak podrazumijevaju kulturno nasljeđe te razvijenu infrastrukturu koja omogućuje dinamiku kulturnog stvaralaštva. Upravo su ovi stupovi hrvatskog društva bili i ostali dijelom HEP-ova programa društveno odgovornog poslovanja, a pomoći nadarenim umjetnicima, promocija hrvatske kulture te provođenje aktivnosti očuvanja nacionalnih i lokalnih kulturnih projekata, institucija i inicijativa dugogodišnja su praksa tvrtke.

Upravo o tom djelovanju HEP-a govori imidž kampanja „Ponosno svjetlo hrvatske kulture” u kojoj se pojavljuju: opera, balet i orkestar Hrvatskog narodnog kazališta, alkar Andrija Hrgović kao predstavnik Viteškog alkarskog društva iz Sinja, Ansambl LADO, mješovita klapa ElektroDalmacija te znamenitosti i manifestacije poput Lepoglavske čipke, Festivala dalmatinskih klapa u Omišu, Hvarskog kazališta, Vinkovačkih jeseni i Dubrovačkih ljetnih igara.

## TRADICIONALNI PARTNER HRVATSKE KULTURNE SCENE

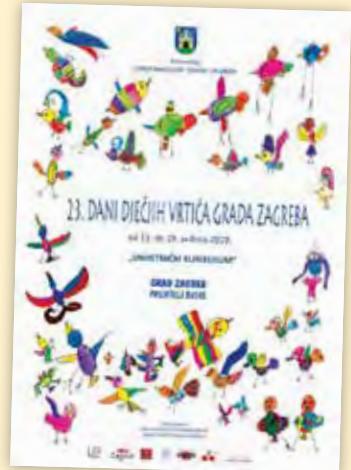
Naime, kao tvrtka s bogatom tradicijom koja cijeni nacionalne vrijednosti, HEP već dugi niz godina finansijski pomaže hrvatska narodna kazališta u Zagrebu, Osijeku, Splitu, Varaždinu i Rijeci, direktno sudjelujući u stvaranju kulturnih sadržaja od iznimne nacionalne vrijednosti. HEP je izuzetno ponosan što već godinama pruža potporu Dubrovačkim ljetnim igrama, Vinkovačkim jesenima, Festivalu dalmatinskih klapa u Omišu te Sinjskoj alki, čime doprinosi očuvanju tradicije i kulturne baštine.

Međutim, to je samo dio HEP-ova doprinosa zajednici, budući da je Hrvatska elektroprivreda već tradicionalni pokrovitelj očuvanja hrvatske kulture i baštine. Podupiranjem brojnih projekata s područja umjetnosti i kulture poput natječaja za donacije Svjetlo na zajedničkom putu, pomaže se umjetnicima, promovira se hrvatska kultura u inozemstvu te podupiru aktivnosti usmjerene na očuvanje i promicanje nacionalnih i lokalnih kulturnih sadržaja.



Hrvatska elektroprivreda prepoznaće vrijednost kulturne i povijesne baštine, a svoju ulogu filantropa, koji promiče i unaprjeđuje kulturu te daje poticaj jačanju vrijednosti općeg dobra, HEP je gradio čitavo stoljeće. U tom su razdoblju, zahvaljujući i potpori HEP-a, nastala brojna umjetnička djela, sačuvane su tradicijske vrijednosti, a kulturni život obogaćen je nizom vrhunskih dogadanja. HEP će zasigurno i u budućnosti biti jedan od predvodnika razvoja kulturne scene u Hrvatskoj, promičući neprolazne vrijednosti nacionalne umjetnosti. ■

# Radionice baštine, plesa i pokreta



Stotinjak odgojitelja i stručnih suradnika sudjelovalo je na radionicama u Ladu, a stečena znanja prenosit će na najmlađe, primjereno njihovoj dobi

piše DAVORKA CRNKOVIĆ snimila KRISTINA GOSPOČIĆ



Ladovi solisti predložili su sudionicima ideje za odabir i obradu glazbeno-plesnog materijala

**U** organizaciji Gradskog ureda za obrazovanje i dječjih vrtića Grada Zagreba, pod pokroviteljstvom gradonačelnika Grada Zagreba Milana Bandića, u svibnju su održani 23. dani dječjih vrtića Grada Zagreba.

U bogatom programu za djecu, roditelje i djelatnike dječjih vrtića sudjelovali su i umjetnici Ansambla LADO. Solistica Petra Matutinović održala je, s plesnim voditeljem Alenom Šuškovićem, plesne radionice. Voditelj Orkestra Alan Kanski i glazbenik solist Stjepan Večković predstavili su polaznicima hrvatska tradicijska glazbala.

U sklopu Dana dječjih vrtića, održanih 6. i 7. svibnja 2019. godine u prostorima Ansambla LADO, održane su radionice s temom baštine, plesa i pokreta.



U radionicama je sudjelovalo 100 odgojitelja i stručnih suradnika predškolskih ustanova Grada Zagreba.

U radionici „Baština“ sudionici su bili upoznati s načinima prenošenja kulturne i tradicijske baštine u radu s djecom, kako bi se kod djece od najranije dobi razvijalo razumijevanje i poštovanje vlastite tradicije, važne za oblikovanje osobnog i društvenog identiteta.

U radionici „Ples“ sudionici su bili upoznati s glazbenim i plesnim sadržajima te narodnim običajima koje će prenosići djeci, primjereno njihovoj dobi. Predstavljeni su plesovi i običaji Hrvatske te istaknuta važnost društvenih aktivnosti zajednice.

U radionici „Tradicijska glazbala“ sudionici su upoznati s bogatstvom i umijećem izrade i sviranja tradicijskih glazbal, karakterističnih za određenu regiju. Svaki je polaznik mogao pokušati svirati odabrane glazbene instrumente. ■



Polaznici radionice slušali su predavanje o nastanku i uporabi hrvatskih tradicijskih instrumenata (sasvim gore) i upoznali se s plesnim sadržajima i narodnim običajima koje će prenosići djeci (gore)

# Važna misija vrhunskih profesionalaca

Tijekom terenske nastave u Hrvatskoj studenti iz Poljske posjetili su i Ansambl LADO i tom se prigodom upoznali s poviješću, stvaralačkim dometima i koncertnim pripremama našeg jedinog profesionalnog folklornog ansambla

piše i snimila KATARZYNA BORZECKA

**P**očetkom lipnja 2019. godine dva desetaka studenata slavenske filologije Jagelonskog sveučilišta u Krakovu oputovalo je na terensku nastavu u Hrvatsku. Zadaća i cilj izleta bili su terensko istraživanje folklora.

U Osijeku i Rijeci posjetili smo dvije amaterske skupine mladih koji se bave tradicionalnim plesom i pjevanjem. Ipak, na nas su najviše utjecali i zadivili nas profesionalci folklornog Ansambla LADO

koje smo posjetili u Zagrebu. Doznali smo najvažnije povijesne podatke o Ansamblu koji obilježava 70. obljetnicu postojanja, slušali koliko je ta folklorna skupina vrhunskih profesionalaca poznata i nagradivana, zavirili smo u riznicu narodnih nošnji i uvjerili se u pravo bogatstvo tradicijske plesne odjeće.

Omogućeno nam je i sudjelovanje na probama. Vidjeli smo nekoliko plesova tijekom kojih je orkestar svirao uživo. Zadivljuje tjelesna forma izvođača – osim zahtjevnog plesa imali su još i dovoljno snage za pjevanje!

Željela bih odgledati cjelovečernji nastup Ansambla LADO. Vjerujem da njihov posao nije samo hobi ili način uvježbavanja plesačkog umijeća i tjelesne kondicije. Čuvanje i njegovanje tradicijske kulture čini mi se iznimno važnim kulturološkim poslanjem, a LADO u tome prednjači. Zahvaljujući upravo takvim entuzijastima svaki se narod može razvijati i napredovati – upoznavajući svoje korijene i poštujući ih. ■

Studenti su sa zanimanjem sudjelovali u radionicama glazbenika soliste Stjepana Večkovića i pratili probu Ansambla u dvorani, a u djelovanju Lada razgovarali su s Livjom Zgurić



# Pula i Pazin ugostili LADO

Pazinski kolegij – Klasična gimnazija i Gimnazija Pula bili su 20. ožujka 2019. domaćini obrazovnih folklornih radionica u sklopu projekta „Jel’ vam se hoće LADO?”, namijenjenih ponajprije mlađim naraštajima

piše BARBARA BURŠIĆ snimile BARBARA BURŠIĆ I LIVIJA ZGURIĆ

**U**slavljeničkoj godini Ansambla LADO, obilježenoj i umjetničkim programom „Neka sjaj sunce svima”, suradnjom pulske podružnice Hrvatske matice iseljenika i Ansambla LADO te pulske gimnazije i Pazinskog kolegija nastao je projekt „Jel’ vam se hoće LADO?”. Tim se projektom htjelo upoznati ponajprije mlade s bogatom kulturnom baštinom različitih dijelova Hrvatske, ali i područja izvan nje – na



Vokalne radionice vodio je maestro Bojan Pogrnilović, a plesne radionice Alen Šuković





kojima živi hrvatsko stanovništvo. Govorilo se o ulozi Ansambla LADO u promicanju plesne i pjevane tradicije te zaštićenih kulturnih dobara s UNESCO-va popisa nematerijalne baštine.

#### DVIJE RADIONICE

U obje su škole održane po dvije radionice – vokalne tehnike folklornog pjevanja i tradicijskih plesova. Prethodilo im je uvodno predavanje više stručne savjetnice za odnose s javnošću i marketing Livije Zgurić. Učenici su doznali pojedinosti o 70 godina djelovanja Ansambla LADO, plesnim i vokalno-instrumentalnim programima, koncertima i koreografijama, Ladaricama, Vokalistima i Orkestru Lada. Bilo je riječi i o posebnim projektima kao što su LADO Electro i LADO Electro 2.0 Memorabilium, LADO & UNESCO, mnogim osvojenim nagradama, gostovanjima u domovini i svijetu te važnosti promicanja hrvatske kulturne baštine.

Učenici su „iz prve ruke“ čuli što znači biti profesionalni plesač pjevač Lada, koje tjelesne predodređenosti treba imati da



Plesne radionice glazbeno je pratio Antun Kottek

bi se postalo ladovac, kako izgledaju pripreme za nastup, koliko instrumenata u projektu sviraju članovi orkestra i mnoge druge zanimljivosti.

Radionice tradicijskih plesova vodio je Alen Šušković, plesni voditelj i solist Ansambla LADO, uz pratnju korepetitora Antuna Kotteka. Pulskim gimnazijalcima predstavljeni su plesovi iz Istre, Prigorja, Hercegovine i ples Hrvata s Kosova (Letnica).

#### UČENJE PLESNIH KORAKA

Učenici Pazinskog kolegija naučili su plesne korake istarskih, prigorskih i podravskih Hrvata iz Madarske. Plesni je voditelj upoznao sudionike radionice s četirima plesnim zonama u hrvatskom folkloru – alpskom, dinarskom, jadranskom i panonskom, te posebnostima plesova u svakoj

*Učenici su „iz prve ruke“ čuli što znači biti profesionalni plesač pjevač Lada, koje tjelesne predodređenosti treba imati da bi se postalo ladovac te kako izgledaju pripreme za nastup*

od tih regija. Glazbeni voditelj – dirigent Ansambla LADO Bojan Pogrnilović – održao je radionice vokalne tehnike folklornog pjevanja. Na tim su radionicama sudjelovali članovi zbora pulske gimnazije te članovi vokalne skupine Pazinskog kolegija i vokalne skupine Rožice iz GSŠ Jurja Dobrile Pazin.

Maestro Pogrnilović učenike je upoznao s vokalnim tehnikama u folklornom pjevanju. Naučili su razlikovati dobar od lošeg tona, kako postaviti ton i održavati svoj vokalni aparat te koje vokale zatvoriti ili otvoriti, „posvijetliti“ ili „potamniti“ prilikom pjevanja, u kojim napjevima trebaju zvučati grlenje ili pjevati više kroz nos. Učenici su mogli čuti kako zvuče pjesme iz Slavonije, Istre, sjeverozapadne Hrvatske, otoka i zaleđa Dalmacije. Za kraj su primjenili naučeno pjevajući troglasnu narodnu „Zaspal Janko pod jablankom“.

Za izvrsnu organizaciju u školama i motiviranje učenika za radionice te ostvarenje ovog projekta najzaslužnije su profesorice, Lucija Kancijanić, psihologinja pulske Gimnazije, inače izvrsna folkloristica, te Marica Ursić, profesorica glazbene umjetnosti u Pazinskom kolegiju i GSŠJD Pazin i voditeljica te članica nekoliko vokalnih skupina. Ravnatelj pulske Gimnazije, prof. Filip Zoričić i Pazinskog kolegija dr. sc. Alejandro Castillo Jimenez radošno su prihvatali da budu domaćini i partneri tog projekta. ■

# Pogled u profesionalizam

U trećem ciklusu učenja plesnog i vokalnog umijeća s repertoara Ansambla LADO, održanu u ožujku i travnju, sudjelovalo je sedamdesetak polaznika. Plesne radionice vodio je solist Alen Šušković, vokalne Bojan Pogrmičić, glazbeni voditelj – dirigent Ansambla LADO, a sviranje na tradicijskim instrumentima podučavali su Alan Kanski, voditelj Orkestra Ansambla LADO i solist Stjepan Večković

piše  
**TENA  
SMOLJAN**

snimila  
**PETRA  
SLOBODNJAK**

**U**2019. godini, u kojoj proslavlja 70. obljetnicu postojanja, Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO održao je tijekom ožujka i travnja u svojim prostorima treći po redu ciklus radionica „Pogled u profesionalizam“. Zbog velikog zanimanja polaznika – bilo ih je sedamdesetak – za učenje tradicijskih plesova s repertoara Ansambla LADO, ovogodišnje radionice proširene su i na sviranje tradicijskih instrumenata i učeњe vokalnih tehnika u folklornom pjevanju.

Plesne radionice održavale su se pod vodstvom plesnog voditelja – solista Alena Šuškovića koji je polaznike upoznao s hrvatskim tradicijskim plesovima, dijelom uobičajena repertoara Ansambla LADO.

Radionicu vokalne tehnike u folklornom pjevanju vodio je Bojan Pogrmičić, glazbeni voditelj – dirigent Ansambla LADO. Cilj mu je bio svakog potencijalnog plesača pjevača uvesti u svijet ovladavanja vlastitim vokalnim mogućnostima za sve potrebe i folklorne izraze, bez izlaganja opasnosti vokalnog aparata. Dugogodišnje iskustvo u solo pjevanju i vokalnoj pedagogiji omogućilo je Bojanu Pogrmičiću iznimno uspješnu komunikaciju s polaznicima.

„Bojan Pogrmičić je na Radionici folklornog pjevanja, u četiri termina, sudiočima pružio osnovno znanje o registrima u glasu kod pjevanja, izložio je osnove folklornog načina pjevanja i omogućio da vidimo snimke raznih pjevača i ansambla

U sklopu programa „Pogled u profesionalizam“ posebno bile osmišljene vokalne radionice pod vodstvom glazbenog voditelja Bojana Pogrmičića





#### Najposjećenija je bila plesna radionica

te snimke glasnica pri pjevanju. Analizirajući snimke i pjevanje sudionika, naučili smo prepoznavati način pjevanja u raznim krajevima Hrvatske i Europe. Najvažnije je da smo svi vježbali pjevati, na folklorni način, višeglasne narodne pjesme iz raznih folklornih zona Hrvatske. Bilo je vrlo korisno pojedinačno zapjevati pjesmu po vlastitu odabiru. Prethodno smo dobili jasno zamišljene i pomno izvedene savjete u čemu možemo biti najuspješniji. Meni su ti savjeti bili vrlo važni jer sam novo znanje iskoristila na pasionskom koncertu nekoliko

Nek su poolaznici poželjeli zasvirati na hrvatskim tradicijskim instrumentima

dana poslije. Radionica je bila korisna solistima, zborskim pjevačima i početnicima tek uključenim u razne ansamble, bez obzira na koji se način u njima pjeva. Bojan Pogrđanović, naime, svojim golemlim iskustvom i znanjem može svima pomoći. Radionica je bila zanimljiva i zainteresirano smo u njoj sudjelovali svaki put po tri sata, bez stanke. Preporučujem!” (zborska dirigentica Heda Gospodnetić – Radionica vokalne tehnike u folklornom pjevanju)

Radionica sviranja na tradicijskim instrumentima omogućila je upoznavanje polaznika s pojedinim glazbalima kojima se služe glazbenici Ansambla LADO.

Prikazano je umijeće njihove izrade, a polaznicima omogućeno jedinstveno iskustvo sviranja na odabranim instrumentima. Radionicu su održali Alan Kanski, voditelj Orkestra Ansambla LADO i Stjepan Večković solist Ansambla.

„Jako me veselilo prvi put prebirati po cimbalu i puhati u gajde. Instruktori su mi pružili upravo onoliko koliko mi je trebalo – kratku teoretsku podlogu, osnove sviranja instrumenta. Potom su me pustili da se ‘igram’ s instrumentom, povremeno me usmjeravajući. Izvrstan kratak tečaj koji toplo preporučujem”, rekao je Sebastian Jurić, jedan od polaznika radionice. ■



# Moćna, nježna i voljena Žana

**Snježana Hulina, dugogodišnja solistica Ansambla LADO, nakon 37 godina stvaranja i čuvanja tradicijske umjetnosti, na jubilarnim se rođendanskim koncertima Ansambla oprostila od pozornice kojoj je posvetila svoj profesionalni život**

piše IRENA MATICA snimke ARHIVA ANSAMBLA LADO, PETRA SLOBODNJA, PRIVATNA ARHIVA IRENE MATICE



Na snimanju filma „Kalvarija“ na Hvaru

**U**vijek s najvećim ponosom ističem kako je LADO poseban i jedinstven Ansambl. Ne samo zbog svojega kulturološkog poslanja, kvalitete i tradicije, nego i zbog ljudi koji su ga izabrali za svoj život, voljeli ga i strastveno mu se predavali. Doista, mnogi su karakterni likovi u njemu ostavili dubok trag svojim talentom ili osobnošću. Žana je jedna od njih.

Plesačica, pjevačica, kolegica i prijateljica. Uzor i nadahnuće. Plavokosa i plavooka lijepa žena andeoskog glasa, čiji zvonki smijeh „trese“ stakla na prozorima. „Tresli“ su se i mnogi Žanini suvozači jer ona je iskusna i hrabra vozačica gotovo svih motornih vozila. Prisjećam se turneja na kojima je Žana preuzeila odgovornost prijevoza opreme i tehnike da bi nakon duge i naporne vožnje stigla na mjesto nastupa, pripremila se za koncert i izašla na scenu lijepa i nasmijana. Istinska profesionalka. Žana je i žena iznimne tjelesne snage i izdržljivosti. Nemoguće je opisati kakve je terete podnosila i kakve životne bitke izborila kao pobjednica. Mnogi će kolege priznati da su od nje gubili u izazovu obaranja ruke. Njezino je rame podnosilo mnoge tuge i brige kolegica koje su tražile utjehu. Nesebična je prijateljica, uvijek spremna pomoći. Mogla sam, zapravo, napisati samo njezino ime – Snježana. Nježna i jedinstvena kao snježna pahuljica ili moćna kao snježna lavina. Sve između je nepatvorena dobrota i veliko, toplo srce.



Snimanje videa za pjesmu „Zorja je zorja“ u etno selu Kumrovec (gore)  
S kolegicama i prijateljicama Irenom Maticom i Petrom Matutinović (lijevo)  
Dirljiv oproštaj s publikom na rođendanskom koncertu „Antologija III“ (desno)

Kako se ova svečana, rođendanska godina Lada privodi kraju, tako se bliži dan Žanina odlaska u mirovinu. Vjerujem da će „ubaciti u nižu brzinu“ i više se posvetiti sebi i svojim najmilijima. Od svega srca želim joj zdravlje, a ljubavi od svih nas već ionako ima napretek. ■



# Trajna veza s Ansamblom LADO

Ivan Đuričić, plesač pjevač Ansambla LADO, kojemu je ozljeda prekinula plesačku karijeru, a ostao je u kolektivu sve do nedavnjog umirovljenja, ispraćen je čestitkama i zahvalom kolega koji su s njim dijelili pripadnost Ladu u različitim razdobljima

piše VLADIMIR KURAJA snimka PETRA SLOBODNJAK I ARHIVA ANSAMBLA LADO

**P**lesačko-pjevačkim razdobljem svoje karijere, ali i na radnom mjestu propagandista, a zatim i voditelja odsjeka nabave i održavanja na kojemu je bio do odlaska u mirovinu, Ivan Đuričić je u Ansamblu LADO ostavio trag koji njegov kolektiv neće zaboraviti.

U LADO je došao 1976. godine, na poziv tadašnjeg umjetničkog voditelja i direktora dr. sc. Ivana Ivančana. Prije toga je plesao u Kulturno-umjetničkom društvu Joža Vlahović (današnji ZFA dr. Ivana

Ivančana) iz kojega potječu mnogi Ladovi plesači, pjevači i glazbenici.

Brzo se uključio u zahtjevne programe Ansambla LADO. Gostovao je na Dubrovačkim ljetnim igrama na kojima je taj ansambl nastupao s tri tematski različita programa, na festivalima u Ljubljani i na Bledu. Sudjelovao je u tematskim programima u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu, ali i u Velikoj Britaniji, na koncertu koji mnogi smatraju jednim od najvažnijih u povijesti Lada.

Svoj je plesački posao u tom razdoblju Ansambla obavljao vrlo profesionalno. Posebno je umijeće pokazivao u ulogama skakača u „Osogovki“, „Vrličkom kolu“ i u solističkim dionicama u koreografijama „Kamengoro prozeleni rano“ ili „Mađarskom muškom plesu“.

Nakon profesionalne plesne karijere Ivan Đuričić ostao je aktivan na folklornoj sceni baveći se pedagoškim radom



Zbog ozljede koju je pretrpio 1989. godine morao se odreći plesačke karijere i pozornicu zamijeniti radnim mjestom propagandista. No ozljeda ga ipak nije posve sprječila da nastavi umjetničko djelovanje. S kolegom Mladenom Janušem osnovao je vokalno-instrumentalnu skupinu Jegeduši koja je osamdesetih godina prošlog stoljeća smislila nov pristup u predstavljanju hrvatske komponirane tradicijske pjesme i svirke. O tome svjedoče i nagrade na festivalima u Krapini na kojima su Jegeduši nastupali s Ladaricama. I članovi ansambla Jegeduši bili su, poput Ladarica, zaposlenici Lada. Ivan Đuričić se istaknuo i kao voditelj te koreograf u kulturno-umjetničkim društvima u Hrvatskoj i inozemstvu, primjerice u KUD-u Nova Zora iz Donje Lomnice.

Ljudskim kvalitetama, talentom i umijećem profesionalnog plesača pjevača Ivan Đuričić – u povodu odlaska u zasluženu mirovinu – zaslužuje zahvalnost i čestitke svih ladovaca koji su s njim dijelili pripadnost kolektivu i zajedničke nastupe na domaćim i inozemnim pozornicama. ■



# Odlikovan Mojmir Golemac

**Odličje Red hrvatskog pletera primio je možda najbolji plesač u povijesti Ansambla LADO i promicatelj hrvatske kulture na domaćim i svjetskim pozornicama. Istaknuo se i koreografijama od kojih su mnoge još danas na repertoaru Ansambla**

pišu IVAN IVANČAN I LIVIJA ZGURIĆ snimka URED PREDSJEDNICE RH

**M**ojmir Golemac, nekadašnji prvak Ansambla LADO, 27. lipnja 2019. odlikovan je Redom hrvatskog pletera. Odlikovanje mu je – za iznimne uspjehe i osobite zasluge na području kulture te njegovo promicanje u Republici Hrvatskoj i u svijetu – uručila predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović.

Mojmir Golemac, prema mišljenju mnogih najbolji plesač u dosadašnjoj povijesti Lada, bio je prvak Ansambla i dugogodišnji plesni voditelj te asistent umjetničkog ravnatelja. Nastupajući više od 32 godine na pozornicama širom domovine i svijeta, privlačio je pozornost publike svojim izvanrednim držanjem, vrhunskom preciznošću, stilom i tehnikom plesne izvedbe. U многим koreografijama Ladova repertoara plesao je najzahtjevниje solističke uloge gotovo do kraja svoje umjetničke karijere i bio uzor naraštajima mlađih plesača.

Uz karijeru profesionalnog plesača pjevača u Ansamblu LADO Golemac se uspješno bavio i pedagoškim te koreografskim radom. Održavao je folklorne radionice i seminare u zemlji i inozemstvu, prenoсеći svoje znanje mlađim naraštajima plesača. Godinama je bio i uspješan umjetnički voditelj hrvatskih folklornih skupina: Ogranka Seljačke slove iz Buševca i KUD-a Sveti Juraj iz Draganića. U njegovo su doba obje skupine bile u vrhu hrvatskog folklornog amaterizma.

Sve do danas, kao nastavnik narodnih plesova, surađuje sa Školom za klasični



balet – Odjelom za narodne plesove, podučavajući naraštaje budućih profesionalnih plesača folklor-a.

Mojmir Golemac istaknuo se i u svojem etnokoreografskom radu. Priredio je mnoge koreografije iz raznih područja Hrvatske koje se mogu vidjeti na repertoaru mnogih amaterskih folklornih ansambala. Posebno valja istaknuti njegove izvrsne koreografije koje je postavio u Ansamblu LADO i koje su postale dijelom standardnog repertoara. ■



Slavljenik s predsjednicom RH Kolindom Grabar Kitarović, suprugom Ljerkom, kćeri Ivanom, ravnateljicom Lada ileanom Jurin Bakotić i savjetnicom za PR i marketing Livjom Zgurić



Vesela božićna igra „Narodil nam se mladi Kralj”, na glazbu Tomislava Uhlika i stihove Vida Baloga, i ove je godine izvedena u suradnji Ansambla LADO i Zagrebačkog gradskog kazališta Komedija, a predstavu je za petodnevnnog izvođenja vidjelo 2000 gledatelja

# Vječna pouka iz štalice

piše LIVIJA ZGURIĆ snimila PETRA SLOBODNJAK

**Z**agrebačko gradsko kazalište Komedija i Ansambl LADO i u 2019. su godini izvodili veselo božićno prikazanje s pjevanjem i kolom „Narodil se mladi Kralj” autora Vida Baloga i Tomislava Uhlika.

U pet stavaka krajnje slobodne stilizacije međimursko-podravskog glazbenog izričaja umjetnici Ansambla LADO i glumci Kazališta Komedija proveli su publiku od Navještenja, preko Marijina i Josipova lutanja u potrazi za prikladnim mjestom za porod, dolaska Tri mudraca do malog Isusa i do završnog veselja u Betlehemu, obasjanom svjetlošću.

Uz Kristinu Opačić Vrućinu, u ulozi Marije ove je godine bila i Ana Drobina, Jožefa su utjelovili Dubravko Radić i Pavo Begovac, a uloga Posela pripala je Dijani Banek i prvi put Aniti Huđek.

Predstavu je pogledalo 2000 gledatelja, a u Zagrebačkom gradskom kazalištu Komedija izvodila se 5., 6., 7., 9. i 10. prosinca 2019. godine. ■

Ansambl Gradskog kazališta Komedija ponovno je s Ansamblom LADO izveo božićno prikazanje





Predstava je u Gradskom kazalištu Komedija ove godine izvedena pet puta



# NENADEJANO BOGČIJE ZVELIČENJE

autor VID BALOG

*Marija se majka trudi,  
Svetoga Jožefa budi –  
„Stan se, Jožef, dobro moje,  
Bom rodila dete svoje!  
Stal se Jožef mam zvečera,  
Ophodil je Betlehema,  
Betlem varoš prebogati,  
Nesu šteli stana dati.”*

Suradnjom Zagrebačkog gradskog kazališta Komedija i Ansambla LADO već se devetnaest godina prikazuje božićna predstava „Narodil se mladi kralj”.

Vesela je to božićna igra na glazbu Tomislava Uhlika i tekst koji potpisujem.

Promotrimo nakratko krajobraz i sve što nas okružuje, toliko promijenjen od početaka naše suradnje. S nelagodom i tugom u srcu svjedočim silnim, štoviše silovitim promjenama za koje mislim da nam ne donose mnogo dobra.

Odnosi se to na svojevrsno „grabežno umorstvo Božića” koje u prenapuhanosti medija, trgovačkih centara, povodljivih ljudi, kobasičarenja itd. upućuje upravo na

stihove navedene pjesme – „Betlem varoš prebogati, nesu šteli stana dati.”

Drage uspomene našeg djetinjstva i nevinosti rasplinjuje način na koji se danas za ove blage dane nametnuto primamamo.

Neću se iscrpljivati tim turobnim mislima. S ovih nekoliko redaka koji uzneniruju moje srce i svijest samo želim podcrtati ono čega smo i sami svjedoci.

Stoga su nastupi Ansambla LADO i ansambla Komedije okosnica onoga što bi trebalo predstavljati temeljne vrijednosti naše domovine – osjećaj za mjeru i kajanje. U prebogatom Betlehemu, osim male štalice „vu koji se Jezušek narodil” teško je naći mjesto i stan.

LADO svakim svojim nastupom svjedoči naše tradicijske i ljudske vrijednosti, pronoseći glas narodne istine u svojoj punini zavidnom izvježbanošću, ali i naivnošću koja pobuđuje pozornost.

Mnogi gledatelji i sudiomici to prepoznaju.

Odlučili smo stoga hoditi putem na koji nas je volja ili sudbina nagnala, *pak hodmo ondak kad smo već takvi!*

*Kak bi fiškali rekli – pacta sunt servanda – nakratko vse je prestrto, a svet nek se obrača kak hoće – mi svoje znamo!*

Dragi ladowci i dragi komedijaši – dej Bog da bi se do leta tak skupaj zisli! ■



# Studenti sjedinjeni pjesmom i plesom

Studenti Visoke škole za komunikacijski menadžment Edward Bernays i Erasmusa posjetili su Ansambl LADO i u interkulturalnoj komunikaciji, zajedno s umjetnicima Lada, u plesnom i pjevačkom zanosu osjetili snagu i vrijednost hrvatske tradicijske baštine, ali i međusobne povezanosti

piše ROMANA LEKIĆ snimila LAURA LEKO

**U** sklpu izbornog kolegija „Prirodna i kulturna baština“ na trećoj godini studija turizma „Menadžment i marketing turističke destinacije“ Visoke škole Edward Bernays, 5. studenoga pripremljen je posjet Ansamblu LADO. Studentima smo željeli neposredno prikazati značenje njegovanja i predstavljanja izvedbene folklorne umjetnosti na najvišoj razini.

Budući da taj kolegij slušaju i studenti Erasmusa iz Italije, Turske i Slovačke, posjet Ladu bio je svojevrstan interaktivni i interkulturalni *team building* na kojem su studenti iskustveno i neposredno doživjeli hrvatsku tradicijsku kulturu. Sudjelujući s umjetnicima Ansambla LADO u različitim radionicama lakše su shvatili zašto posjetitelji s Dalekog istoka, nakon takvih iskustava, izjavljuju da bi – kad bi se ponovo rodili – željeli biti plesači i pjevači Lada!

Uz radionice i učenje, bili smo na probi za godišnji koncert „Antologija 3“, u studenome održan u Zagrebu i nekoliko građova u Hrvatskoj, posvećen obilježavanju 70. obljetnice Ansambla LADO.

## RIZNICA NARODNOG BLAGA

Oduševila nas je bogata i zanimljiva riznica narodnih nošnji od kojih svaka ima posebnu povijesnu priču, ali i veliku umjetničku i etnološku vrijednost. Studentima je bilo posebno zanimljivo simboličko prožimanje boja i uzoraka na narodnom ruhu te različiti oblici komunikacije jezikom nošnje.



Erasmus studenti iz inozemstva upoznali su se s nekim od hrvatskih folklornih plesova

Nakon razgledavanja riznice uslijedila je vokalna radionica pod vodstvom maestra Bojana Pogrnilovića, vokalnog pedagoga i glazbenog voditelja Lada koji nas je interaktivno proveo putovima pjesme i tehnikе tradicijskog pjevanja u različitim dijelovima Hrvatske.

Plesna radionica, pod vodstvom plesnih voditelja Sandre Sekule i Alena Šuškovića, i za hrvatske je i za studente Erasmusa bila dosad nedozivljeno i iznenadjuće iskustvo.

## SJEDINJENI BAŠTINOM

Ples kao interkulturalna komunikacija pobuđuje stanje u kojem nestaju trema, strahovi, podjela na MI i VI, TI i JA. Sjedinjeni smo baštinom koja nam je u genima, pohranjena u dubini naših duša. Kada se u

toj izvođačkoj energiji provede samo dva sata, nestaje naš „mali ego“ i klanjamо se duhovnoj kulturi baštinenoj od naših predača, ali i umjetnicima koji je oživljavaju i pronose cijelim svijetom.

Sjedinjenje hrvatskih studenata plesom i pjesmom sa studentima Erasmusa koje ne poznaju, ali koji su se istinski oduševili našom folklornom baštino, bilo je vrlo emotivno – što je za takve studentske skupine iznimno važno. Taj se poseban osjećaj može izraziti riječju *communitas* koju je izmislio britanski antropolog simbola Victor Turner. Označava emocionalnu povezanost sudionika koja, neovisno u njihovu društvenom životu, među njima prevladava razlike i spontano se pretvara u osjećaj uzajamnosti i prijateljstva.

## STUDENTI SU UŽIVALI

U Ladu su Bernaysovi studenti zaista doživjeli *communitas*. Dogadaju se promjene kojima se mijenja naš način shvaćanja svijeta. Na pedagoški suptilan način umjetnici Lada uveli su naše studente u fazu potpune opuštenosti u kojoj su prethodne društvene okolnosti gotovo prestale postojati. Pravila i ograničenja u svakidašnjem životu nestaju, uživamo u nesputanoj slobodi. Naš društveni status prestaje biti važan, bez obzira na vlastito zanimanje, naobrazbu ili vjersku opredijeljenost. Hvala Ladu, hvala studentima što su spremno, otvoreno i sa zanimanjem na ovaj uistinu poseban način učili uživo. Bilo je to neposredno suočavanje ljudskih identiteta koje studente Bernaysa upućuje u vjerovanje i nadu da čovječanstvo može biti homogena i slobodna zajednica. ■

# LADO i MÁNE u Budimpešti

**Mađarski državni narodni ansambl MÁNE i Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO koncertom u Budimpešti nastavili su suradnju započetu 2017., posvećenu Antalu Kricskovicstu, plesnom umjetniku i koreografu koji pripada objemu kulturama**

piše INA KOSTELAC snimio FERENC KIS

**G**odinu dana nakon prvog zajedničkog koncerta koji su Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO i Mađarski državni narodni ansambl MÁNE održali u Zagrebu, suradnja je nastavljena zajedničkim nastupom održanim

14. lipnja u Mađarskoj kući tradicije u Budimpešti. Umjetnici Ansambla LADO predstavili su koreografije i glazbene brojeve iz svojega ovogodišnjeg plesnog programa „Neka sjaji sunce svima”, a mađarski se ansambl predstavio plesovima i pjesmama temeljenim na

životnom djelu skladatelja i etnomuzikologa Zoltána Kodályja.

Na koncertu održanu pred 200-tinjak gledatelja bio je i Mladen Andrić, veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj te visoki mađarski državni uglednici i inozemni uzvanici.

Koncert je ostvaren uz potporu Ministarstva kulture RH, Mađarske kuće tradicije i Mađarskog državnog ansambla MÁNE.

Ansambli su počeli suradivati 2017. godine kada je u Mađarskom institutu u Zagrebu održana svečanost prisjećanja na Antala Kricskovicstu, hrvatskoga plesnog umjetnika iz Mađarske, koreografa Mađarskoga državnog narodnog ansambla i nekadašnjeg izvođača Ansambla LADO. ■



# 170 godina promicanja kulturnih vrijednosti



Stota obljetnica osnutka Etnografskog muzeja u Zagrebu i 70. obljetnica osnutka Ansambla LADO, ustanova slično profiliranih načina istraživanja, čuvanja i promicanja kulturnih vrijednosti, prigoda je da se prisjetimo njihova zajedništva u promicanju tradicionalnih nacionalnih vrijednosti, ali i poduzetnih planova za buduću suradnju

piše KATARINA BUŠIĆ snimili NINA KOYDL I MATIJA DRONJIĆ

**K**raj godine idealno je vrijeme u kojemu u toplini doma sažinamo protekla zbivanja, prijećamo se lijepih trenutaka i razmišljamo o budućnosti. Planiramo nove aktivnosti, priželjkujemo zanimljive događaje i susrete koji će također jednom (p)ostati trenuci za pamćenje – vrijedni za

drage nam ljudе, zajednicu i društvo u cijelini te nas osobno. U nizu zbivanja kojima je obilježena 2019. godina ovom prigodom treba podsjetiti na važne jubileje dviju istaknutih hrvatskih ustanova, čuvara baštine i identiteta, ali i vrijednih promicatelja naših kulturnih vrijednosti i tradicije: Etnografski muzej proslavio je stotu

Neke su izložbe  
Etnografskog  
muzeja otvorene  
slavonskim  
napjevima





(1919. – 2019.), a Ansambl LADO sedamdesetu (1949. – 2019.) obljetnicu osnutka.

#### **RAZLIČITE DRUŠTVENE OKOLNOSTI**

Obje su ustanove osnovane u različitim društveno-povijesnim okolnostima prve polovice, odnosno sredine 20. stoljeća. Iako su u sklopu nacionalnih kulturnih strujanja druge polovice 19. i početka 20. stoljeća mnoge inicijative istaknutih kulturnih i političkih djelatnika težile osnutku muzeja, Etnografski muzej u Zagrebu osnovan je tek 1919., kao samostalni Etnografski odjel/odjel Narodnog muzeja. Fundus je danas razvrstan u 45 zbirki raspoređenih prema vrsti i namjeni predmeta, zemljopisnom podrijetlu i nekim drugim osobinama. Grada se prikuplja, čuva, tumači i javnosti predstavlja izložbenim i nakladničkim djelatnostima, edukativnim programima, a rabi se i za istraživanja, obnove i

rekonstrukcije te kao nadahnuće suvremenoj umjetnosti i dizajnu.

Državni zbor narodnih plesova i pjesama, kasnije Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO, osnovan je u Zagrebu 1949. u novonastalim društveno-političkim okolnostima nakon Drugoga svjetskog rata, kada se počinje oblikovati reproduktivno, umjetnički promišljeno folklorno stvaralaštvo. Karakterističan i danas prepoznatljiv pristup, poznat i kao „zagrebačka škola folklora“, zacrtali su Zvonimir Ljevaković, jedan od utemeljitelja i prvi umjetnički ravnatelj Ansambla, a nakon njega Ivan Ivančan i drugi slijedni umjetnički ravnatelji. LADO danas svoju djelatnost temelji na istraživanju, prikupljanju, umjetničkoj obradi i scenskom prikazivanju odabranih primjera bogate hrvatske glazbene i plesne tradicije.

**Na otvorenju izložbe „100 predmeta za 100 godina – Blago Etnografskog muzeja”, 2019. (gore)**

**Sandra Sekula i Iris Biškupić Bašić na dodjeli priznanja u povodu 100. obljetnice Muzeja, 2019. (dolje)**





Na otvorenju izložbe „Kapa dolje“

#### BLISKI SUSJEDI

Dvije ustanove u središtu Zagreba, udaljene samo pedesetak metara, povezuju slično nadahnuta istraživanja, čuvanja i promicanja kulturnih vrijednosti. Zbog karakterističnog spektra tradicijske kulture koju obuhvaćaju svojom djelatnošću, djelomično dijele i zajedničku prošlost, ali i mnoge poštovatelje te vjernu publiku. Evo nekih crtica iz zajedničke prošlosti...

Široj je javnosti možda manje poznato da su dva umjetnička ravnatelja Ansambla LADO dio svojega radnog vijeka provela u Etnografskom muzeju, baveći se terenskim istraživanjima u različitim krajevima Hrvatske. Zvonimir Ljevaković od 1945. do 1948., a dr. sc. Ivan Ivančan od 1951. do 1952. godine. Umjetnici Lada, višestruko talentirani plesači/vokalisti/instrumentalisti, često su svojim izvedbama uveličavali otvorenja izložaba, predstavljanja publikacija i druga dogadanja u Muzeju.

U povodu 50. obljetnice osnutka Ansambla, 1999. godine, u Muzeju je bila postavljena izložba „Iz riznice Lada“. Multi-instrumentalist i graditelj glazbala Stjepan Večković nadahnuće je za rad pronalazio – između ostalog – i u muzejskoj Zbirci glazbala, odnosno Zbirci glazbala

Franje Ksavera Kuhača. Surađivao je i na digitalizaciji – snimanju tonskih zapisu sadržane muzejske grade.

#### SVE ČVRŠĆA SURADNJA

Ansambl LADO i Etnografski muzej posljednjih dvadesetak godina snažnije surađuju na scenskoj primjeni narodnih nošnji, kao svojevrsnoj dodirnoj točki njezina istraživanja, čuvanja i komunikacije. Upravo se na tom području otvaraju nove mogućnosti za još čvršću suradnju etnološke i kulturnoantropološke struke, odnosno stručnjaka Muzeja (kustosa-voditelja zbirk) i umjetničkog vodstva i suradnika Ansambla, utemeljenu na istraživanjima i muzejskom fundusu.

LADO je 2016. Muzeju donirao dio svojih kostima tridesetak godina korištenih za izvedbe bunjevačkih plesova koji, zbog većih oštećenja, više nisu bili pogodni za scensku uporabu. Kulurološku i muzeološku vrijednost grade određuju specifična primjena u sklopu djelatnosti jedinog hrvatskog profesionalnog folklornog ansambla i prikaz uzoraka nekadašnjih skupocjenih svilenih tkanina. Ansambl je prethodno, u suradnji s brendom Croata, pristupio složenoj izradi novih tkanina za bunjevačko ruho koje će teksturom i uzorkom odgovarati nekadašnjim skupocjenim svilama na molovane ili kumašne (plišane) grane. Kao ogledno je djelomično

**LADO je 2016.  
Etnografskom muzeju  
donirao dio svojih  
kostima tridesetak godina  
korištenih za izvedbe  
bunjevačkih plesova koji,  
zbog većih oštećenja,  
više nisu bili pogodni za  
scensku uporabu**

poslužilo ruho s kraja 19. i početka 20. stoljeća iz fundusa Etnografskog muzeja.

Oba su slavljenika, nacionalna etnografska muzejska ustanova i jedini hrvatski profesionalni folklorni ansambl, velike jubileje 2019. obilježila nizom – za svoju djelatnost – karakterističnih programskih aktivnosti (izložbama, koncertima, predavanjima...). Zadržavajući, dakako, svoje tradicionalne poštovatelje i publiku, ujedno osvajajući nove poklonike tradicionalnih vrijednosti prikazanih i predstavljenih na suvremen, stručno promišljen i/ili umjetnički oblikovan način.

#### OBNOVLJENI MUZEJ

O aktivnoj obljetničkoj godini Lada svjedočit će, između ostalog, i pregled zbiranja u ovom Godišnjaku. Etnografski muzej je, uza završetak obnove krovista i rekonstrukcije secesijskog pročelja te uz mnoge edukativne i zabavne programe, otvorio ove godine dvije vrijedne izložbe iz svojeg fundusa: „100 predmeta za 100 godina – Blago Etnografskog muzeja“ i „Kapa dolje! – Priča o (ne)pokrivanju glave“, a kako drukčije nego uz nastup umjetnika Ansambla LADO! Na svečanoj akademiji, održanoj 22. listopada u povodu 100. obljetnice osnutka Etnografskog muzeja, priznanje za dugogodišnju uspješnu suradnju dodijeljeno je mnogim pojedincima, udrugama i ustanovama, među kojima i Ansamblu narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO. Ponosimo se dosadašnjom suradnjom, nadajmo se još prisnijoj u budućnosti i zaželimo aktivne, kreativne, stručno i umjetnički oblikovane programe u godinama koje dolaze. ■

# Odlazak moralne piramide



Profesionalna plesačica pjevačica u prvom naraštaju Ansambla LADO, tada Državnog zbora narodnih plesova i pjesama, cijelog života iznimno moralna i pravedna osoba, svojim je profesionalnim kvalitetama bila predodređena za rukovodeće položaje. Prema svojim kolegama i zaposlenicima bila je jednako brižna i pažljiva kao i prema svojoj obitelji

piše BOJAN POGRMILOVIĆ snimka ARHIVA ANSAMBLA LADO

(Na osnovi službene dokumentacije Ansambla LADO, sjećanja Mire Poljanca, kazivanja Hanibala Dundovića u knjizi „Dečki, fajerunt“ te na temelju vlastitih uspomena iz djetinjstva)

Nada Mojzeš rođena je kao Nada Rakidžija 1928. godine u radničkoj obitelji. Neposredno nakon Drugog svjetskog rata uključila se u tada napredne tokove društvenog života. Kao mlađa aktivistkinja Saveza komunističke omladine Jugoslavije odmah nakon oslobođenja bila je jedan od osnivača i članica OKUD-a Joža Vlahović i glavna poveznica tog društva s komitetom omladine. Od početka je bila odlučan i istaknuti borac za pravdu i slobodu izražavanja mlađih ljudi. Bila je na tzv. „liniji“, no nikada ortodoknsa, dokazujući to mnogo puta svojim moralnim postupcima.

Sudjelovala je i na dva kulturna gostovanja KUD-a Joža Vlahović: u Istri, u tzv. Zoni B, gdje ih je narod oduševljeno prihvatio, te 1948. na turneji u Pragu gdje je KUD osvojio drugo mjesto, odmah iza profesionalnog sovjetskog folklornog ansambla Igora Mojsjejeva.

## PRVI NARAŠTAJ

Ubrzo nakon toga, 1949., postaje profesionalna plesačica pjevačica u prvom naraštaju Ansambla LADO te prešutan i neistican autoritet. Već su se tada, pri-

predstavljanju rada Ansambla, pred njegovim vodstvom uočavale njezine kvalitete. Bila je predstavnica Ansambla pred upravom, angažirana i u sindikatu, a umjetnički ravnatelj, prof. Zvonimir Ljevaković, iznimno je cijenio njezino mišljenje.

Prema riječima Mire Poljanca, plesača pjevača iz prvog naraštaja Lada, ključni događaj u kojem je pokazala svoju moralnu snagu i veličinu bio je onaj u kojem je skupina od osmoro istaknutih umjetnika na turneji u Trstu emigrirala. Tadašnji direktor Ansambla Branko Mikašinović uručio je otkaz dvanaestoricu umjetnika Ansambla za koje je sumnjaо da su bili prijatelji i pomagali emigrantima. Nada i još troje uglednih Ladovih zaposlenika, prosvjedujući zbog direktoreve odluke, dali su otkaz u znak potpore onima koji su otpušteni.

## NEPOKOLEBLJIVA I DOSLJEDNA

Nekadašnji umjetnički voditelj Ansambla LADO Hanibal Dundović u svojim memoarima ističe da je razlog otkazima bila direktorova „pljuska“ mladoj umjetnici s kojom se dio Lada solidarizirao. Nada Mojzeš tim je činom potvrdila ono što se

i inače o njoj znalo i mislilo. Nakon toga se zaposlila u knjižnici Vladimir Nazor na Črnomercu, a zatim u Narodnom sveučilištu August Cesarec. Na oba radna mјesta kao upraviteljica. Poslije je rukovodila Centrom za informacije i dokumentaciju u Radničkom sveučilištu Moša Pijade, a radila je i kao savjetnica u Uredu za informacije i dokumentaciju Sabora Republike Hrvatske. Na mjesto ravnateljice Ansambla LADO došla je 1972., s mјesta savjetnice u Odboru za kadrove i obrazovanje u Privrednoj komori.

## OBITELJ I POSAO

Uz neprekidan profesionalni i društveni angažman velik dio sebe ugradila je u svoju obitelj – supruga Ota i dvojicu sinova. Znatan dio karijere podredila je karijeri supruga koji je, kao ugledni ekonomist, 1974. godine bio postavljen za atašea jugoslavenske Privredne komore u Kanadi. To je ujedno bio i glavni razlog njezina kratkotrajna, dvogodišnjeg mandata na mjestu ravnateljice Lada. Nakon povratka iz Kanade radila je u Komisiji za kulturne veze s inozemstvom Republičkog sekretarijata za kulturu.

Svi koje pamte Nadu Mojzeš sjećaju je se po visokom stupnju moralnosti. Njezin je suprug često govorio: „Moja je žena stroga, ali je zato pravedna!“ No, za nas, koji smo je znali kao djeca, bila je samo teta Nada i znali smo da se ispod naizgled stroge i odlučne vanjštine krije iznimno topla i senzibilna osoba. Nadasve požrtvovna, odlikovala se brižnošću i pažnjom prema ljudima oko sebe. Na rukovodećim

mjestima nije bila slučajno. Bila je za to predodredena ili joj je sudbina odredila ta mjesta upravo zato da bi se o svojim zaposlencima majčinski brinula kao i o svojoj obitelji.

#### JEDNOGLASNA POTPORA

Dobro pamtim kako je moja majka, kojoj je Nada Mojzeš bila upraviteljica u Radničkom sveučilištu Moša Pijade, imala

visoko mišljenje o njezinim rukovodećim i ljudskim kvalitetama. Pamtim i večeru u našoj kući, neposredno prije njezine odluke da se kandidira za mjesto ravnateljice Lada. Dok se ona još pomalo nečkala, mnogi ladowci i vlahovićanci na toj su je večeri nagovarali da prihvati tu dužnost. Bili su složni u tome da je najbolji izbor za to mjesto. I tada, kao osmogodišnjak, bio sam ponosan na NAŠU tetu Nadu. ■

# Život posvećen plesu



Napustio nas je dugogodišnji član Ansambla LADO u kojem je, kao jedan od njegovih najboljih plesača, proveo više od dva desetljeća. Mnogi će ga naraštaji pamtit i kao izvrsnog pedagoga i umjetnika iznimne scenske kulture koji je svoje umijeće strpljivo i strastveno prenosio na mlađe plesače

piše IVAN IVANČAN snimila MARTINA KENJI

**F**olklorna plesna umjetnost ostala je 28. ožujka 2019. bez još jednog velikog umjetnika. U Zagrebu je, nakon kratke i teške bolesti, u 76. godini preminuo Ivan Dabac, dugogodišnji član Ansambla LADO. Tijekom svoje umjetničke karijere, duže od dva desetljeća, slovio je kao jedan od najboljih plesača u povijesti našeg Ansambla. Bio je umjetnik iznimne scenske kulture i držanja, sjajne tehnike i profinjena stila, a nadasve velike ljubavi i strasti kojima je zračio na mnogim domaćim i svjetskim pozornicama.

Ivan Dabac od početaka je svojeg profesionalnog plesnog angažmana pokazivao izrazituu sklonost prema pedagoškom radu. Uvijek je bio spremjan pomoći mlađima koji su tek počinjali svoj plesački staž. Strpljivo i smišljeno objasnjavao im je kako na najbolji način svladati tehniku i stil pojedinog plesnog elementa, kako ga poslije primijeniti u koreografiji, a

naposljeku i na sceni. Pedagošku sposobnost najprije je iskazao kao umjetnički voditelj i koreograf KUD-a Vilim Galjer koji je, pod njegovim stručnim vodstvom, godinama bio u vrhu hrvatskog folklornog amaterizma, a zatim kao plesni voditelj i asistent dr. sc Ivančana, a kasnije i Hanibala Dundovića, umjetničkih ravnatelja Ansambla LADO.

Kada se na zagrebačkoj Školi za klasični balet 1983. godine osnovao Odjel za narodne plesove, Ivan Dabac svoje je pedagoško umijeće i ljubav prema narodnom plesu kao nastavnik prenio na naraštaje mlađih plesača od kojih su mnogi svoju profesionalnu karijeru nastavili u Ladu.

Ivan Dabac sahranjen je 1. travnja u rodnim Dapcima kod Čazme. Stotine folkloraša, ladowaca, galjeraša i bivših učenika prigodnim su ga govorima, pjesmom i neskrivenom tugom ispratili na vječni počinak.

#### RIJEĆI ADRIJANE MAMULE

Ima ljudi koji se sjećaju i onih koji se ne sjećaju. Ivo je sve pamlio savršeno. Živimo u doba kada neki kažu da moramo živjeti za sadašnji trenutak, a neki tvrde za budućnost. Ivo je to doista znao.

Danas imam potrebu i želju sjećati se minulih vremena. Otkad je moj učitelj, voditelj folklora KUD-a Vilim Galjer, ušao u moj mladi život. Bilo mi je samo 13 godina. Otvorio mi je velika vrata bogatstva hrvatskog folklora i folklora bivše države. Bio je vrhunski pedagog, veliki poznavatelj narodne tradicije, solist državnog Ansambla narodnih plesova i pjesama LADO, a poslije i plesni asistent Ansambla. Usmjeravao me u čaroliju plesne umjetnosti od početka, odnoseći se prema meni na mnogim turnejama s mojim galjerašima zaštitnički, kao pravi otac.

Prava je sreća imati nekoga tko će se brinuti o vama, pružiti vam slobodu uživanja u mladosti, pjevanju i plesanju punog srca, omogućiti putovanja i stjecanje istinskih prijateljstava. Omogućio mi je i ostvario sve želje,

*ali ja sam samo jedan primjer iz davnina. Ivica Dabac odgojio je mnoge naraštaje plesača. Puno je mlađih ljudi vodio i usmjeravao, posebice na odjelu Narodnih plesova u školi klasičnog baleta u Zagrebu koju sam i ja poхаđala 1984. godine.*

*Našeg profesora ni mirovina nije dugo*

*odvojila od škole, sve do ponovnog poziva na suradnju. Mnogi su od njega učili kako prenijeti znanje na učenike, odgovarao je na mnoga pitanja mlađih ljudi željnih njegova znanja. Ivicu su mlađi jednostavno voljeli.*

*Ovo će moje pismo možda barem dijelom ispuniti prazninu koju u meni ostavlja njegov*

*odlazak. Ali i ispuniti želju da se od njega oprostim. Svi smo mi suputnici, svjedoci koji smo imali sreću živjeti s njim, voljeti ga, pjevati i plesati! Sjećat ćemo se našeg Ivica s velikim osmijehom na licu i cigaretom u ruci kako pjevuši „Zašto pitaš kol'ko mi je leta!“*

*Zbogom, dragi Ivo! ■*

IN MEMORIAM: BRANKO ŠEGOVIĆ (1922. - 2019.)

# Adio, šjor Branko...



Napustio nas je najveći i najutjecajniji splitski folklorni plesač i koreograf nenadmašna šarma i neiscrpne energije koju je nesebično prenosio na mlađe naraštaje. LADO ga ispraća sa zahvalnošću i ljubavlju, odajući počast velikanu koji je u Ansamblu ostavio neizbrisiv trag

piše DUBRAVKO RADIĆ snimka ARHIVA MEDITERAN PRODUKCIJE

**U**97. godini života napustio nas je Branko Šegović, najutjecajniji splitski koreograf, plesač, strastveni zaljubljenik u hrvatsku kulturu i baštinu, legenda i velikan hrvatskog folkloru.

Cijeli je život posvetio plesu i radu s mlađima. Plesao je posvuda i cijelim se svojim bićem zalagao za ljepotu pokreta, plesnog elementa, uljudenog odnosa i poštovanja među plesnim partnerima, uvijek profinjenim „motima“. Mlade je učio kako se ispravno i dostojanstvено odnositi prema kulturnoj baštini i plesovima koji pričaju tisuće priča te kako istinski voljeti svoje.

Koreograf, pedagog, sportaš, poliglot (poznavatelj francuskog, portugalskog, talijanskog, češkog, norveškog i engleskog jezika), kolezionar, veliki entuzijast, odgojitelj mnogih naraštaja – poticao je ljubav prema baštini, glazbi, plesu, narodnim nošnjama i druženju. Volio je isticati: „S mlađima i *dicom* radim *oduvik, guštam* u tome. Svudje me ta mlađež prima divno, slušam o njihovim problemima, dajem savjete. Ne zovem ih po imenu, nego nadimku koji mi padne na um u tom trenutku (Fritula, Uštipak, Krafnica, Medo, Kalifornija...). To radim i u

profesionalnim uvjetima. Svi to prihvate i nitko se ne ljuti.“

Šjor Branko je plesom obišao svijet. Dobitnik je nagrade Danske kraljevske akademije za umjetnost u Kopenhadenu za širenje kulture među narodima Skandinavije te ordena Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

Poznavati Branka Šegovića bila je velika čast, a biti sudionikom postavljanja mnogih njegovih koreografija u Ansamblu narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO velika je povlastica i sreća. Bio je izvor znanja, neiscrpne energije i jedan od najpoznatijih čuvara naše narodne baštine i kulture. Strastveno ju je širio, lako i prirodno, a svojom osobnošću pobudiavao pozornost i ostavljao neizbrisiv osobni i profesionalni trag u svima koji su imali sreću raditi s njim.

Uz njegovo se ime uvijek govorilo „gospodin“, „šjor“, „barba“. Od prvog susreta bio nam je blizak. Topao, prisan, obiteljski – doživljavali smo ga i osjećali svojim. Vječni optimist, uvijek nasmijan, veselo, spreman na originalne i iskričave doskocice i pošalice. Za sebe je u šali govorio da je „šarmer broj jedan Splita i okolice“.

Diplomirao je etnologiju u Zagrebu i

Švicarskoj. Iстicao је да је сретан што је рођен на простору богатом raznolikim обичајима. Трајан извор његове inspirације била је folkorna baština Dalmacije i Zagore, primorja od Istre do Boke kotor-ske. Своју прву koreografiju u Ansamblu narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO, назива „Stari splitski plesovi“, Branko Šegović postavio је 1976. године. „Plesove starog Trogira“ postavio је 1986., „Trogirsku kvadrilju“ 2000., „Stare plesove s otoka Brača“ 2004., „Plesove otoka Hvara“ 2005., „Dubrovačke kontradance“ 2015., а исте је године Ansamblu LADO darovao koreografiju „Vrličko kolo“.

Adio, šjor Branko. Uvijek ćete živjeti u našim srcima. Mi, koji smo imali veliku sreću učiti od vas, ljubav prema tradiciji i folkloru nastaviti ćemo prenositi mlađim naraštajima plesnih umjetnika.

Hvala vam za sve što ste nas naučili, za vesele i divne probe, hvala na svakom savjetu i lijepoj riječi izrečenoj na vaš osobit, šarmantan način... Hvala za sve monfrine, mazurke, šaltin polke, kvadrilje, hvala za svevremenske „Stare splitske plesove“.

Vaš se ples nastavlja... samo se pozornica promjenila. ■

# Kad kultura zavlada gradom

Ladovi solisti Kristina Opačić Vrućina i Pavo Begovac, uz pratnju voditelja Orkestra Alana Kanskog na cimbalu, nastupili su na manifestaciji Dan otvorenog trga. Građani su tom prigodom mogli razgledati fundus narodnih nošnji Ansambla LADO

piše LAURA LEKO snimile MARA BRATOŠ I LIVIJA ZGURIĆ

**A**nsambl LADO nastupio je 28. rujna 2019. na manifestaciji Dan otvorenog trga koju šestu godinu zaredom organizira Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu. Nastup solista Kristine Opačić Vrućine i Pave Begovca, uz pratnju voditelja Orkestra Alana Kanskog na cimbalu, koji se trebao održati na pozornici ispred glavnog ulaza, premješten je u predvorje HNK zbog kiše koja je počela padati još tijekom prijašnjih izvedaba. Publika je uživala u pjesmama „Primem pero svojo ruko desno”, „Šest let mi je minulo” i „Snočka sem ti, draga” u obradi Alana Kanskog.

Tijekom manifestacije Dan otvorenog trga posjetitelji su u prostorima Ansambla LADO – koji je tom prigodom otvorio vrata svoje riznice narodnih nošnji – mogli



Nastup Ladovih solista premješten je zbog kiše u predvorje Hrvatskog narodnog kazališta. Ladov fundus narodnih nošnji predstavila je voditeljica Jasna Dročić (desno)

razgledati neprocjenjivo vrijedno narodno ruho. Bogati kompleti narodnih nošnji iznimne vrijednosti i ljepote, pohranjeni u riznici, zadivili su posjetitelje. Voditeljica fundusa Jasna Dročić ispričala je posjetiteljima zanimljivosti vezane uz pojedine nošnje i krajeve te nepoznate pojedinosti o tome kako se održavaju. Posjetitelji su mogli čuti kako se nošnja priprema uoči nastupa Ansambla te mnoge druge zanimljivosti i anegdote.

„Nekada davno plesala sam folklor i danas uživam u prekrasnim nošnjama, golemu i nažalost prečesto zanemarenju etnobogatstvu Hrvatske. Mislim da bi se to bogatstvo češće trebalo predstavljati javnosti i motivirane i kreativne ljudi različitih dobi poticati da pridonose obogaćivanju fundusa. Morali bismo se naučiti više cijeniti vlastite

običaje i tradiciju kako bismo ih sačuvali od zaborava, a svijest o značenju nacionalne baštine prenijeli na buduće naraštaje”, rekla je Gordana Majdančić, jedna od posjetiteljica riznice.

Uz Ansambl LADO u ovoj su vrlo posjećenoj manifestaciji sudjelovali i Drama, Opera i Balet Hrvatskog narodnog kazališta, Akademija dramske umjetnosti i Muzička akademija, Hrvatski školski muzej, Škola primijenjene umjetnosti i dizajna, Muzej za umjetnost i obrt i Grad Zagreb.

Trg Republike Hrvatske, otvoren za različita kulturna zbivanja i za sve posjetitelje koji žele sudjelovati u manifestaciji Dan otvorenog trga, idealno je mjesto za podsjećanje građana Zagreba kako je kultura ishodišna točka urbanog života, podjednako zanimljiva domaćoj i stranoj publici. ■



Zahvaljujći Posudionici i radionicu narodnih nošnji u prostorijama Lada bilo je izloženo reprezentativno narodno ruho iz Ladova fundusa

# Dojmovi za pamćenje

Varaždinski osnovnoškolci posjetili su LADO, a svoja mišljenja o plesu i pjevanju, razgledavanja narodnih nošnji i tradicijskih instrumenata saželi su u dojmove koji pokazuju da i među najmlađima ima onih koji će se u budućnosti posvetiti folkloru

Pripremila i snimila MIRJANA VUGREK

**O**samdesetak učenika 4. razreda 2. osnovne škole Varaždin posjetilo je 11. ožujka Ansambl LADO. Pogledali su plesnu probu Ansambla i zajedno s Inom Kostelac, višom stručnom savjetnicom za međunarodne odnose, i Livijom Zgurić, višom stručnom savjetnicom za odnose s javnošću i marketing, obišli izložbeni prostor i riznicu narodnih nošnji. Solist Stjepan Večković posebno ih je oduševio prikazivanjem starih glazbala i kratkom i zanimljivom podukom o hrvatskim tradicijskim instrumentima.

Većini učenika bio je to prvi susret s Ladom i folklorom uopće, pa su svoje voditeljice obasuli pitanjima – od toga mogu li odmah ostati u Ladu do toga koliko zaposlenici zaraduju. Učiteljica Mirjana Vugrek, koja je pripremila ovaj posjet, prikupila je učeničke dojmove. Njihovi odgovori pokazuju kako se možda i među najmlađim učenicima kriju oni koji će se u budućnosti posvetiti folkloru.

Išli smo u LADO gdje smo gledali probu. Bilo je sjajno. Još sam ondje odlučila da ču ići na svaki njihov nastup. To je bilo divno otkriće za moje oči i uši! **Katarina Krznar, 4.a**

Nakon igre došli smo u LADO. Jako mi se svidjelo! Najprije smo pogledali probu – plesali su „Lindo“. Zatim smo pogledali kostime – narodne nošnje i na kraju su nam pokazali tradicijske instrumente. Mogli smo pitati sve što nas zanima i na sve smo dobili odgovore. To mi je bilo najbolje. **Dina Posavec, 4.a**

U LADU mi se jako svidao nastup plesača. Učili smo i o starim instrumentima. Mislim da je dobro da se i dalje plešu tradicionalni plesovi jer je to hrvatska kultura. **Bruno Sabol, 4.a**

U dvorani Lada sjeli smo na tribine i gledali kako se u sredini kruga svira lijerica, a uokolo se pleše narodni ples „Lindo“. Na katu smo razgledali mnoge osvojene nagrade. Na kraju smo razgledali tradicionalnu odjeću i slušali



zvukove tradicionalnih instrumenata. Za mene je to bilo jako zanimljivo. **Mia Pahek, 4.a**

Kada smo došli u LADO i skinuli jakne, otisli smo pogledati njihove probe. Na probama je bilo jako zabavno i poučno. Nakon probe pokazali su nam narodne instrumente, naučili nas kako se zovu i kakav zvuk ispuštaju. Na predstavljanju je bilo vrlo zanimljivo, poučno i – glasno. Na kraju smo razgledali mnogo starih narodnih nošnji. Naučili su nas kad su ih ljudi nosili, kako su ih napravili i kako su se u njima osjećali. U LADU je bilo jako zabavno i poučno i želio bih da se to ponovi. **Jakov Bogdanović, 4.c**

Posjetili smo LADO. Odmah smo slušali i gledali probu pjevača i plesača. Predivno su pjevali i plesali. Svi su bili jako uskladeni. Nakon toga predstavili su nam tradicionalne instrumente i narodne nošnje. Na kraju svega mogu reći da je bilo čarobno. Jako mi se svidjelo, ni u jednom trenutku nije mi bilo dosadno ili nezanimljivo. **Lucia Skupnjak, 4.c**

U LADU su bili profesionalni plesači koji su plesali u dvorani. Nama su otplesali „Lindo“. Bilo mi je jako zanimljivo vidjeti kako pamte svaku kretnju i ne grijese kad plešu. Nakon plesa pošli smo u jednu veliku prostoriju u kojoj su pohranjene vrijedne i bogate tradicijske nošnje. Tamo je bila jedna teta koja nas je vodila i pokazivala nošnje, upozoravala na detalje na njima. Kada sam sve to gledao,

pomislio sam kako to danas nije moguće, ljudi su nekada ulagali puno truda, rada i vremena kako bi uspjeli napraviti takvu odjeću. **Borna Janušić, 4.c**

Kada smo došli u LADO, sve je bilo čisto i uredno. Dočekala nas je plesačica Lada i vodila prema dvorani iz koje se čula pjesma plesača. Jedva sam čekao da uđem u dvoranu i pogledam što su nam pripremili. Oduševio sam se plesom. Bilo je super. **Roko Čović 4.d**

Meni je u Ladu bilo jako lijepo. Najljepše mi je bilo kad smo gledali odjeću i instrumente. Lijepo pjevate i plešete. Sretno, ako nastupate u nekom gradu! Lijepo plešite, budite veseli i nasmijani. **Vita Vidic 4.d**

Najprije smo slušali o Ladu, a gospoda je rekla da slave 70. rođendan. Nakon toga smo u dvorani gledali probu i meni je to bio najdraži dio posjeta. Izvrsno su plesali i pjevali. U podrumu smo vidjeli narodne nošnje. U LADU je bilo super. Pozdravlja vas 4.d i želi vam puno sreće. **Lovro Mašić 4.d**

Meni je kod vas, dragi ladovci, bilo jako lijepo. Zbilja ne znam što mi se najviše svidjelo jer je sve bilo prekrasno, pogotovo nošnje. Pitam se je li teško naučiti ples „Lindo“? Zanima me kako je to plesati, pjevati, svirati... posebno u nepoznatim zemljama pred nepoznatim ljudima. Ja bih rado plesala i pjevala s vama jer sam odlična pjevačica. **Mirta Sajko 4.d**

Meni je sve bilo prekrasno. Obožavam glazbu, ples i pjevanje. Sigurna sam da je vrlo teško plesati u narodnim nošnjama. Hvala što ste nas tako lijepo primili. Jako mi se svidio „Lindo“. Možda bi vas i druge škole trebale posjetiti jer ste odlični. BRAVO! **Bela Ostroški 4.d**

Dragi LADO, za početak zahvaljujem što ste nas primili. Ostala sam bez riječi od oduševljenja kada sam gledala probu. Predivno plešete i imate vrhunske glasove. Kada smo u podrumu gledali nošnje, odmah sam vas zamislila u njima. Vaši instrumenti su jako lijepi i lijepo zvuče. Jako ste mi se svidjeli. **Dora Patafta 4.d** ■

# Jubilarci proslavili dugogodišnju suradnju

Večernji list desetljećima sustavno prati koncertnu i diskografsku uspješnost Ansambla LADO, upoznajući svoje čitateljstvo s marljivim i skromnim umjetnicima koji su među najvećim i najprepoznatljivijim bendovima Hrvatske. Svoju bliskost LADO i Večernjak potvrdili koncertom u dvorani Lisinski, priređenom u povodu proslave dvaju velikih jubileja

**Večernji  
list**

piše  
**DENIS  
DERK**  
  
snimio  
**PETAR  
VARAT**

**U**godini u kojoj je LADO slavio sedamdeseti rođendan jedan od vodećih hrvatskih dnevnika, Večernji list, slavio je šezdeset godina postojanja. Dva jubileja sretno su se združila na cijelovečernjem koncertu u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog 14. svibnja 2019. godine, kao dar Lada dugogodišnjim vjernim pretplatnicima Večernjeg lista. A pretplatnici Večernjaka baš na stranicama tih novina već desetljećima mogu prilično detaljno i u kontinuitetu pratiti bogate koncertne, diskografske i druge aktivnosti Ansambla LADO.

Večernji list je s ladvicima bio na njihovim mnogim i uspješnim gostovanjima u inozemstvu. Primjerice 2006. godine na velikoj turneji u Japanu, kada je u Večernjem listu objavljen i intervju s Hiroyasu Kobayashijem, predsjednikom kulturne zaklade MIN-ON koja je priredila tadašnji Ladov radni posjet Japanu, a trajao je tri deset i sedam dana.

## SPEKTAKULARNI NASTUPI

U tih 37 dana održano je 27 koncerata u 21 japanskom gradu. LADO je vidjelo



55 000 gledatelja. Bio je Večernji s Ladom i u Kanadi 2009. godine, pa i kanadskom Parlamentu u Ottawi gdje su ladvici izveli vokalni program. Bio je Večernji s Ladom i u Rusiji i Ukrajini – kada su nastupali u kijevskoj Operi ili pak u moskovskoj dvorani Medunarodnog doma glazbe koja nosi ime Jevgenija Svetlanova, a ima najveće orgulje u Rusiji. Ili na nedavnim nastupima u Pragu, Budimpešti, Bratislavu, Beču... Večernji list je u intervjuima najavljuvao odlazak iz Lada dugogodišnjeg umjetničkog voditelja Ivana Ivančana mlađeg, baš kao što je najavljuvao dolazak njegovog nasljednika Andrije Ivančana.

Koncert Lada u Lisinskom u povodu proslave dvaju jubileja



# Sve počinje s djecom predškolske dobi

Rad s najmlađima zalog je očuvanja tradicijske kulture našeg naroda, a sustavan rad s odgojiteljima i učiteljima put je do stručnih poučavatelja naših tradicijskih vrednota. Potporu festivalu FolkoFonija pružio je i Andrija Ivančan, umjetnički voditelj Lada, a svojim ga je nastupom otvorio Ansambl LADO

piše  
**PETRA  
GOLUBAR**

snimke  
**PETRA  
SLOBODNJAK  
I ARHIVA  
FOLKOFONIJE**

**U** organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje, stručnim skupom za odgojitelje, stručne suradnike i voditelje dječjih folklornih grupa 13. rujna započeo je Međunarodni folklorni festival FolkoFonija. Domaćini su bili Dječji vrtić „Varaždin“, Centar tradicijske kulture Varaždinske Varaždinska županija.

Stručni skup „Mogućnosti korištenja elemenata tradicijske kulture u radu s djecom rane i predškolske dobi“ ponudio je sudionicima, kojih je bilo stotinjak, najrazličitije teme o kojima se govorilo tijekom predavanja i radionica.

Na kraju stručnog skupa nazočnima se obratio Andrija Ivančan, umjetnički



voditelj Ansambla narodnih pjesama i plesova Hrvatske LADO, koji je istaknuo važnost sustavnog prenošenja znanja s područja tradicijske kulture na cijeli odgojno-obrazovni sustav. Ivančan je podsjetio na suradnju Ansambla LADO s Agencijom za odgoj i obrazovanje u predstavljanju tradicijske kulture odgojiteljima i učiteljima. Založio se da LADO osmisli radionice za najmlađe, još od njihove predškolske dobi, kako bi prva iskustva dobili od reprezentativnih čuvara tradicijske kulture kao što su plesači pjevači i glazbenici Lada.

Umjetnički voditelj Lada Andrija Ivančan održao je predavanje u sklopu Festivala (dolje lijevo), a Ansambl je održao koncert na prepunom Kapucinskog trgu u Varaždinu (gore i na stranici desno)

## IZNENAĐENJE NA KRAJU

Rad s najmlađima zalog je očuvanja tradičijske kulture našeg naroda, a sustavan rad upravo s odgojiteljima i učiteljima put je do sposobnijih poučavatelja naših tradičijskih vrednota. Andrija Ivančan pozvao je sve sudionike stručnog skupa da prisustvuju besplatnom koncertu Lada na otvarenju FolkoFonije te izrazio nadu da će uskoro biti više takvih susreta.

Polaznici radionice „Od ideje do koreografije – scenska primjena folklora” za kraj su svim sudionicima priredili malo iznenađenje. Tijekom radionice osmislili su četiri koreografije (scenska prikaza), a njihovu izvedbu pratilo je i stručno oko Andrije Ivančana. Umjetnički voditelj Lada, na opće oduševljenje nazočnih, pljeskom je nagradio sve izvedbe.

## S KOLJENA NA KOLJENO

Zaključak je stručnoga skupa da je tradicija svugdje oko nas, sastavni dio Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje te sastavni dio suvremenog konteksta ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (djeci vrtića). Nudeći djeci kvalitetne poticaje s područja očuvanja tradičijske kulture, pružamo im mogućnost da razmišljaju o prošlosti hrvatskog naroda. Razmatranjem prošlosti postaju sudionici tradicijskog lanca „s koljena na koljeno” i aktivni čuvari tradičijskih vrijednosti. Budućnost je na djeci, a ona se gradi na tradiciji. Poznavajući naše tradičijske vrijednosti znamo tko smo i što smo, a jedino tako možemo biti tolerantni i poštovati druge što je sastavni dio multikulturalizma koji nam sve više kuca na vrata. ■



## Međunarodni folklorni festival FolkoFonija

Ansambl narodnih pjesama i plesova LADO na Kapucinskom trgu u Varaždinu 13. rujna otvorio je Peti međunarodni folklorni festival FolkoFonija u organizaciji Centra tradicijske kulture iz Varaždina

Oko 1500 posjetitelja, na prepunom Kapucinskom trgu, oduševljeno je pratilo dvosatni koncert izvrsnih plesača i pjevača Ansambla LADO. Iznimnu koreografiju, plesačko i vokalno umijeće te bogatstvo narodnih nošnja toplo su pozdravili i ugledni predstavnici iz vodećih gradskih institucija, stručnjaci s područja kulture i ljubitelji kulturne baštine. LADO je još jednom potvrdio da s pravom nosi titulu najboljeg nacionalnog ansambla koji s ponosom prenosi nacionalno kulturno bogatstvo na mlađe naraštaje.

# Poveznica prošlosti i budućnosti

**U Osnovnoj školi Augusta Cesarca u Krapini učenici su se, uz glazbenike Ansambla LADO, upoznali s tradicijskim glazbalima, pokazavši veliko zanimanje za taj dio kulturne baštine**

piše i snimila GORDANA GREGUROVIĆ PETROVIĆ

**U**povodu obilježavanja Mjeseca hrvatske knjige i Europske godine kulturne baštine, održanih pod sloganom „Naša baština: spoj prošlosti i budućnosti”, u knjižnici OŠ Augusta Cesara u Krapini osmišljavale su se različite aktivnosti, namijenjene promicanju kulturne baštine i isticanju važnosti njezine zaštite i očuvanja.

Školska knjižničarka omogućila je učenicima upoznavanje s Ansambalom narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO, najvažnijim promicateljem bogate hrvatske baštine, uz izvedbu najljepših primjera glazbene tradicije. Članovi Orkestra Ansambla – Alan Kanski, voditelj

Orkestra, i Stjepan Večković, glazbenik solist, gostovali su u školi 29. ožujka 2019. godine i učenike 7. razreda upoznali s mnogim tradicijskim glazbalima s naših prostora. Na zanimljiv i kreativan način prikazali su bogatu hrvatsku baštinu. Učenici ističu kako su glazbenici bili vrlo zabavni, zanimljivi i razumljivi u objašnjanju i predočavanju povijesti glazbala.

Tijekom radionice učenici su čuli kako zvuče mnoga stara glazbala za koja prije nisu ni znali da postoje – poput dipli, jedinke, dvojnice, trojke, četvorke, sluškinje, strančice, roga, okarine, trstenice, gunge, dipli bez mještine, šurle, male i velike sopile, lijerice, lončanog basa

(prde), glazbala s mješinama – hercegovačkog miha, dalmatinskog miha, četviroglasnih duda, peteroglasnih (podravskih) duda i gajdi.

Osim želje za detaljnijim upoznavanjem pojedinih glazbala, nekolicina učenika rekla je da bi ih rado učila svirati.

Radionica je pobudila zanimanje učenika za promicanjem i očuvanjem bogate nacionalne baštine. Poželjeli su se susresti s članovima Ansambla uz napomenu kako bi ubuduće rado aktivnije sudjelovali u takvim radionicama – veselila bi ih i mogućnost pokušaja sviranja nekog tradicijskog glazbala. Nakon iskustva sudjelovanja u radionici učenici su rekli da tradicijska glazbala smatraju vrijednim dijelom kulturne baštine. Istimu kako bismo svi zajedno trebali više cijeniti i promicati vrijednosti kulturnog naslijeđa i pridonijeti njegovoj zaštiti i očuvanju. Jer upravo je tradicijsko naslijeđe – iznimno važno za buduće naraštaje – temelj nacionalnog identiteta. ■



Tijekom radionice učenici su imali prilike čuti glazbala za koja uopće nisu znali da postoje (lijevo i gore)

# Tradicijska kultura i turizam

**Na Visokoj školi za komunikacijski menadžment Edward Bernays u Zagrebu osmišljen je i ostvaren program edukacije za interpretatore tradicijske kulture koji bi trebali postati važan čimbenik u brendiranju i isticanju posebnosti naših turističkih odredišta**

piše ROMANA LEKIĆ snimka FOTOARHIVA VŠ EDWARD BERNAYS



**P**ojam kulturne industrije u sve žešćoj tržišnoj utakmici i komercijalizaciji kulturnih dobara izazvao je u Hrvatskoj pojavu kiča i prodavanja kulture kao robe pri čemu ono što je nekoć bilo besplatno i nepovezano s novcem sada ovisi i nedvojbeno se usredotočuje na novčanu razmjenu. To nalaže oprez i uključivanje stručnjaka. U Hrvatskoj nedostaju stručnjaci koji se bave uključivanjem i verifikacijom zastupljenosti tradicijske kulturne baštine u turističkoj ponudi Hrvatske. Svrstavanjem hrvatske nematerijalne baštine na popis UNESCO-a i ulaskom države u punopravno članstvo EU to bi trebao postati važan sastavni dio turističkog menadžmenta kojemu je zadaća privlačenje turista na pojedina odredišta, ali i brendiranje tih odredišta. Upravo kreativnost temeljena na tradicijskoj kulturi pomiče granice puke djelotvornosti nekoga turističkog proizvoda.

## PROGRAM EDUKACIJE

Zbog navedenih razloga, a na inicijativu dr. sc. Romane Lekić s Visoke škole za komunikacijski menadžment Edward Bernays i Krešimira Dabe, bivšeg ravnatelja Ansambla LADO zajedno s Institutom za etnologiju i folkloristiku, Etnografskim muzejom, Hrvatskom obrtničkom komorom i Ansamblom LADO osmišljen je i ostvaren program edukacije za interpretatore tradicijske kulture.

Kultura može biti komercijalizirana različitim pristupima, ali najvažnije je slijediti profesionalan etički kodeks. Stoga je najvažnije pitanje kako lokalnu zajednicu motivirati i potaknuti da sudjeluje u razvoju kulturnog turističkog proizvoda i tako potiče konkurentnost svojeg odredišta. Moglo bi se zaključiti da reklamiranje i dobar položaj odredenog odredišta ovisi i o vjerodostojnosti kulturnih iskustava koja se na njemu mogu doživjeti. Stoga je nužno educirati stručnjake za tumačenje tradicijske kulture te ih upoznati s tehnikama i metodama koje omogućuju održivu i konkurentnu interpretaciju tradicijske kulture. I to tako da se baština istodobno štiti, ali i reinterpretira kroz gospodarske i turističke projekte, kulturne rute i tematske putove, različite animacijske programe i zbivanja.

## AUTENTIČNOST I POSEBNOST

Turistički djelatnici nastoje da njihova odredišta budu što zanimljivija i drugčija, pa bi stoga trebali znati kako istaknuti tu različitost, izvornost i posebnost. U doba

svjetskog povezivanja izvornost i tradicija postale su sve važnijim sastavnicama turističkog proizvoda i osnova za stvaranje brenda. Folklorni plesni i glazbeni izrazi, narodna nošnja, običaji i rituali izraz su čovjekova stvaralaštva. Nastali su većinom spontano, ali i u skladu sa sposobnostima i doživljajem pojedinaca te ulogom koju je imao u kulturnom i socijalnom ustroju odredena društva. Usporedno s procesom svjetskog povezivanja sve je teže ustanoviti granice među narodima, mjestima i kulturnim tradicijama.

U novije doba tradicija postaje objasnjava, simbolička veza između prošlosti i sadašnjosti i zanimljiva tema u turizmu. Pruža mogućnost prepoznatljivosti pojedinih odredišta – kako biti drugčiji od konkurenčije – ali i mogućnost za produljenje sezone i nove poduzetničke projekte u turizmu. Za većinu lokalnih zajednica upravo je nematerijalna baština okosnica predstavljanja vlastitog, lokalnog identiteta, ali tako da se uz tradicijska znanja i oblike tumačenja nužno trebaju uključiti i drugčiji oblici tumačenja. Oni bi trebali biti uskladeni s posebnim oblicima turizma i gospodarenjem doživljajima te motivima novih, sve zahtjevnijih turista.

Ta je edukacija osmišljena trima međusobno povezanim modulima, a mogu se pohađati i samostalno. Nastava se provodi u teorijskim i praktičnim cjelinama, a sve potankosti o programu na internetskim stranicama Visoke škole za komunikacijski menadžment Edward Bernays. ■



**Borna Šercar**  
bubnjar, skladatelj i slikar

## Blagdan za oči, uši i dušu

Iako bih mogao nabrajati epite i do besvijesti opisivati zašto volim LADO, odgovor je zapravo jednostavan. To je slika mojeg iskustva i doživljaja s posljednjeg nastupa koji sam gledao ove godine u HNK, na proslavi 70. obljetnice Ansambla. Na tom sam nastupu doslovno ušao u meditativnu kontemplaciju. Bio sam očaran uigranošću, lakoćom, virtuoznošću cijelog Ansambla, od pjevačica i plesačica, orkestra, plesača i pjevača... sve je izgledalo vrlo jednostavno, ali to obično tako i izgleda kad je sve lepršavo i savršeno, izvedeno besprijevkorno. To znači da je iza svega toga golem rad i rad, ali i da postoji jasan i moćan koncept na kojem se neprekidno radi. Oduševile su me i koreografije, i raznolikost, i dramaturgija nastupa. Likovni dio mene bio je oduševljen nošnjama i cjelokupnim vizualnim identitetom Ansambla. To je doista bio praznik za oči, uši i dušu.



**Damir Begović**  
modni dizajner

## Stotinu razloga da bude voljen

LADO volim od malih nogu.  
LADO volim otkad sam prvi put video njegov nastup na televiziji.  
LADO volim zbog njegove pozitivne energije.  
LADO volim jer čuva našu tradiciju.  
LADO volim zbog toga što savršeno pleše.  
LADO volim zbog narodnih nošnji koje predstavlja na svakom nastupu.  
LADO volim jer je jedini profesionalni nacionalni ansambl u Hrvatskoj.  
LADO volim zbog njegove profesionalnosti u radu.  
LADO volim zbog ljudi koji ga čine tako dobrim.  
LADO volim jer ga mogu zvati prijateljem.  
LADO volim zbog fundusa narodnih nošnji.  
LADO volim zbog svake otpjevane pjesme.  
LADO volim zbog Slavonije u kojoj sam rođen.  
LADO volim zbog osjećaja koji budu u meni dok ga gledam u pokretu.  
LADO volim jer se naježim svaki put kad pjevaju.  
LADO volim jer širi pozitivnu energiju.  
LADO volim jer mi je dopustio da ga upoznam.  
LADO volim jer suradujem s njim.  
LADO volim jer me voli.  
LADO volim jer znam da će – i kada me više ne bude – čuvati etnografsku tradiciju i običaje.



## **Bobo Jelčić**

kazališni i filmski redatelj i glumac

# Pomalo zakašnjelo otkriće

Nikad nisam plesao folklor. Niti se bavio ičim sličnim. Nisam mu čak ni posvetio dovoljno pozornosti, niti mu dao priliku da ga zavolim. Nisam čak ni pretjerano pratilo zbivanja na toj sceni jer sam to smatrao nečim neodgovarajućim poslu kojim se bavim. Jednom, kad je Rundek skladao glazbu za moju predstavu Gogoljeve „Ženidbe” u Gavelli, suradivali smo s članicama vokalne skupine iz Ansambla LADO. I to je bilo to. U više od dvadeset godina koliko se bavim ovim poslom – samo taj jedan suradničko-poslovni susret. Pjesma za koju više ne znam ni kako se zvala – bijaše to davno, devedesetih, nestala je iz moje glave bez obzira na pjevljivu melodiju refrena. Uostalom, kao i predstava koja se nakon nekoliko sezona ili manje ugasila – kako to s kazalištem obično biva. Da nešto bude, neka predstava, i onda je najednom više nema, zauvijek. Čitavo to vrijeme – moje tzv. nepažnje i zanemarivanja – LADO je postojao, postizao uspjeh za uspjehom i gradio respektabilnu domaću, ali – što je još važnije – međunarodnu karijeru. Sve sam to naknadno doznao, jednom kad sam „zalutao” u HNK na jedan od Ladovih godišnjih koncerata. Gledao sam ih i ostao fasciniran lakoćom i umijećem svega što su izvodili – pjesmom i plesom – istodobno poštujući tradiciju ili ono što ja mislim da ona u tom segmentu jest, ali i autorski koreografirajući i domišljajući inovativno na potpuno originalan način. Postoje i drugi ansamblji koji se bave ili pokušavaju baviti sličnim poslovima, ali čini se da LADO s onim što predstavlja uvijek ode korak dalje. Jednostavno su „priveli” tradiciju bez zadrške u naše vrijeme, otgnuli je od zaborava i pretvorili u konkretnе pop ili plesne hitove. Otad sam Ladov poklonik, možda ne tako redovit koliko bih trebao i koliko bih želio biti, ali doista jesam. A kako smo od ovog proljeća počeli i surađivati – u dvorani Lada postavljena je predstava „Tri sestre” HNK Zagreb, najnovija koju sam radio – čini se da će se ta povezanost produžiti i možda urodit nekom konkretnijom suradnjom. Sa željom da se to što prije dogodi, želim Ladu puno sreće i uspjeha.



## **Iva Niemčić**

ravnateljica Instituta za etnologiju i folkloristiku

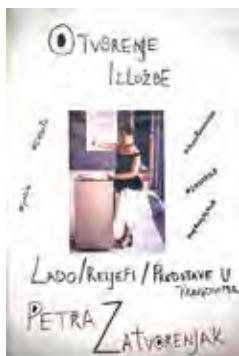
# Tko ga ne bi volio?

Volim LADO jer sam s njime i uz njega odrastala, jer je odigrao važnu ulogu u odabiru moje studijske grupe, jer se profesionalno pratimo cijeli život. Nikad nisam bila samo dio zadivljene publike, nego sam ga najprije plesački radoznalo pratila i učila svaki korak, a potom mi je postao profesionalni znanstveni izazov i neiscrpna tema istraživanja. LADO poznajem iz publike, s pozornice, uhvatila sam i dašak ozračja u garderobama, na probama, prije izlaska Ansambla na pozornicu. Ladovci su mi bili prvi učitelji plesa, a danas su mi kolege i prijatelji. Ladovci su mi i kazivači, o Ladu pišem, o Ladu govorim na znanstvenim konferencijama i predavanjima. I nakon svih tih godina i prepletanja i dalje sam vjeran dio oduševljene publike. Ma tko ga ne bi volio?!

# Pinocchijev poučak

Na tradicionalnoj Ladovoj proslavi, ove godine obilježenoj dvama rođendanima, i mali i veliki mogli su naučiti da nije dobro lagati jer naposljetku istina uvijek izađe na vidjelo. A prava je istina da su se ladovke, ladovci i njihova djeca dobro zabavljali uz bravure glumačke družine!

piše ANITA HUĐEK snimila PETRA SLOBODNJAK



**O**ve je godine sve bilo u znaku „okruglog” broja 70, velikog rođendana našeg Lada! No nije samo LADO slavio rođendan, iste je godine navršio i naš dragi Geppetto. Vrijedilo je dostoјno obilježiti i taj jubilej! Na tradicionalnoj proslavi, održanoj 21. prosinca točno u podne, bili su nazočni i mali i veliki, domaćini i gosti, svi nestripljivo iščekujući što će glumačka družina ove godine pripremila za rođendansku proslavu.

Umjetnica Petra Zatvorenjak uveličala je proslavu izložbom fotografija na svili i tako publiku uvela u naš čaroban svijet.



Posebna gošća bila je i Geppettova priateljica Lilijana (Antun Leinveber) koja je održala dirljiv govor u kojem je prevladavala samo jedna, ali važna riječ: ljubav! Kad je carolija počela, svi su pozorno pratili priču o malenom lutku, najljepšem daru za našeg slavljenika.

Geppetto (Antun Leinveber), ponosan otac malene kćeri, jako je priželjkivao sina, a kako je uvijek bio kreativan i spretan u radu rukama, izradio je drvenog lutka koji se odmah svidio cijelom kućanstvu, mačku Figaru (Kristina Opačić Vrućina) i zlatnoj ribici Cleo (Doroteja Juratović). Ondje gdje celjad nije bijesna, kuća nije

Ladovi umjetnici i ove su godine oduševili svoje najmlađe - božićnom izvedbom priče o Pinocchiju



tjesna, pa se tako ovoj neobičnoj obitelji pridružio i cvrčak Pepito (Ina Milačić) te su svi zajedno lutka nazvali Pinocchio.

Bila je to hladna zimska noć i nakon napornog rada utonuli su u san, a tu je priliku iskoristila naša dobra vila Fina Zvjezdana (Fin Hrvaćanin) i oživjela Pinocchija (Lovro Vešlja) – pod uvjetom da bude dobar i čini samo dobro. Ponekad je to lakše reći nego učiniti, pa je Pinocchio proživio puno toga. Lukave prijateljice, starija Lija Dijana (Dijana Banek) te mlađa Maca (Klara Kašnar), brzo su obmanule naivnog Pinocchija te ga uspješno čak dvaput prodale – najprije u lutkariju debelog don Zorra (Anita Huđek), a zatim u cirkus gospodina Strombolija (Jana Radić).

U cirkusu je zajedno s ostalom djecom (Tea Stanišak, Josip Križanić, Filip Lončarić i Filip Martinić) zbog spletaka i nestasluka pretvoren u magarčića, ali spasio ga je snalažljivi cvrčak. No posljedice su i dalje bile vidljive – magareće usi i rep te, zbog laganja, dug nos. Shvativši svoje pogreške, potražio je oca i spasio cijelu obitelj koju je progutao kit (Branimir Grđan). Zbog hrabrosti ga je dobra vila pretvorila u pravog dječačića, a svi su naučili vrijednu lekciju: nije dobro lagati jer napisljetu istina uvijek izade na vidjelo. Istu je poruku prenio i poseban gost Djed Božićnjak (Goran Malus) koji je svu djecu obradovao darovima. I dok su se djeca veselila darovima, glumačka družina toplo je zahvalila tehničkoj potpori (Tomislav Banić i Matija Auker) i svima koji su pomogli održavanju tradicionalno vesele priredbe te što su nam svake godine inspiracija i vjerna publika. ■



OGLASI

# ZAGREB

GRAD S MNOGO LICA



[www.infozagreb.hr](http://www.infozagreb.hr)

E U  
2 0  
2 0  
H R

  
**Zagreb**  
HRVATSKA





# PONOSNO SVJETLO HRVATSKE KULTURE

**HEP**

Više od struje

**Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO**

Trg Republike Hrvatske 6a, 10000 Zagreb

Tel. +385 1 4828 472, 4828 473

Fax +385 1 4828 474

e-mail: [lado@lado.hr](mailto:lado@lado.hr)

web: [www.lado.hr](http://www.lado.hr)

**PLESAČI PJEVAČI ANSAMBLA LADO**

**Plesači pjevači prvací:** Dijana Banek, Tamara Horvat, Bojan Kavedžija, Dubravko Radić  
**Plesači pjevači solisti:** Pavo Begovac, Zrinka Bogat-Malus, Nataša Gluić, Boris Harfman, Vlatka Hlišć, Igor Horvat, Snježana Hulina, Željko Kveštak, Nenad Malić, Adrijana Mamula, Irena Matica, Petra Matutinović, Kristina Opačić Vrućina, Dejan Pilatuš, Goran Sekula, Iva Sekula, Helena Šrbac, Goran Vašarević, Dražen Zovko

**Plesači pjevači-srednje uloge:** Ana Drobina, Matej Gluščić, Antun Leinveber, Iva Piler, Ivana Prokop, Maja Putak  
**Plesači pjevači:** Fin Hrvaćanin, Anita Huđek, Doroteja Juratović, Klara Kašnar, Mateja Kovačević, Filip Lončarić, Ina Milačić, Filip Martinić, Jana Radić, Lovro Vešluga

**GLAZBENICI ANSAMBLA LADO:**

**Glazbenici solisti:** Saša Dostičić, Goran Hlebec, Mladen Kosovec, Željko Kravarščan, Josip Križanić, Željko Lukačin, Dalibor Paurić, Branimir Ranogajec, Stjepan Večković

**Glazbenici voditelji dionica:** Marko First, Branimir Grđan, Mario Hajsok, Mladen Trčak

**RAVNATELJICA:** Ileana Jurin Bakotić

**UMJETNIČKI VODITELJ:** Andrija Ivančan

**DIRIGENT - GLAZBENI VODITELJ:** Bojan Pogrnilović

**PLESNI VODITELJI - SOLISTI:**

Sandra Sekula, Alen Šušković

**VODITELJ ORKESTRA:** Alan Kanski

**KOREPETITOR:** Antun Kottek

**VIŠI STRUČNI SAVJETNIK ZA ORGANIZACIJU DOGAĐAJA**

**U HRVATSKOJ:** Nikola Obad

**VIŠI STRUČNI SAVJETNICI ZA MEĐUNARODNE ODNOSE:**

Ina Kostelac, Monika Dubravčić

**VIŠI STRUČNI SAVJETNIK ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I**

**MARKETING:** Livić Zgurić

**VIŠI STRUČNI SAVJETNIK ZA PRAVNE POSLOVE:**

Nikola Bačurin

**RUKOVODITELJ ODSJEKA SLUŽBE RAČUNOVODSTVA:**

Sanja Rogošić

**VODITELJ MATERIJALNE IMOVINE I BLAGAJNE:**

Sanja Čapalija

**VODITELJ LIKVIDATURE I OBRAČUNA PLAĆA:**

Sanjica Kučko

**VODITELJI ODSJEKA ADMINISTRATIVNIH I KADROVSKIH**

**POSLOVA:** Željka Hadžić, Mirela Vidović

**VODITELJ TEHNIKE:** Tomislav Štrok

**TEHNIČAR-TON MAJSTOR:** Matija Auker

**VODITELJ ODSJEKA NABAVE I ODRŽAVANJA:** Ivan Đuričić

**VODITELJICA FUNDUSA I RADIONICE NOŠNJI:** Jasna Dročić

**GARDEROBIJERKA - KROJAČICA:** Miljenka Lendel

**SPREMAČICE:** Helena Pali, Božena Mikulić